

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ “Службово-бойова діяльність Національної гвардії України: сучасний стан, проблеми та перспективи”

Секція 4

**Актуальні питання роботи з персоналом у
Національній гвардії України**

(<http://nangu.edu.ua>)

31 березня 2022 року

м. Харків

Оргкомітет конференції

Голова оргкомітету – перший заступник начальника Національної академії з навчально-методичної та наукової роботи генерал-майор **Морозов О.О.**

Відповідальний секретар оргкомітету:

старший науковий співробітник науково-організаційного відділу **Грачова І.В.**
(057-739-26-02, 54-76)

Члени оргкомітету:

начальник науково-дослідного центру полковник **Приходько І.І.**;
начальник навчально-методичного центру полковник **Тробюк В.І.**;
начальник командно-штабного факультету полковник **Антонець В.В.**;
начальник факультету логістики полковник **Єманов В.В.**;
начальник оперативного факультету полковник **Павлов С.П.**;
начальник гуманітарного факультету полковник **Іщенко С.О.**;
начальник відділу служб полковник **Деркач О.В.**;
начальник науково-організаційного відділу підполковник **Мельніков Р.С.**;
начальник відділу по роботі з особовим складом підполковник **Прядка М.І.**

Адреса оргкомітету: 61001, м. Харків, майдан захисників України, 3, Національна академія Національної гвардії України, науково-організаційний відділ.

Контактні телефони: 057-739-26-02, 54-76.

Електронна адреса: nov_nangu@ukr.net

Доповіді відтворені безпосередньо з авторських оригіналів. За достовірність представлених результатів відповідальність несуть автори.

Секція № 4
Актуальні питання роботи з персоналом у
Національній гвардії України

Керівник секції: доктор наук з державного управління, професор
полковник **Бєлай С.В.**
Заступник керівника секції: кандидат педагогічних наук, доцент полковник
Міршук О.Є.
Секретар секції: кандидат педагогічних наук, доцент **Куруч А.В.**

Тематика секції:

- актуальні проблеми морально-психологічного забезпечення службово-бойової діяльності частин та підрозділів Національної гвардії України;
- соціально-гуманітарні аспекти військово-професійної діяльності в НГУ;
- актуальні проблеми психологічного забезпечення СБД НГУ;
- актуальні проблеми професійної освіти і підготовки персоналу НГУ;
- актуальні проблеми нормативно-правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України.

УДК 340.12:37.035; 351.743

Александров М.Є., старший науковий співробітник відділу розроблення та вдосконалення форми одягу науково-дослідної лабораторії спеціального транспорту та форменого одягу ДНДІ МВС України, кандидат юридичних наук

ЩОДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В умовах постійних повідомлень про загрозу повномасштабної війни з Російською Федерацією великого значення набуває готовність населення України до захисту держави та супротиву агресору. Значну роль у підготовці населення до захисту Вітчизни відіграє національно-патріотичне та військово-патріотичне виховання.

На сьогодні в Україні затверджені Стратегія Національно-патріотичного виховання, План дії щодо реалізації стратегії на 2020–2025 роки, а також Державна цільова соціальна програма національно-патріотичного виховання на період до 2025 року. Серед завдань соціальної програми національно-патріотичного виховання є, зокрема, військово-патріотичне виховання, формування оборонної свідомості населення України, популяризація і підвищення престижу військової та спеціальної державної служби тощо.

Національна гвардія України (НГУ), як військове формування з правоохоронними функціями, відповідно до чинного законодавства виконує правоохоронні функції та бере участь у відсічі збройної агресії проти України та у виконанні завдань територіальної оборони. На тлі зазначених функцій і завдань НГУ бере активну участь у національно-патріотичному та військово-патріотичному вихованні. Виконання завдань національно-патріотичного виховання НГУ здійснює наступними шляхами:

- виховання військовослужбовців НГУ на патріотичних та бойових традиціях;
- активна взаємодія з молоддю (проведення уроків мужності, надання допомоги в проведенні дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»), проведення рекрутингових заходів серед юнацтва з метою підвищення престижу військової служби в лавах НГУ тощо);
- участь у патріотичних заходах, як організовані центральними та місцевими органами виконавчої влади тощо.

Однак, на рівні законодавства питання щодо участі НГУ в заходах національно-патріотичного виховання на сьогодні залишається неврегульованим. Наприклад, для Збройних сил України (ЗСУ) відповідно до Закону виховання військовослужбовців на патріотичних, бойових традиціях

Українського народу є однією з засад діяльності. Натомість, в Законі України «Про Національну гвардію України» питання щодо патріотичного виховання військовослужбовців НГУ не висвітлено.

Таким чином, пропонуємо внести зміни до Закону України «Про Національну гвардію України» шляхом зазначення серед принципів діяльності НГУ (стаття 3) національно-патріотичної спрямованості виховної роботи серед особового складу НГУ. Також на сьогодні існує необхідність розроблення та затвердження Програми виконання завдання і заходів Стратегії Національно-патріотичного виховання в підрозділах НГУ.

УДК 378

Анацький Р.В., старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, майор

СЕКЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Фізична підготовка у вищих військових навчальних закладів є важливим елементом освіти, провідним завданням якої є оволодіння курсантами знаннями, уміннями та навичками управління власним фізичним розвитком, формування культури здоров'я і відповідального ставлення до нього, удосконалення фізичної і психічної підготовки для підтримки здорового, активного способу життя і професійної діяльності.

У процесі фізичної підготовки вирішується комплекс наступних завдань:

- формування розуміння ролі фізичної культури в зміцненні здоров'я, розвитку людини, підготовці до професійної діяльності, виховання потреби здорового способу життя, фізичного вдосконалення і регулярних занять фізичними вправами на підставі системи наукових знань;

- оволодіння системою необхідних практичних умінь та навичок, які забезпечують загальну та професійну-прикладну фізичну підготовленість і визначають готовність курсанта до майбутньої професії;

- зміцнення здоров'я курсантів, забезпечення належного рівня розвитку показників морфофункціональних можливостей організму, фізичних якостей, рухових здібностей, працездатності;

- набуття курсантами досвіду самостійного застосування здобутих знань, умінь і навичок у сфері фізичної підготовки в особистій, навчальній, професійній діяльності.

Однією із форм організації навчального процесу є спортивні секції. Секційна форма організації навчання курсантів дає можливість реалізації у процесі фізичного виховання принципів, зокрема індивідуалізації та диференціації

навчального процесу, вільного вибору змісту, методів і засобів навчання відповідно до його мотивів, інтересів і потреб. Курсанти мають можливість вільного і свідомого вибору напряму фізичної і спортивної підготовки на підставі певного виду спорту або фізкультурно-оздоровчого напряму, що є початком осмисленого вибору форм рухової активності, які відповідають індивідуальним фізичним і духовним потребам.

УДК 159.9.019.4:001.8(045)

Байда М.С., старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності НГУ науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України

ПРЕДИКТОРИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СХИЛЬНОСТІ ДО АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Причини адиктивної поведінки військовослужбовців часто криються у попередніх умовах життя, виховання та навчання до призову на військову службу, і зазвичай адиктивна поведінка найбільш яскраво проявляється на перших етапах військової служби в період адаптації. З урахуванням того, що в умовах гібридної війни на сході України сформувався новий комплекс психологічних особливостей ведення бойових дій, можна прогнозувати, що будуть формуватися нові причини і механізми виникнення адиктивної поведінки. Для визначення чинників, що впливають на виникнення схильності до хімічних форм адиктивної поведінки, використано метод експертного оцінювання, що ґрунтується на обробленні даних, одержаних у результаті опитування фахівців, серед яких: командири підрозділів, фахівці психологічного забезпечення службово-бойової діяльності НГУ та фахівці по роботі з особовим складом, що взяли участь у проведенні службових розслідувань за фактами вживання алкоголю чи наркотичних речовин.

Наступним етапом дослідження стало ранжування визначених чинників з метою оцінювання їх значущості. Оцінювання значущості чинників було проведено за допомогою способу апріорного ранжування. Спосіб ґрунтується на ранжуванні чинників у порядку спадання визначених експертами внесків у кінцевий результат.

Проведене дослідження проблеми адиктивної поведінки у військовослужбовців Національної гвардії України дало змогу визначити

основні чинники службово-бойової діяльності, що можуть бути предикторами її виникнення та поширення.

До чинників, які впливають на схильність військовослужбовців НГУ до алкогольної залежності та які мають найбільш значущі вагові коефіцієнти, належать такі: участь у бойових діях та пов'язані із цим психічні порушення (загибель товаришів по службі та робота з їхніми тілами, отримання поранення під час виконання СБЗ, використання зброї на ураження, відчуття провини за загибель товаришів по службі (цивільних осіб); досвід перебування у полоні та пов'язані із цим особливості життя після звільнення (взаємовідносини у військовому колективі, родині); утрата близьких людей (смерть яких настала протягом останніх двох років); у родині, де виховувався військовослужбовець, були факти алкогольної або наркотичної залежності; перебування військовослужбовця у середовищі та умовах, що сприяють факту вживання психоактивних речовин (бажання не виокремлюватися або спонукання до вживання з боку інших учасників групи; спосіб самоствердження або самовираження). Найменші вагові коефіцієнти мають чинники: протести на заборони або гіперопіку з боку батьків; службовий конфлікт (з окремим товаришем, з військовим колективом свого чи іншого підрозділу, з командуванням підрозділу, військової частини).

УДК 615.83

Белошенко Ю.К., старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, підполковник

КІНЕЗІОТЕЙПУВАННЯ У СПОРТІ

Постійне зростання фізичних навантажень їх інтенсивність є невід'ємною частиною спорту вищих досягнень. Під час тренувань, спортивних змагань на перший план постає проблема збереження здоров'я спортсмена. Функціональною системою, яка зазнає найбільш сильних навантажень, часто страждає від травм і операцій, є опорно-руховий апарат. Проблема попередження та профілактики спортивного травматизму опорно-рухового апарату сьогодні є досить актуальною у сучасному спорті.

Одним з сучасних методів для вирішення проблем попередження та профілактики спортивного травматизму є спортивне тейпування та кінезіотейпування. Ця методика була винайдена японським спортивним лікарем масажистом Кензо Касе у 70-х роках минулого століття.

Тейпування характеризується методикою реабілітації чи профілактики травматичних ушкоджень, ушкоджень м'язових зв'язок за допомогою спеціальних клейких стрічок – тейпів.

Кінезіологічний тейп - це діючий фізіотерапевтичний інструмент, який представляє собою стрічку, що відрізняється високою еластичністю і виготовлена з 100% бавовни. З одного боку така стрічка покривається клейовим складом, який активізується при температурі тіла. Тейпи абсолютно гіпоалергенні, не викликають подразнення і не закупорюють пори. Шкіра під тейпом дихає і ніяк не травмується.

Поширення методики кінезіотейпування на території України розпочалося порівняно недавно, проте вона вже встигла зарекомендувати себе як дієвий допоміжний метод реабілітації.

Численні дослідження показали, що дія цього методу найбільш виражена протягом перших п'яти днів, після чого ефект плавно знижується. Найефективнішими ефектами є: знеболювальний та протизапальний.

Кінезіотейпування дає організму задіяти власні сили для зміцнення за рахунок стабілізації м'язів, суглобів та зв'язок, збільшення простору для циркуляції міжклітинної рідини, крові та лімфи.

До недавнього часу спортивна медицина була основною сферою застосування кінезіотейпування, проте завдяки своїй простоті та ефективності методику почали використовувати у медицині, реабілітації та під час проведення косметичних процедур.

Отже тейпування – це в першу чергу, допоміжна технологія, яка ефективно використовується у поєднанні з іншими методами терапії, лікувальної фізичної культури та реабілітації.

УДК 372.879.6

Белошенко Ю.К., старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ ЗАНЯТЬ СПОРТОМ У ПЕРІОД АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ

З появою перших стільникових телефонів в 1973 році людство стало думати, як додати в даний апарат якомога більше функцій, починаючи від вбудованого в телефон калькулятора, календаря, продовжуючи, і до цього дня, додаючи у цей «мікрокомп'ютер» дедалі нові функції. Зараз телефони здатні практично на все, починаючи від їх початкової функції – голосовий зв'язок між людьми, закінчуючи іграми та іншими програмами.

Завдання всіх електронних девайсів – полегшити наше життя. Тому доцільним є створення додатків, що допомагають планувати та проводити тренування, забезпечити ефективну систему зв'язку між учасниками тренувального процесу та дозволять проводити онлайн змагання.

Адаптивний карантин – не привід відмовлятися від фізичної активності. Регулярні фізичні навантаження для підтримки м'язів, кісток, серцево-судинної системи та всього нашого організму загалом у здоровому стані.

Для підвищення інтересу курсантів та студентів до рухової активності у цей період ми використовували види рухової активності найбільш привабливі і поширені серед молоді. Було використано мобільні додатки, як додатковий засіб мотивації до самостійних занять. За останній період були проведені онлайн змагання «TIRUN BATTLE», «Together we can», військовослужбовці Академії прийняли участь у змаганнях «Гвардійський комплекс».

Аналізуючи досвід роботи у період адаптивного карантину можна зробити висновок, що використання фітнес-додатків призводить до підвищення фізичної активності курсантів та студентів. Можливість спостереження за власним прогресом є серйозним мотиватором для підтримки рухової активності. Використання фітнес-додатків, призначених для контролю за руховою активністю у (дистанційному) навчальному процесі, дозволяє слідкувати за якісними показниками тренувальних результатів та налагодити взаємозв'язок між учасниками навчального процесу.

Додавання до звичайних тренувань чогось нового допомагає отримати новий стимул для свого розвитку.

Сучасні програми не допоможуть вам досягти кращих спортивних результатів, якщо ви і так тренуєтесь, але мотивують до систематичних занять, допоможуть сформувати режим дня та нададуть необхідну інформацію для самостійних тренувань.

УДК 35:3.084(477)

Білецька Т.В., доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, кандидат соціологічних наук, доцент;
Кушнір А.С., курсант 442 НГ спеціальності «Психологія» Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького

ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДПСУ

В умовах становлення України як демократичної держави, її прагнення щодо вступу до євроатлантичних структур, кількість та якість загроз та небезпек, а також їх різноманітність суттєво збільшуються. У зв'язку із цим, набуває ще більшої ваги та значимості питання територіальної цілісності нашої держави та забезпечення національної безпеки і захист її державних кордонів. У зв'язку із цим, збільшуються вимоги до професійної підготовки та діяльності прикордонників, складовою їх успішної та ефективної службової діяльності є професійна мотивація.

Загалом, мотивацію визначають як сукупність стійких мотивів, що володіють певною ієрархією та вираженою спрямованістю. В свою чергу, мотивація професійної діяльності, або професійна мотивація - це дія конкретних стимулів, що обумовлюють вибір професії і тривале виконання обов'язків, пов'язаних із цією професією, або сукупність внутрішніх і зовнішніх сил, які штовхають людину до трудової діяльності і надають цій діяльності спрямованості, що орієнтована на досягнення певних цілей.

Як і інші види мотивації, професійна мотивація піддається впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, які можуть бути як постійними, так і тимчасовими. Тому професійна мотивація одночасно є і відносно стійким, і відносно мінливим динамічним утворенням. В залежності від психологічних особливостей особистості і зовнішніх обставин її життєдіяльності професійна мотивація однієї людини може в цілому зберігатися протягом декількох десятиліть, а професійна мотивація іншої людини – повністю зміниться за значно коротший термін. В наукових працях мотивацію професійної діяльності класифікують за трьома критеріями: трудова мотивація, мотивація вибору професії, мотивація вибору місця роботи.

Румунський соціолог та соціальний психолог, автор праці «Задоволеність працею» К. Замфір у структурі мотивації трудової діяльності виділяє три складові: внутрішня мотивація, зовнішня позитивна мотивація, зовнішня негативна мотивація. Оперуючи класифікацією мотивів вибору професії Е. Чугунова, виокремлюють такі типи професійної мотивації: домінантний тип

професійної мотивації (передбачає стійкий інтерес до професії), ситуативний тип професійної мотивації (передбачає вплив життєвих обставин, які не завжди узгоджуються з інтересами людини), конформістський (сугестивний) тип професійної мотивації, в основі якого лежить вплив з боку найближчого соціального оточення (поради батьків, друзів, знайомих).

Отже, мотивацію професійної діяльності науковці розглядають у декількох аспектах: як процес стимулювання себе та інших на досягнення певних професійних успіхів; як вплив правильного вибору професійного шляху на продуктивність трудової діяльності, ступінь задоволеності результатами своєї праці, успішність професійного навчання (професійної освіти); у формі прийнятих рішень, завдяки яким потреби перетворюються в наміри як усвідомлені цілі. До показників сформованості професійної мотивації ми відносимо: домінування внутрішньої та зовнішньої позитивної мотивації над негативною; домінування мотивації успіху над мотивацією уникнення невдач; домінування в структурі факторів, що фіксують ставлення до професії як сфери діяльності, що потребує самовдосконалення.

УДК: 355.433.4(477)

Бочаров М.М., начальник науково-дослідної лабораторії кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил) Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, кандидат військових наук, полковник; **Корольчук М.С.**, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил) Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, доктор психологічних наук, професор; **Чайковський І.А.**, провідний науковий співробітник відділу сенсорних пристроїв систем та технологій безконтактної діагностики Інституту кібернетики імені В.М. Глушкова НАН України, кандидат медичних наук, доцент; **Риженко Т.М.**, науковий співробітник відділу сенсорних пристроїв систем та технологій безконтактної діагностики ІК імені В.М. Глушкова НАН України

ВИЗНАЧЕННЯ ФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЦІНИ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЇНІВ

Аналіз бойових дій на сході України на початку 2022 року вказує на підвищення інтенсивності і щільності вогневого впливу противника, що зумовлює зростання санітарних і психогенних втрат та поступове зниження якості людських ресурсів наших військ та посилює увагу до проблеми визначення фізіологічної ціни діяльності воїнів Сил оборони.

При цьому встановлена недостатня спроможність підрозділів з моніторингу психологічного здоров'я воїнів, упереджень більшості керівного складу щодо технологічних обмежень зазначеної процедури.

За браком прикладів визначення фізіологічної ціни діяльності воїнів за різних умов *метою публікації* доцільно визначити оприлюднення підходу до визначення фізіологічної ціни діяльності воїнів за допомогою мініатюрних кардіографічних програмно-апаратних комплексів.

На даний час існує багато прийомів і способів оцінки функціонального стану людини, від анкетування до програмно-апаратної діагностики. Так, в останні роки виявлено, надійний зв'язок особливостей варіабельності ритму серця, спектральними характеристиками та психоемоційним статусом, через що розроблена модель так званої нервово-вісцеральної інтеграції (The Model of Neurovisceral Integration). Цей факт дав змогу створити програму кількісної оцінки психоемоційного стану за даними варіабельності ритму серця та включити цей аспект у її багатосторонній аналіз. Нами здійснено довготривалий моніторинг функціонального стану воїнів сил оборони різного рангу під час виконання службово-бойових завдань для визначення фізіологічного резерву військовослужбовця та фізіологічної ціни бойової діяльності. Моніторинг почався через два тижні після початку широкомасштабного вторгнення.

На рис. 1 показана динаміка інтегрального показника функціонального стану та психоемоційного індексу офіцера, який виконує функції керівника середнього рівня.



Рис.1 Тренд інтегрального показника функціонального стану (а) та індексу психоемоційного стану (в) офіцера –керівника середньої ланки

Як бачимо, на графіку інтегрального показника функціонального стану на початку періоду спостереження має місце достатньо високі показники функціонального стану (біля 85 балів), які поступово знижуються, створює своєрідну «яму» через тиждень після початку моніторингу (біля 65 балів). Такий рівень зберігався також біля одного тижня, а потім поступово відновився до рівня приблизно 80 балів, на якому і зберігається досить тривалий час. Початок вищезгаданої «ями» функціонального стану збігається з закінченням виснажливого режиму виконання незбалансованого графіку добових чергувань. Після оптимізації графіку добового чергування режим несення служби став більш щадним.

Відтак, за результатами оцінки КПФС та індексу психоемоційного стану військовослужбовців на прикладі офіцера-керівника середньої ланки, визначена достатня чутливість програмно-апаратного комплексу до

моніторингу психоемоційних навантажень за нових умов службово-бойових завдань у воєнний час. Визначені періоди часу (у період 12-22 березня), коли фізіологічна ціна діяльності цього офіцера була занадто високою, що створювало передумови для зриву адаптації.

Наступний приклад відображає триденне вивчення стану воїна перед та під час відвідування ним зруйнованого окупантами особистого житла у м. Ірпінь відразу після його звільнення (Рис.2).

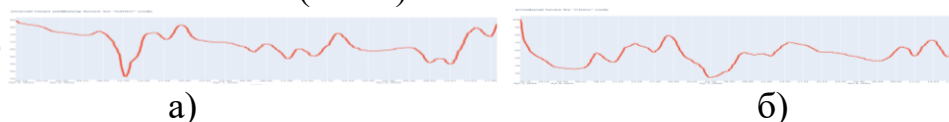


Рис.2. Тренди інтегрального показника функціонального стану (а) та індексу психоемоційного стану (б) воїна Сил оборони України перед та під час відвідування їм зруйнованого окупантами особистого житла

Перший день вивчення був присвячений підготовці до поїздки в м. Ірпінь. Спостерігаємо короткочасне різке зниження інтегрального показника функціонального стану біля дванадцятої години дня під час інтенсивного тренування з фізичної підготовки. У другій половині цього дня інтегральний показник повернувся до вихідного рівня – біля 85 балів. У вечірні години цей показник дещо знизився. Показник психоемоційного стану був нестабільним – достатньо низьким на початку ночі, суттєво підвищився у ранкові та денні часи, особливо у другій половині дня, почав знижуватися пізно у вечорі. Під час інтенсивних фізичних навантажень показник психоемоційного стану також дещо короткочасно знизився, але короткочасно і невеликою мірою. На другий день бачимо плавне зниження інтегрального показника функціонального стану на початку ночі, його поліпшення у ранковий час, знов плавне зниження у першій половині дня та суттєве підвищення у другій половині дня яке змінилося зниженням пізно ввечері. Показник психоемоційного стану характеризувався різким зниженням на протязі ночі, підвищенням рано вранці, плато з тенденцією до зниження від сьомої до одинадцятої години ранку, саме тоді коли даний офіцер був залучений до оцінки важких наслідків окупації у м. Ірпінь, потім суттєве підвищення до 17-ї години, і знову плавне але суттєве зниження до кінця доби. На третю добу вивчення здійснювалося до 17-ї години. Динаміка обох показників нагадувала попередню добу. Треба сказати, що щоденник подій, якій вів даний воїн під час вивчення підтверджує, що всі три ночі під час вивчення були з різних причин в основному безсонними та пов'язаними з емоційними переживаннями.

Отже, підхід є чутливим до змін функціонального стану у випадку короткострокових (до годин) інтенсивних психоемоційних навантажень.

Таким чином, проведені дослідження підтверджують можливість визначення фізіологічної ціни діяльності воїнів Сил оборони України програмно-апаратними комплексами за різними сценаріями бойових умов.

УДК 130.3:355

Будур І.М., начальник кафедри філософії Харківського національного університету повітряних сил ім. І. Кожедуба; **Семенов С.С.**, професор кафедри філософії Харківського національного університету повітряних сил ім. І. Кожедуба, кандидат філософських наук, доцент; **Громико О.В.**, доцент кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних сил ім. І. Кожедуба, кандидат філософських наук, доцент

СУТЬ РЕЛІГІЙНОГО ФЕНОМЕНУ ШАХІД

Шахід від арабського – це той, хто помер на шляху Аллаха, тобто за віру. В ісламському віровченні виділяються три групи шахідів. Перша – це великомученики і в земному і в потойбічному світі, мусульмани, які захищали свою Батьківщину і померли на шляху віри. Якщо вони поранені і продовжують деякий час знаходитись в контакті з навколишнім світом (розмовляти, приймати їжу тощо), то після своєї смерті вони також стають шахідами, але їх відносять вже до другої групи. До цієї ж групи шахідів належать також ті, хто загинув під час пожежі, утопився, хто просто помер на чужині, а також жінки-мусульманки, які пішли з життя під час пологів. Третя група шахідів представлена тими, хто йде воювати за віру, так би мовити, без віри в серці – хто лицемірить або шпигує проти мусульман (їх називають великомучениками в цьому світі). Але у зв'язку з тим, що люди не відають про їхні дійсні помисли, таких вояків у разі смерті ховають за тими ж правилами, що й істинних великомучеників. І тільки Аллах, згідно з ісламським віровченням, зможе відрізнити дійсного шахіда від недійсного і в судний день не зарахувати його подвиг.

Дійсний шахід потрапляє в рай і знаходиться там на одному рівні з пророками. Це найвища нагорода для мусульманина. Саме тому терорист-смертник, та й взагалі будь-який вояк-мусульманин, відзначається надмірним фанатизмом, беззаперечною відданістю дорученій справі та високою жертовністю при виконанні бойових завдань.

Ізраїльські спецслужби декілька років тому оприлюднили через Інтернет здобуту ними інформацію стосовно технології підготовки терористів-смертників в країнах арабського світу.

Виявляється, підготувати смертника – справа непроста. Адже важливо не тільки ретельно промити його мозок, а й повністю профінансувати навчання майбутнього камікадзе, простимулювати грошима батьків за те, що вони дають згоду отримати їх чадом статус «шахіда», компенсувати їм загибель дитини, а також сплатити пропагандистську компанію щодо прославлення героя, що

помер при здійсненні теракту. В основному «шахід» є вихідцем із бідної сім'ї, він не має а ні освіти, а ні роботи, а ще як правило, втратив когось із рідних під час збройних сутичок. Тому його переповнює ненависть і бажання кровної помсти ворогу.

Організатор платить батькам за майбутнього шахіда близько 1000 доларів в місяць, а «учня» бере на своє повне утримання, за що той повинен з особливою старанністю освоїти ідеологію релігійної боротьби і символічної смерті. Навчання, яке ведуть відповідні вчителі, здійснюється по єдиному підручнику – Корану. На завершальній стадії навчального процесу учнів поділяють на групи по п'ять чоловік в кожній і повністю ізолюють від контактів з рідними і близькими. Вони проходять в цей час найбільш інтенсивний курс політичної і духовної підготовки до майбутньої операції. На протязі тижня перед терактом два «асистента» постійно знаходяться поруч з «шахідом» і слідкують за його душевним станом. Про виявлення у нього найменших сумнівів або коливань, вони відразу доповідають старшому інструктору, який потім займається закріпленням отриманих знань, відновленням сили волі і рішучості у нестійкого учня. Адже шляху назад не має, відмова від операції не можлива ні при яких обставинах. Відтак особлива увага надається тренуванням самовладання і вміння постійної концентрації на образі ворога, здатності постійно і повсюди знаходитись у ворожому оточенні.

Інформацію про місце і час здійснення теракту «смертники» отримують за одну – дві години до часу Х. Як поводитися з вибуховим пристроєм їх навчать безпосередньо перед самим терактом, щоб не встигли передумати змінити поведінку. Все тут ретельно планується. Нерідко терористам – смертникам допомагають «асистенти», які доставляють вибухівку в умовне місце за декілька хвилин до проведення операції.

З точки зору організаторів терористичних актів, «людська бомба» – найдешевша зброя в їх арсеналі. Все, що потрібно для її виготовлення (зрозуміло окрім самого «шахіда»), – це цвяхи, порох, електрична батарея, перемикач, шматок дроту, ртуть, ацетон і спеціальний пояс з кишнями для шести – восьми вибухових пакетів. Загальна вартість всього цього обладнання не перевищує 150 доларів. Крім того так звані спонсори виплачують сім'ї шахіда за його смерть від трьох до п'яти тисяч доларів.

Терористичний акт не закінчується з відбуттям на той світ шахіда і загибеллю під час здійснення вибуху маси часто безвинних людей. Після цього терористичні організації розпочинають активну пропагандистську компанію, в ході якої прославляють героя і закликають інших слідувати його прикладу. Самопожертва терориста стає темою проповідей в мечетях, оспівується в тисячах листівок, газетних публікаціях, відео тощо. Сім'я «шахіда», за звичай, відзначає його смерть урочисто і весело: багато чисельні гості вітають батьків,

братів і сестер, віддають належне Аллаху, який зробив велику честь для цієї родини, відправивши мученика – героя до райського саду.

УДК 37.013.77

Васильченко Р.В., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, кандидат філософських наук, полковник

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Якісна освіта є однією з обов'язкових умов успішного існування будь-якої країни, тому дане питання не втратить своєї актуальності. Світове співтовариство визнало, що освіта, добробут і здоров'я людини – головні чинники рівня її життя, а якість освіти є пріоритетом у розвитку громадського суспільства. Нові цивілізаційні виклики у багатьох країнах привели до справжнього освітнього підйому, до проведення глибоких реформ та модернізації систем освіти. За своїм змістом, формами і методами освіта не є незмінним, рутинним феноменом, адже вона весь час відповідає на нові суспільні виклики, реалії, враховує тенденції, перспективи розвитку людства, національного буття народу. Дослідженню модернізації середньої освіти присвятили низку своїх публікацій такі вчені, як: В. Андрущенко, Н. Бібік, В. Бобрицька, В. Базілюк, Т.Бойченко, А. Василюк, Г. Кількова, В. Кремень, С. Серебрянський та ін.

Водночас оновлення навчально-виховної практики, в силу різних причин, часто відстає від темпів цивілізаційного розвитку, соціальних вимог до освіти. Однією з особливостей сучасної системи освіти є співіснування двох стратегій організації навчання – традиційної та інноваційної. Терміни «традиційне (нормативне) навчання» та «інноваційне навчання» запропоновані групою вчених у доповіді Римському клубу (1978 р.), які звернули увагу світової освітянської громадськості на неадекватність принципів традиційного навчання вимогам сучасного суспільства до особистості, її пізнавальних можливостей. Інноваційне навчання цією групою вчених трактувалось як процес і результат навчальної та освітньої діяльності, яка стимулює новаторські зміни в культурі та соціальному середовищі. Воно орієнтоване на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей, до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до активного співробітництва з іншими людьми.

Освіта – базовий елемент формули успіху. Наразі суспільство вже не цікавлять знання самі собою, важливо використовувати знання в реальному

житті, чи сприятимуть вони самодостатності, життєвому успіху особистості. Освіта, яка не сприяє успіху і добробуту людей, а також економічному розвитку держави, не може визнаватися якісною. Тому питання якості освіти є одним із ключових у реаліях сьогодення та актуалізує питання щодо моніторингу процедур оцінювання та забезпечення якості освіти. Сучасним викликом освіти є необхідність в розроблюванні методик навчання з використанням ІКТ, оснащенні навчальних закладів відповідними технічними засобами, створенні віртуальних освітніх середовищ та в підготовці педагогічних працівників до застосування цих технологій у навчальному процесі. Перелічені виклики є спільними для всього світового співтовариства.

Основними компонентами, які визначають розвиток світової цивілізації в ХХІ ст., стали постійні зміни всіх сфер діяльності людства, обумовлені стрімким науково-технічним прогресом, процеси глобалізації та інформатизації. Сучасні інформаційні технології стрімко проникають у всі сфери діяльності людства, і жоден працівник не може обійтись без їх використання, має постійно засвоювати все нові й нові їх можливості. Це поставило вагомий виклик перед системою освіти, яка без відповідного реформування вже не може забезпечити суспільні потреби в якійсій освіті підрастаючого покоління:

- по-перше, стає зрозумілим, що за короткий період навчання в загальноосвітній школі чи вищому навчальному закладі не можна навчити всьому, що буде потрібно молодій людині в подальшому житті в швидкозмінному соціумі, тобто слід навчити вчитися;
- по-друге, необхідно формувати творчу самодостатню особистість, яка б легко пристосовувалася до постійних змін і безболісно їх сприймала;
- по-третє, освіта має сприяти мобільності тих, хто навчається, формувати в них здатність спілкуватися з представниками інших народів, уміння жити і співпрацювати з ними, терпимість до інших поглядів і пере
- по-четверте, слід не тільки долучати дітей до інформаційних технологій, а й формувати в них інформаційну культуру, уміння знаходити необхідну корисну інформацію і відкидати шкідливу, здатність використовувати потрібну інформацію для самовдосконалення та суспільних потреб.

Слід зазначити, знакова освітня реформа розпочалася з прийняттям базового Закону України «Про освіту» (2017), що має за мету вирішити основні засади розвитку національної системи освіти на майбутні 20–25 років. Стратегію й тактику здійснення освітніх змін було викладено в Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (НУШ). Правовою основою для втілення інновацій на сучасному етапі став Закон України «Про повну загальну середню освіту» (2020). Даний Закон передбачає: профілізацію третього рівня повної загальної середньої освіти; розширення фінансової автономії закладів середньої освіти;

надання можливості учням обирати курси, навчальні предмети (інтегровані курси), освітню траєкторію, отримувати в разі потреби консультації на базі школи за державний рахунок, та право на справедливе, неупереджене, об'єктивне, незалежне, недискримінаційне та добросовісне оцінювання результатів навчання. Законом гарантовано зарахування дітей без жодних конкурсів до початкової школи.

УДК 159.9:355

Воробйова І.В., старший науковий співробітник, доцент кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук

ПРОВІДНІ ФАКТОРИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ

Важливим показником готовності військового підрозділу, частини до виконання покладених на них службово-бойових завдань, особливо з охорони громадського порядку в умовах виникнення заворушень суспільно-політичного характеру, є морально-психологічний клімат. Це поняття узагальнено характеризує міжособистісні взаємини у військовому колективі, переважаючи почуття, думки і взаємні емоційні реакції його членів. Але це не проста сума психічних станів індивідів, що складають військовий колектив. Члени колективу вільно чи мимоволі впливають один на одного. Тому почуття, емоції, думки людей в колективі взаємно посилюються, множаться.

Морально-психологічний клімат пов'язаний з системою ціннісних орієнтацій, ставлення членів військового колективу один до одного, до служби, до навколишніх подій. Поняття "ціннісні орієнтації" виражає позитивну або негативну значимість для людини різноманітних предметів і явищ оточуючої її дійсності. В них міститься внутрішня основа ставлень людини до різних цінностей матеріального, морального, політичного й духовного порядку. Саме ціннісні орієнтації багато в чому визначають стан морально-психологічного клімату в колективі.

Найважливіша особливість морально-психологічного клімату в тому, що він дає найбільш інтегральну й динамічну характеристику психічного стану всіх проявів життя колективу, так як акумулює в собі в остаточному підсумку взаємодію всіх факторів і компонентів внутрішньоколективного життя, а саме: задоволеність соціально-побутових потреб, самопочуття, формальні та неформальні міжособистісні стосунки, міжособистісна сумісність, характер і якість діяльності, вплив вищестоящих адміністративних та інших організацій,

стиль управління колективом, своєчасне забезпечення особового складу всіма видами постачання та ін.

Відповідно до теорії управління А. Маслоу і Ф. Херцберга, базовим фактором морально-психологічного клімату та однією із важливих умов праці є задоволеність соціально-побутових потреб членів організації. Згідно класичних теорій управління, одним із важливих агентів зовнішнього маніпулятивного впливу є незадоволеність організацією соціально-побутових потреб її членів. Цікавим є той факт, що якщо про інші особливості служби військовослужбовців непосвяченій людині відомо небагато, то про незадоволеність соціально-побутових потреб військовослужбовців знає досить широке коло осіб, що робить цей фактор досить популярним для використання маніпулятивних схем спрямованих проти військовослужбовців.

Звісно, що незадоволеність соціально-побутових потреб може стати важелем маніпулювання військовослужбовцями, проте нейтралізувати цей фактор може справедливість у розподілі матеріальних ресурсів, що має Національна гвардія України і, звісно, гармонійний розвиток мотивації професійної діяльності у військовослужбовців, в якому провідну позицію повинні займати мотиви, що відповідають цілям військової служби та просоціальні мотиви.

УДК 17.177

Гегечкорі О.В., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, доцент; **Семенов С.С.**, професор кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, кандидат філософських наук, доцент

РОЛЬ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНОГО ОФИЦЕРА НГУ

Провідну роль у вирішенні завдань реформування Національної гвардії України в сучасне високо мобільне військове правоохоронне формування спроможне забезпечити громадську безпеку та вести боротьбу з тероризмом покладено на офіцерів. Основна частина офіцерського корпусу Національної гвардії України є прикладом особистого зразкового та відповідального виконання службових обов'язків, вірності військовій присязі, носіями високоморальних принципів та офіцерської честі. Історичний досвід та практика сьогодення підтверджує що, саме від особистої переконаності командирів у важливості професії офіцера, як захисника Батьківщини залежить успішність виконання службово-бойових завдань. Виконання завдань офіцерами підрозділів Національної гвардії України особливо в

умовах АТО пов'язано з небезпекою для власного життя та здоров'я. В бойових умовах коли швидко змінюються тактична обстановка командирів потрібно самостійно, ініціативно приймати рішення виявляючи при цьому особисту принциповість та нести в подальшому персональну відповідальність за віддання та виконання наказу. В таких умовах для успішного виконання службово-бойових завдань, з метою досягнення визначеної мети командирів потрібно виявляти сильну волю. Для служби в Національній гвардії України на командних посадах потрібна людина не просто з сильною волею, а перш за все з волею, певним чином, спрямованою і, тому сильною. Сила або слабкість волі у майбутнього командира залежить в тому числі й від того, наскільки за роки навчання у нього було сформовано професійно важливі вольові та морально-вольові якості. Важливість високо сформованих морально-вольових якостей у офіцерів правоохоронних підрозділів набуває соціальної значущості ще й тому, що основний зміст їх служби спрямовано на забезпечення громадського порядку, особистої безпеки громадян та боротьбу з тероризмом.

В загальному контексті вимог до військової професійної освіти в процесі формування нової ідеології стандартів вищої військової освіти підготовка сучасних офіцерських кадрів повинна відбуватися на основі компетентного підходу. Відповідно одним із стратегічних завдань реформування військової освіти у XXI столітті є забезпечення державних потреб у висококваліфікованих, відданих справі захисту Батьківщини військових фахівців. Принципові вимоги висунуто і до морально-вольових якостей офіцера, здатності ним виконувати свої обов'язки на основі дотримання високих моральних, правових, громадських та етичних норм, які забезпечують існування демократичного суспільства.

З метою успішного виконання завдань компетентного підходу професійну підготовку майбутніх офіцерів, потрібно спрямувати на: підвищення рівня їх індивідуальної професійної майстерності; удосконалення практичних навичок щодо виконання своїх функціональних обов'язків; спроможність навчати та готувати підлеглий особовий склад до виконання завдань за призначенням; глибоке засвоєння форм і методів управління військовими підрозділами. Основні зусилля в професійній підготовці повинно бути зосереджено на: розумінні та реалізації вимог керівних документів з підготовки особового складу, настанов, курсу стрільб; умінні звертатися та влучно вести вогонь з зброї, яка є на озброєнні підрозділу; розумінні ними суті та змісту завдань, що покладені на Національну гвардію, способах їх виконання як у мирний так і у воєнний час; умінні організувати бойову службу, ініціативно підходити до керування силами та засобами в складних умовах обстановки, високу виконавчу дисципліну. Майбутні командири повинні оволодіти методикою бойового залагодження підрозділів, підготовки їх до умілих і рішучих дій під

час виконання службово-бойових завдань у складних умовах обстановки, підвищення польових навичок особового складу, формування у військовослужбовців високих морально-вольових якостей та психологічної стійкості.

Отже крім з'ясування та визначення змісту професійних компетенції набуває важливості сформованість у майбутнього випускника світогляду, професійної спрямованості його інтересів і мотивів діяльності, особистої відповідальності, дисциплінованості та організованості.

Тому професійна підготовка сучасного офіцера потребує оволодіння ними не тільки професійно важливими знаннями, навичками та вміннями, а ще й формування професійно важливих морально-вольових якостей, які забезпечать успішність виконання суспільно важливих професійних завдань. Під час занять професійної підготовки майбутніх командирів повинно бути враховано формування організованості, відповідальності та дисциплінованості як професійно важливих морально-вольових якостей. Формування визначених якостей є одним з напрямків у загальній системі підготовки майбутнього командира. Який повинен засвоїти за роки навчання не тільки загально академічні та військові знання, набути певних навичок та вмінь, що потрібні для виконання обов'язків на первинній посаді командира взводу, ще стати справжнім патріотом, бути вірним військовій присязі та українському народові. Забезпечивши єдність навчання, виховання та психологічної підготовки курсантів спрямованих на формування морально-вольових якостей можливо оптимізувати та суттєво покращити професійну підготовку курсантів до виконання службових обов'язків.

Тому удосконалення професійної підготовки, компетенції сучасного випускника командно-штабного факультету, як командира правоохоронного підрозділу має важливе не тільки військово-теоретичне, а ще й суспільне значення.

УДК 341.3

Голіна О.Ю., науковий співробітник науково-дослідного сектору правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

ЩОДО ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ПІДТРИМАННЯ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ, ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Активна участь України в операціях з підтримки миру розпочалася з перших років її незалежності. Багато років участь у миротворчих місіях українських військових та правоохоронців розглядалась як можливість набуття реального досвіду, військової та спеціальної підготовки за рахунок зовнішнього фінансування. Крім того, це сприяло створенню кола фахівців, які мають досвід роботи з іноземними партнерами та застосування інших стандартів. Цей досвід можна використовувати для реформування сил сектору безпеки та оборони, а також налагодження співробітництва з партнерами з метою підвищення взаємосумісності збройних формувань.

Сьогодні в Україні проводиться операція об'єднаних сил, мета якої – ліквідація збройного конфлікту на сході нашої держави, тому набутий у міжнародних миротворчих операціях з підтримання миру та безпеки досвід дуже важливий для завершення конфлікту на сході України. Участь України в миротворчій діяльності підвищує авторитет держави на міжнародній арені, дає змогу взяти участь у створенні колективної безпеки у світі, зробити свій внесок у підтримання міжнародного миру і стабільності.

Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» став першим правовим документом, який окреслив політику миротворчої діяльності України в міжнародних миротворчих місіях з підтримання миру та безпеки. 15 червня 2009 року Указом Президента України була затверджена Стратегія міжнародної миротворчої діяльності України, яка визначає пріоритетні цілі участі держави у міжнародній миротворчій діяльності, завдання та механізми реалізації національних інтересів у цьому процесі.

Після проведеного аналізу нормативно-правових документів, які регулюють миротворчу діяльність України, зрозуміло про пріоритетність військового компоненту, та неузгодженість військового та поліцейського компонентів можливих місій. На відміну від Стратегії міжнародної миротворчої діяльності, яка відображає лише «питань організації взаємодії з поліцейським і цивільним миротворчим персоналом», ЗУ «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки», а також Указ Президента України «Про Порядок

розгляду пропозицій щодо участі України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» розкривають порядок залучення персоналу, матеріально-технічних ресурсів, надавання відповідних послуг, які необхідні для проведення міжнародних операцій з підтримання миру і безпеки.

Більшість підзаконних актів України посилається саме на Закон «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях», а не на Стратегію міжнародної миротворчої діяльності України. Стратегія фактично залишається ситуативним документом. Отже, усвідомлюючи свою відповідальність у справі підтримання міжнародного миру і безпеки, враховуючи зобов'язання як держави-члена ООН та ОБСЄ, поглиблюючи співробітництво у сфері безпеки з ЕС та НАТО, Україна розглядає участь у міжнародній миротворчій діяльності як важливу складову своєї зовнішньої політики.

Таким чином, на сьогодні потребує повного переопрацювання Стратегія миротворчої діяльності України. Основними питаннями на які потрібно звернути увагу: мета міжнародних миротворчих операцій, яка на сьогодні зазначена в ЗУ (мир), потрібно відобразити в новій редакції Стратегії; переглянути питання щодо можливостей створення та застосування багатонаціональних миротворчих контингентів на території України; збільшення участі України в міжнародних миротворчих операціях ЄС; визначення рівня пріоритетності для України міжнародних миротворчих операцій; створення спеціального центру з підготовки міжнародних контингентів на території України. А також, потрібно переглянути перелік можливостей та умови розширення залучення поліцейського та цивільного персоналу до миротворчих операцій, в якості національного контингенту та персоналу, в першу чергу, під егідою ООН, і включення відповідних компонентів до нової Системи зі створення та визначення готовності сил до застосування в операціях ООН з підтримання миру та безпеки.

УДК 35.08

Головня А.Ф., ад'юнкт докторантури та ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України, майор; **Смічик О.Д.**, начальник групи комплектування відділу кадрів секції персоналу Центрального територіального управління Національної гвардії України, майор

ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ І КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

В сучасних умовах реформування Сил безпеки та оборони, становленні сучасного сильного війська, виникає багато проблем, що потребують

консолідованого, виваженого тлумачення, яке надасть в сукупності повну та цілісну адекватну модель вирішення даної проблеми.

Рівень професіоналізму військових фахівців обумовлений, в першу чергу станом професійного розвитку який є еквівалентним рівню професійної підготовки та мотивації. Ці складові є підґрунтям високого професіоналізму за умови дотримання певних критеріїв морально-психологічного рівня, вольових якостей, особистісних характеристик.

Швидкоплинність зміни цих критеріїв зумовлена інноваційними проривами в цифровому, освітньому, військовому середовищах. Високий рівень показників у військовій службі під впливом сучасних досягнень все більше перетворюється із засобу воєнної служби в її безпосередню ціль. Це відбувається через чіткі, хоч і прагматичні бажання задоволення особистісних потреб об'єктів впливу.

Кадрові органи в цій системі повинні бути «фільтром», що пропускає до вищих ступенів військової ієрархії самих достойних кандидатів по критеріям даної системи. І саме ці задані вимоги формують той образ професійно компетентного офіцера, який в подальшому сам буде дотримуватись правил даної системи. Тобто, ми маємо замкнутий цикл, що за відсутності протиріч – існує в стані гомеостазу.

Детально проаналізувавши функціонування взаємодії кадрового забезпечення та військової ієрархічної структури можна стверджувати, що їх нерозривний зв'язок зумовлений історично. Стійкі, інноваційні шляхи вирішення (в конкретний історичний період) були запорукою формування великих армій, їх перемог і як наслідок відображення в історії для подальшого вивчення та дослідження.

Показником професіонального розвитку офіцера в коректно функціонуючій системі повинна бути займана ним позиція в військовій ієрархічній структурі. Процес просування в даній структурі забезпечує виконання тих правил, що змінюються та впроваджуються, приймаються всіма зацікавленими сторонами.

Історично зумовлена трансформація систем відбору набула в кожній державі автентичних особливостей. При детальному аналізі спостерігається вплив державного ладу загалом та окремих соціальних структур зокрема, що робить кожен систему унікальною.

Вітчизняна система змінюється постійно в останні роки. Введення сучасних новаторств має дедуктивний характер, декларується перехід від загального до приватного. Задача наукового середовища – пропонувати дієві моделі для вдосконалення, з урахуванням ментальних, соціальних, матеріальних умов для розвитку військових формувань і як наслідок – підвищення обороноздатності країни.

УДК 378.172

Голубничий М.В., викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, майор

НАВЧАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У КУРСАНТІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ

Заняття з фізичної підготовки для курсантів військових закладів першого року навчання є найбільш ефективним засобом, що усуває відхилення у здоров'ї, покращує їх фізичний розвиток, фізичну підготовленість та працездатність.

Метод комплексних занять найбільш сприяє всебічному і безперервному розвитку фізичних здібностей курсантів першого року навчання. Комплексні заняття повинні включати спеціально підібрані фізичні вправи із розділів гімнастики, легкої атлетики рухомих та спортивних ігор.

Важливою умовою при підборі є спільність основного механізму рухомого навичку та подібність фізичної якості. Ми умовно розрізняємо дві групи фізичних вправ. Першу з них складають вправи, необхідні для формування і розвитку необхідних для займаючихся, нових навичок та якостей. Цю групу вправ можна назвати «головні». З-за допомогою цієї групи вправ вирішуються основні задачі заняття. Загальними для цієї групи вправ є подібність їх по механізму рухів та прояв якісних особливостей. В основну частину заняття пропонується включити 2-3 такі вправи, взяті з розділів гімнастики, легкої атлетики або спортивних ігор.

Другу групу фізичних вправ умовно можна назвати «повторні». Її складають навички-рухи, засвоєні раніше, які пропонуються з метою їх удосконалення. Для цього проводяться 1-2 вправи із розділів програми навчання. Вказані умовні групи фізичних вправ сприяють безперервному удосконаленню навичок, умінь та якостей у курсантів.

Фізичні вправи, умовно віднесені до «головних» та «повторних», повинні бути різко протилежними, як по структурі так і по якостям. Така протилежність вправ сприяє їх раціональному чергуванню в основній частині заняття, завдяки чому складається тимчасово-повторна діяльність для курсантів. Таке чергування вправ обумовлює можливість активного відпочинку курсантів та урізноманітнить зміст учбових занять. Створення умов для активного відпочинку і різноманітність рухомої діяльності на заняттях з курсантами першого року навчання підвищить їх емоційність, активність та покращить працездатність першокурсників. А це далеко не байдуже для курсантів з ослабленим фізичним розвитком та фізичною підготовленістю.

Рекомендується на початку основної частини заняття проводити вправи, що формують навик, характерні переважно для розвитку якостей швидкості, потім закріпити цей навик, виконуючи вправи, направлені переважно на розвиток спритності. Останнім на занятті доцільно проводити вправи, направлені на розвиток сили та витривалості.

Таким чином, метод комплексних занять сприяє дуже гарному засвоєнню навчальної програми курсантами першого року навчання та ефективному покращенню їх фізичної підготовленості, фізичного розвитку, здоров'я та підвищення працездатності.

УДК 349.22: 351.74

Гордєєва О.О., доцент кафедри правового забезпечення гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, кандидат наук з державного управління, доцент

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

Трудова діяльність співробітників правоохоронних органів України є різновидом людської праці загалом, що полягає у реалізації особою усієї власної різноманітної сутності, де вона виражає свої здібності, сили, наміри, побажання, почуття та інші особисті якості.

Трудова діяльність (праця) характеризується такими ознаками:

- 1) це різновид діяльності людини;
- 2) виникає між працівником та роботодавцем на підставі договору або внаслідок здійснення самостійної зайнятості особи;
- 3) провідна роль відведена особистості, її знанням, вмінням та навичкам, які і генерують процес праці та його результати. У даному визначенні досліджуване поняття розглядається крізь призму правового регулювання, оскільки трудова діяльність як за трудовим договором, так і на власний ризик урегульована нормативними приписами.

На конституційному рівні праця співробітників правоохоронних органів України регулюється досить обмежено, оскільки згадка про відповідні органи міститься тільки в одній правовій нормі. Так, відповідно до ч. 3 ст. 17 Конституції України забезпечення державної безпеки і захист державного кордону України покладаються на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави, організація і порядок діяльності яких визначаються законом.

Аналіз праці співробітників правоохоронних органів України свідчить, що

вона має ряд характерних ознак, які дозволяють відмежувати працю таких працівників від діяльності будь-яких інших учасників трудових відносин, що реалізують своє право на працю шляхом укладення трудового договору. Так, за характером праці співробітників правоохоронних органів можна встановити такі її риси:

1. Поєднання загального та спеціального правового регулювання праці співробітників правоохоронних органів України.

2. Особливості виникнення трудових правовідносин за участі співробітників правоохоронних органів України.

3. Спеціальна процедура притягнення до дисциплінарної відповідальності співробітників правоохоронних органів.

Особливості виконання правоохоронними органами України покладених на них завдань та функцій впливають і на трудову діяльність їх співробітників. За таких умов виникає потреба у розробленні самостійної нормативно-правової бази, яка має застосовуватися до регулювання суспільних відносин, що виникають під час виникнення, зміни та припинення трудових відносин за участю співробітників правоохоронних органів, де повинні закріплюватися особливості такої трудової діяльності, які є відмінними від загальних положень законодавства про працю.

УДК 37.013.77

Громико О.В., доцент кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних сил ім. Івана Кожедуба, кандидат філософських наук, доцент

НОВІ ВИМОГИ ДО ТОЛЕРАНТНОСТІ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Пошук теоретичних підстав суспільного устрою, організованого на справедливих засадах, – центральна проблема як для класичної (античної) думки, для соціальної філософії епохи модерну, так і для сучасної політичної теорії. Прагнення людей до справедливості та свободи, а також їх чуття солідарності, поглиблені постійними трансформаціями та кризовими явищами сучасного суспільства, визначають необхідність осмислення місця і ролі толерантності в сучасному соціумі.

Формування основ толерантності є умовою досягнення консенсусу в сучасному світі. Специфіка цієї проблеми в сучасному світі пов'язана з «владою інформації», з владою засобів масової інформації. Як зазначає Д. Белл

в роботі «Соціальні рамки інформаційного суспільства», інформація – це влада, а доступ до інформації постає умовою свободи.

Дослідження толерантності в сучасних комунікативних процесах є особливо необхідним в умовах сучасних стрімких процесів формування єдиного глобального інформаційного простору. При дослідженні основ толерантності в соціальних комунікаціях доречно звернутися до теорії комунікативної дії Ю. Габермаса. В роботі «Моральна свідомість і комунікативна дія» він стверджує, що моральні норми повинні визначати правила мовної комунікації і правила комунікативної дії.

Інформаційна революція постала рушійною силою розвитку нових субкультур в масовій культурі постіндустріального суспільства. Ці субкультури можна розглядати як наслідок діяльності «інформаційних співтовариств» (термін Е. Масуди), які виникають в міжкультурних комунікаціях. Ці процеси породжують нові вимоги до толерантності в інформаційному суспільстві. В першу чергу це – терпимість до інакомислення, до самотності, до маргінальної індивідуальності на стику різних духовних культур. Новий спосіб життя в цих субкультурах складається під впливом нових інформаційних технологій.

Виникає так званий «інтернетівський спосіб життя» («Internet life style»).

Повага до чужих ідей, переконань і терпимість до різниці духовних цінностей передбачає вироблення нових уявлень про духовні аспекти толерантності та філософії ненасильства. Повага до інтелектуальної власності (інтернет-контенту), терпимість до духовних цінностей різних народів постають найважливішими вимогами духовних аспектів комунікації в єдиному інформаційному просторі.

Процеси інформаційної та культурної глобалізації формують у свідомості кожної людини почуття приналежності до глобального світового співтовариства. Оцінка подібних тенденцій розвитку людської спільноти є досить неоднозначною. З одного боку, лунає безліч оптимістичних прогнозів про виникнення єдиної культури людської цивілізації на основі загальноприйнятих законів політичного і економічного розвитку. Ці прогнози засновані на тезі про необхідність стрижневої ідеї для успішного розвитку будь-якої цивілізації або держави. При всій множинності моральних норм, звичаїв, звичок, форм поведінки, люди, що живуть в єдиному політико-культурному просторі, потребують спільних цінностей, законодавчих і моральних норм. З іншого боку, ці ж процеси породжують песимістичні тенденції культурної гомогенізації глобальної людської спільноти, розмивання цінностей традиційної культури. Головним протиріччям процесу глобалізації постає суперечність між мережею та ідентичністю (self), мережею і «Я» (М. Кастельс). Це протиріччя, що створює одночасно і глобалізацію, і

фрагментацію. Проблема може бути вирішена пошуком нових ідентичностей. Але на цьому шляху можуть створюватися і штучні вироблені конструкції, спрямовані на маніпуляцію масової свідомості. Технологічна і економічна трансформація призводить до сильних соціальних змін, в тому числі і в сфері ідентичності. У працях як вітчизняних, так і зарубіжних філософів висловлюється занепокоєння з приводу того, що під впливом глобалізації відбувається культурна уніфікація («макдональдизація»), яка охоплює практично всю земну кулю.

Але найбільш проблемною сферою сучасного глобалізованого суспільства є сама інформація. Той контент, який заповнює інформаційну сферу і дає користувачеві інтелектуальний продукт, різного роду знання, необхідну інформацію для прийняття рішень, вибору варіантів поведінки, організації відносин з різними суб'єктами. Обсяги інформації в Інтернеті величезні, вона легкодоступна, але одночасно її не вистачає для перерахованих вище цілей. Виникає ситуація, в якій інформаційний простір став єдиним, безмежним, але коефіцієнт його корисного застосування досить низький. Тому найбільш яскраво і рельєфно проблеми формування толерантних відносин у суспільстві проявляються в процесі розвитку і розширення інформаційного простору. Новітні засоби комунікації збільшують можливості спілкування між культурами, але одночасно породжують цілий спектр комунікативно-психологічних проблем. Технології маніпулювання, безконтрольність пропонують свої принципово нові форми впливу на суспільну свідомість, які не завжди відповідають моральним нормам і цінностям.

В сучасному глобалізованому світі концепт взаємної поваги який ґрунтується на визнанні гідності кожної людини є на сьогодні ознакою справедливості і справедливого існування в світі.

Толерантність є необхідним чинником функціонування сучасної демократичної держави, яка має забезпечувати реалізацію принципу толерантності як справедливості – створення необхідних рівних умов нерівним соціальним групам. Толерантність є ознакою громадянського суспільства, для якого важливе значення має «суспільна угода» щодо спільних умов життя і комунікації різних громадян суспільства. А також толерантність є ознакою загальнонаціональної культури, яка повинна постати як гармонія неповторних етнічних культур.

УДК 342.9

Гох І.М., науковий співробітник науково-дослідного сектору правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України, підполковник

**ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

З аналізу статей 3, 23, 24, Конституції України, можна визначити поняття «гендерна рівність» в Україні, як рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства.

Отже, гендерна рівність це не тільки про жінок, як вважає більша частина суспільства, це про рівність чоловіка і жінки в суспільстві, про їх рівні права та обов'язки, про рівні можливості всіх верств населення для досягнення своїх цілей, про забезпечення державою однаковими ресурсами чоловіка та жінку для їх самореалізації в демократичному суспільстві.

Фундаментальним принципом Статуту ООН, який було підписано в 1945 році, є «рівні права чоловіків та жінок», а також захист та просування прав жінок, як відповідальність кожної держави.

Україна взяла на себе зобов'язання по виконанню положень міжнародних нормативно-правових документів щодо забезпечення гендерної рівності. Країна прийняла Цілі Сталого Розвитку, приєдналася до Пекінської Декларації та Платформи Дій на 4-й Світовій Конференції Жінок (1995р.) та ратифікувала ключові договори з прав людини, включно з Конвенцією про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1980р.) та її Факультативний Протокол.

Забезпечення гендерної рівності серед військовослужбовців є одним із основних пріоритетних напрямів державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції відповідно до стандартів та рекомендацій НАТО.

У 2014 році була підписана Угода про Асоціацію між Україною та ЄС, що зобов'язує до гарантування рівних можливостей для жінок та чоловіків у сферах працевлаштування, освіти, навчання, економіки, у суспільстві та прийнятті рішень. Уряд прийняв Нову Державну соціальну програму забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року, тим самим спрямував зусилля на укріплення інституційних механізмів забезпечення гендерної рівності з комплексним підходом до подолання інституційних обмежень у сфері гендерної рівності. У 2015 році Україна долучилася до Стратегії та Плану Дій у сфері прав людини, метою яких є гарантування рівних прав та можливостей для жінок та чоловіків в усіх сферах життя. З 2016 року в Україні діє Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН

1325. Окрім цього, з 2017 році, в Україні з'явилася кримінальна відповідальність за домашнє насильство, що відповідає положенням Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами, проте є ще над чим працювати, адже Стамбульська конвенція ще не ратифікована, а норми національного законодавства не приведені у відповідність міжнародним стандартам.

Наряду з позитивними змінами, щодо гендерної рівності, ми розуміємо, що гендерна рівність в суспільстві є одним з найголовніших принципів розвитку будь-якого демократичного суспільства. За досвідом європейських партнерів Україна реформує усі сфери суспільного життя та державної влади. Поряд з тим, у питаннях гендерної рівності в Україні залишається ще велика кількість протиріч, що породжують гендерну нерівність серед військовослужбовців.

Так, одним із питань що породжує гендерну нерівність серед військовослужбовців є звільнення військовослужбовців з військової служби за контрактом в особливий період. У Законі України «Про військовий обов'язок і військову службу підпунктом «г» пункту два частини п'ятої» зазначається, що військовослужбовці-жінки, які мають дитину (дітей) віком до 18 років мають право на звільнення з лав Збройних Сил України та інших військових формувань. Однак, чоловікам військовослужбовцям, які теж мають дитину (дітей) віком до 18 років та самостійно її виховують, не надано таке право на звільнення з військової служби, що в даному випадку суперечить принципам гендерної рівності.

Таким чином, деякі внутрішні документи та положення національного законодавства також суперечать принципам гендерної рівності, для поглибленого сприяння гендерної рівності їх потрібно змінювати або скасовувати.

УДК 796

Гунбіна С.Я., викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, майор

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ СПРИТНОСТІ ТА КООРДИНАЦІЇ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ

Спритність – це здатність людини швидко оволодівати новими рухами, а також доцільно пристосовувати раніше вивчені вправи до незвичних умов їх виконання. Основними елементами спритності є: координованість, точність, своєчасність та раціональність рухів і дій. Координованість виявляється у здатності людини узгоджувати рухи руками, ногами, головою та тулубом у часі, у просторі та зусилля. В основі узгодженості лежить передача імпульсів від центральної

нервової системи до окремих м'язових груп, а також функціональний зв'язок фізичних якостей з психічними та сенсорними можливостями.

Виділяються декілька відносно самостійних виявів точності: при діях руками (кистями, пальцями), при переважних діях тулубом, ногами, при рухах, у яких беруть участь усі частини тіла людини. Здатність до точного виконання вправ різного змісту значною мірою залежить від накопиченого рухового досвіду. Своєчасність рухів передбачає адекватне реагування на зовнішній подразник та зміну власних можливостей, швидкий вибір конкретного плану і його здійснення. Для розвитку спритності найчастіше застосовуються повторний та сенсорний методи. Основні методичні вимоги, які забезпечують ефективний розвиток спритності, полягають у використанні нових рухових завдань, коли військовослужбовці виконують різноманітні, раніше невідомі їм вправи, або вже засвоєні, але у незвичних комбінаціях.

Для цього передбачається застосування незвичних вихідних положень, наприклад, початок бігу з різних вихідних положень; дзеркальне (в інший бік) виконання вправ; зміна швидкості та темпу рухів, у тому числі, за несподіваними командами; зміна просторових меж, орієнтирів, у яких виконується вправа (зменшення майданчика, ведення рукопашного бою в траншеї); виконання вправ у темряві або із зав'язаними очима; ускладнення вправ за допомогою додаткових рухів (ходьба з коловими рухами головою, одночасне виконання різних рухів руками або ногами); комбінування вправ без попереднього ознайомлення (нова комбінація з відомих елементів та вправ рукопашного бою); зміни протидії в одноборствах (ведення поєдинків з різними суперниками або з декількома суперниками); створення незвичних умов виконання вправи з використанням особливостей місць занять, спеціальних імітаторів тощо.

Процес удосконалення різних видів спритності є ефективним тоді, коли пропонуються рухи, які за складністю наближені до максимальної 75–90%. Такі вправи ставлять перед військовослужбовцями завдання стимулюючої складності. Тривалість та кількість повторень вправи залежить від складності рухів, умов виконання, підготовленості військовослужбовців. Вправи на спритність відносно швидко викликають стомлення. Тому їх доцільно виконувати на початку або у першій половині заняття. У процесі розвитку спритності використовуються екстремальні інтервали відпочинку; самі вправи виконуються тоді, коли немає значних наслідків стомлення від попереднього навантаження.

При цьому обов'язковою умовою є дотримання правила – від простого до складного. Вправи на спритність треба виконувати регулярно. Якщо людина постійно не оволодіває новими рухами, то її здатність до розвитку спритності знижується.

УДК 371.2

Данильченко О.А., старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, майор

**СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ**

Враховуючи існування цілої низки загроз національній безпеці України, особливе місце в системі освіти займає підготовка майбутніх офіцерських кадрів. Особливої актуальності вона набуває для Національної гвардії України (НГУ), оскільки офіцери цього військового формування України залучаються сьогодні до виконання різноманітних поліфункціональних завдань. Вимогою сьогодення є те, щоб майбутні офіцери НГУ мали широкий світогляд, якісно реалізовували державну політику у сфері національно-патріотичного та правового виховання особового складу НГУ з метою виховання національної свідомості та самосвідомості, історичної пам'яті, відданості Українському народові, формування правової свідомості, поваги до законів, переконання в необхідності їх свідомого виконання як основи дисципліни та правопорядку у військах.

Сьогодні серед основних вимог до офіцерів під час їхньої управлінської діяльності визначено такі: високий рівень педагогічної майстерності з метою якісного проведення занять з підлеглими, знання нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність НГУ, та вміння правильно застосовувати її у практичній діяльності, готовність до вирішення різноманітних конфліктних ситуацій у військових колективах та з цивільним населенням під час виконання службово-бойових завдань, якісне проведення заходів, спрямованих на патріотичне виховання та профілактику правопорушень тощо.

У зв'язку з цим особливо гостро постає завдання підвищення рівня підготовленості курсантів НГУ як майбутніх офіцерів та командирів підрозділів, які незабаром будуть відповідати за навчання та виховання підлеглих, їх патріотичне та правове виховання, будуть управляти діями особового складу в різних умовах обстановки.

За результатами проведеного професіографічного дослідження діяльності офіцера, який керує підрозділом, що виконує завдання з охорони громадського порядку запропоноване визначення терміну «соціально-правова компетентність майбутніх офіцерів НГУ» – це сукупність соціально-правових знань, умінь, навичок, необхідних для якісного виконання службових обов'язків після закінчення вищого військового навчального закладу, які сприяють подальшому професійному становленню військового фахівця, а також готовність до активної та ефективної соціально-правової діяльності під час виконання обов'язків за посадою.

На нашу думку, можна виділити такі змістовні компоненти соціально-правової компетентності майбутнього офіцера НГУ:

– організаційний – планування, організація та здійснення соціально-правової діяльності в межах займаної посади відповідно до встановлених правил поведінки та згідно з чинним законодавством;

– профілактичний – попередження негативної поведінки, порушень військової дисципліни, проявів девіантної або делінквентної поведінки через систему соціально-правових заходів із метою підтримання морально-психологічного стану особового складу та стану військової дисципліни в підрозділі на належному рівні;

– правовиховний – реалізація у практичній діяльності правового виховання і правової просвіти підлеглих, а також пропагування поваги до законодавства та підвищення рівня правової культури серед військовослужбовців;

– правозахисний – систематична робота щодо підтримання належного рівня військової дисципліни, неухильного виконання наказів та розпоряджень старших командирів, доведення юридичної відповідальності за порушення законодавства;

– просвітницький – систематичне роз'яснення чинного законодавства підлеглому особовому складу, оперативне доведення змін до нього, організація роботи щодо роз'яснення військовослужбовцям їхніх прав та соціальних гарантій, пільг, що сприятиме соціально-правовому захисту особи та укріплюватиме віру в державу.

Враховуючи результати опитування фахівців підрозділів з охорони громадського порядку та науково-педагогічних працівників Національної академії НГУ, нами визначено, що соціально-правова компетентність майбутнього офіцера НГУ щодо виконання функцій ОГП включає такі структурні компоненти, як:

– ціннісно-мотиваційний – мотиви, цілі, ціннісні установки військового фахівця, передбачає ставлення до професійної діяльності як до цінності, потреба у самовдосконаленні своєї соціально-правової компетентності, усвідомлення необхідності формування та розвитку соціально-правової компетентності підлеглому особовому складу. Функціональне призначення ціннісно-мотиваційного компонента полягає в тому, що його сформованість опосередковує розвиток інших компонентів соціально-правової компетентності;

– когнітивний – знання теоретичних і методологічних основ правознавства, чинних нормативно-правових актів, що регламентують повсякденну та службово-бойову діяльність НГУ, зокрема виконання завдань з ОГП, технологій соціально-правової роботи у підрозділі;

– діяльнісно-поведінковий – визначає стиль роботи з особовим складом, вибір способів подолання конфліктних ситуацій під час виконання завдань з ОГП, включає умови успішної реалізації соціально-правової компетентності.

Цей компонент передбачає наявність готовності військового фахівця до неухильного дотримання чинного законодавства та моральних принципів особисто та контроль за їх дотриманням у підрозділі, що виявляється під час виконання завдань з ОГП;

– ціннісно-смысловий – передбачає наявність професійно значущих якостей особистості, емоційно-вольову стійкість військового фахівця під час виконання завдань з ОГП, ціннісне ставлення до професії військового правоохоронця та спроможність привити такі цінності підлеглому особовому складу. Труднощі військової служби не повинні позбавити військового фахівця натхнення та прагнення до самовдосконалення та бажання привити такі цінності підлеглому особовому складу;

– рефлексивний – усвідомлення майбутнім офіцером результатів своєї професійної діяльності, рівня сформованості своєї соціально-правової компетентності, а також його самооцінка на основі самосвідомості і рефлексії, тобто усвідомлення і оцінювання тих внутрішніх змін, які відбуваються в ньому. Тільки адекватна самооцінка забезпечує успіх у розвитку соціально-правової компетентності та професійній діяльності загалом. Рефлексія людини як суб'єкта соціально-правової компетентності охоплює всі її компоненти: усвідомлення власного рівня сформованості соціально-правової компетентності, стилю поведінки, особливостей ціннісно-мотиваційної сфери та інших питань.

Таким чином, сьогодення вимагає, щоб майбутні офіцери НГУ мали сформовану на високому рівні соціально-правову компетентність. Відтак постає необхідність розроблення та впровадження в освітній процес ефективних педагогічних технологій її формування.

УДК 34804

Данилюк І.М., викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР: ДІЄВИЙ ДІАЛОГ СУЧАСНОСТІ

Побудова України як демократичної, правової держави тісно пов'язана з формуванням громадянського суспільства. У сучасних умовах української дійсності інститути громадянського суспільства лише формуються, тим самим вони не можуть повною мірою здійснювати дієвий контроль над державною владою. Проте вже сьогодні простежуються тенденції впливу інститутів громадянського суспільства на процеси, які відбуваються в нашій країні.

Важливим чинником для побудови сучасного громадянського суспільства та правової держави є інформаційні комунікації, під їх впливом відбуваються постійні трансформаційні процеси. Інформаційний простір для сучасної України є важливим, тому що наша країна переходить на новий тип суспільства, в якому цінністю є інформація як реальний соціальний ресурс. Інформаційний простір є ключовим для формування та становлення сучасного суспільства, його активна діяльність і вільний ступ до нього створюють базу для становлення та розвитку демократії.

На сучасному етапі сфера міждержавних відносин зазнає суттєвої трансформації, що пов'язане з процесами глобалізації, інформаційно-комунікативною революцією, масштабним упровадженням новітніх технологій у всіх сферах нашого життя. Інформаційний простір в Україні як новий геополітичний простір чинить все більший вплив на світові процеси. Сучасні держави все частіше виступають каталізаторами взаємопов'язаних процесів мілітаризації та дипломатизації інформаційного простору. Посилення таких тенденцій і включення більшої кількості країн призводить до нових форм співпраці та конфліктів, які потребують постійної пильної уваги та аналізу з боку суспільної думки громадськості та експертів-політологів.

На сьогодні відбувається інтенсивне розмивання меж між внутрішньою та зовнішньою політикою держав. Стратегічного значення набувають національні інформаційні ресурси країни. Упроваджуються новітні інформаційно-комунікативні технології, відбуваються операції в іміджевому просторі.

У результаті інтенсифікації геополітичної і гео економічної конкуренції країни перманентно вступають у різні конфліктні протистояння, специфіка яких обумовлена особливою роллю інформаційного виміру сучасних конфліктних протистоянь. В інформаційному просторі, створеному сучасними мас-медіа, міждержавні конфлікти потрапляють у зону уваги мільйонних аудиторій, стають об'єктами, з приводу яких формується думка світової громадськості.

Великий арсенал комунікативних стратегій, тактик та практик, які знаходяться в розпорядженні засобів масової інформації, у багатьох випадках дозволяє їм стати головною дійовою особою з правом і можливістю припинити конфліктне протиборство або ж посилити його до небезпечної межі.

Сучасний рівень розвитку інформаційного простору здатний запропонувати оптимальну модель вирішення проблемних питань за допомогою розробки відповідних програмних продуктів, які зможуть забезпечити не міфічну, а реальну демократію в Україні.

Ідеї формування ефективного громадянського суспільства з розвитком електронних комунікацій потребують новітньої матеріально-технічної бази. У цей час ми є свідками парадоксальної ситуації, коли вітчизняні фахівці

виїжджають на роботу за кордон, забезпечуючи розвиток інших держав у різних галузях, зокрема і створення новітніх інформаційних технологій.

Для України ця проблема може бути вирішена за допомогою формування доцільної державної політики, спрямованої на розвиток інформаційного простору. Удосконалення та розвиток законодавчої та нормативно-правової бази також має бути одним із пріоритетів державної політики, оскільки відсутність правового регулювання постійно гальмує впровадження інформаційних і комунікаційних технологій.

УДК 378.147.227

Єсіпова О.О., науковий співробітник науково-організаційного відділу Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук; **Купрієнко Ю.І.**, помічник начальника науково-організаційного відділу Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ GOOGLE FORMS В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в навчальний процес тих, кого навчають сприяє формуванню інформаційної компетентності у майбутнього фахівця. На сьогоднішній день існують різні інструменти, які сприяють формуванню зазначеної компетентності, серед них Google Forms.

Google Forms – це інструмент для створення онлайн-тестів, опитувань, форм реєстрації на заходи та здійснення миттєвого зворотного зв'язку між учасниками навчального процесу. Тому можемо говорити про те, що інструмент Google Forms дозволяє оперативно здійснити контроль навчальних досягнень тих, кого навчають та оперативно обробити інформацію щодо отриманих результатів відповідей.

В дидактиці визначають, що контроль показує ефективність та результативність навчальної діяльності тих, кого навчають в цілому. Контроль розглядається, як підтвердження того, що процес діяльності відбувається за наміченим планом, в той же час як процес оцінки діяльності того, кого навчають. Контроль охоплює всі елементи процесу навчання.

На сьогоднішній час значного поширення набули тестові технології, як один засобів поточного та підсумкового контролю. Викладач повинен мати ефективну комп'ютерну систему створення тестів та можливість доступу до неї користувачів незалежно від технічного пристрою, місця перебування, часу доби. Отже, слід зазначити, що саме інструмент Google Forms є тим самим сучасним, потужним інформаційно-технічним засобом для організації

тестового контролю на основі хмарних технологій, який сприяє оперативному проведенню контролю і обробці досягнень тих, кого навчають.

В процесі створення та використання Google Forms в навчальному процесі користувачам необхідно мати обліковий запис (аккуант) в системі Google, який дозволяє користуватися зазначеним інструментом.

Із викладеного вище випливає, що використання інструменту Google Forms в навчальній діяльності викладача та тих, кого навчають дозволяє оперативно проводити тестовий контроль, а також миттєво отримувати оперативний зворотній зв'язок про результати початкової діяльності. Використання Google Forms актуальне при організації, як очної, так і самостійної навчальної діяльності тих, кого навчають, як система моніторингу та управління.

УДК 159.953.5

Ізбаш С.С., професор кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, доцент

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК АКТУАЛЬНА ЖИТТЄВА НАВИЧКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Інформаційна безпека стає не тільки трендом сьогодення, але й засобом комфортного існування в інформаційному суспільстві. Не для кого не секрет, що сьогодні людина живе у двох світах: реальному і віртуальному. Кожного року кількість інформації постійно збільшується, як наслідок, зростає кількість способів отримання цієї інформації. Сьогодні інформація – це зброя, яка може бути використана як на користь, так і становитиме загрозу для життя окремої особистості, так і суспільства в цілому. На думку професора Г. Почепцова, «небезпека з боку інформації полягає в руйнуванні наявної моделі світу, оскільки руйнування моделі світу у всіх його носіїв веде до хаосу в головах, за яким виникає хаос в самому світі».

Для військовослужбовців Національної гвардії України питання інформаційної безпеки постає дуже гостро, адже вони мають визначати та вживати заходи з протидії інформаційним загрозам на професійному рівні. Доктрина інформаційної безпеки України (введено в дію Указом Президента України від 25 лютого 2017 року №47/2017) визначає національні інтереси України в інформаційній сфері, загрози їх реалізації, напрями і пріоритети державної політики в інформаційній сфері. Однією з актуальних загроз національним інтересам та національній безпеці України в інформаційній сфері визначено недостатній рівень медіаграмотності суспільства. Серед пріоритетних напрямів державної політики в інформаційній сфері є: 1) забезпечення інформаційної

безпеки через створення і розвиток структур, що відповідають за інформаційно-психологічну безпеку з урахуванням практики держав-членів НАТО; боротьба з дезінформацією та деструктивною пропагандою з боку Російської Федерації; 2) забезпечення захисту і розвитку інформаційного простору України, а також конституційного права громадян на інформацію через підвищення медіаграмотності суспільства, сприяння підготовці професійних кадрів для медіасфери з високим рівнем компетентності.

Проблема формування медіаграмотності у військовослужбовців Національної гвардії України відіграє стратегічне значення, адже вони мають бути готові до виявлення реальних інформаційних і кіберзагроз національній безпеці України, уміти захистити себе та інших від потоку дезінформації, некоректної інформації, фейків та зловживань. Збільшення впливу засобів медіа та проблема їх використання визначають актуальність підвищення рівня медіаграмотності військовослужбовців Національної гвардії України.

В Україні одним із головних кроків упровадження медіаграмотності є Концепція медіаосвіти, яка була схвалена постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року (протокол № 17/6150). У цьому документі медіаграмотність розглядають як складову медіакультури, яка стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, отриману з різних медіа, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують.

Таким чином, формування медіаграмотності у військовослужбовців є актуальною необхідністю в епоху розвинених технологій. У ХХІ столітті медіаграмотність виступає життєвою навичкою, яка включає практичні уміння ведення діалогу і розвинене критичне мислення.

УДК 37.011

Іллюк О.О., старший викладач кафедри підготовки офіцерів запасу Національної академії Національної гвардії України

КОНЦЕПЦІЯ СЕНСОРНО-НАРАТИВНОГО ЗБЕРІГАННЯ ТРАВМАТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ

Несприятлива (загрозлива) взаємодія з навколишньою дійсністю може викликати неприємні переживання та спричинити психологічну травму,

внутрішнім вираженням якої є формування в регулюючій системі *алгоритму травматичної конверсії*.

Чинниками психічних розладів може бути й негативна інформація в несвідомій сфері психіки. Основними видами якої є: автоматизми, латентні мегабіти, кризисні фантоми, наскрізні фантоми, гібридні фантоми. Важливою ознакою цих видів інформації є здатність до оптимізації.

Одночасний вплив різних видів негативної інформації може спричинити *резонанс травматичної акумуляції*, який посилює негативні переживання до непереборної сили, що може спровокувати суїцидальну поведінку.

Оптимізація чинників резонансу травматичної акумуляції є важливішим напрямком роботи щодо попередження його трансформації в суїцидальну поведінку. Але заходи оптимізаційного психологічного захисту (психологічного захисту оптимізації) не завжди можуть приносити позитивні результати. В чому ж причина? У якості відповіді на це запитання пропонується Концепція сенсорно-нарративного зберігання травматичної інформації.

У наукових публікаціях визначається, що інформація про взаємодію людини з навколишньою дійсністю зберігається в нарративній (автобіографічній) та імпліцитній (прихованій) пам'яті. І за сучасною парадигмою, травматична інформація зберігається лише в імпліцитній (прихованій) пам'яті у формі сенсорних компонентів події.

На нашу думку травматична інформація про небезпечну подію може зберігатись й іншими способами, а саме:

- по-перше, одночасно як в нарративній (автобіографічній) пам'яті, як логіко-понятійні компоненти травматичної події, у формі травматичних латентних мегабітів, так і в імпліцитній (прихованій) пам'яті, як сенсорні компоненти цієї ж події, у формі травматичних наскрізних фантомів;
- по-друге, лише в нарративній (автобіографічній) пам'яті, як логіко-понятійні компоненти травматичної події, у формі травматичних латентних мегабітів;
- по-третє, лише в імпліцитній (прихованій) пам'яті, як сенсорні компоненти події, у формі травматичних наскрізних фантомів.

При зберіганні інформації про травматичну подію одночасно в нарративній пам'яті та імпліцитній пам'яті, оптимізація травматичних латентних мегабітів лише послабить чинники резонансу травматичної акумуляції, бо в імпліцитній пам'яті залишаться фрагменти травматичної інформації тієї ж події у вигляді її сенсорних компонентів. Які, не піддаючись мимовільній і свідомій оптимізації, будуть детермінувати негативні переживання, після спрацювання алгоритму травматичної конверсії, який формується мимовільно під впливом цілісного відображення небезпечної події,

Якщо ж інформація про небезпечну (загрозливу, неприємну) подію зберігається лише в нарративній пам'яті, у формі травматичних латентних

мегабітів, то оптимізація такої інформації дає можливість цей чинник резонансу травматичної акумуляції усунути повністю.

Не можна ні послабити, ні усунути чинники резонансу травматичної акумуляції шляхом їх оптимізації, якщо інформація про небезпечну подію зберігається лише в імпліцитній пам'яті у формі травматичних наскрізних фантомів. По-перше, тому, що травматичні наскрізні фантоми не оптимізуються, і, по-друге, тому, що спрацьовує алгоритм травматичної конверсії. Попередження (припинення) трансформаційних процесів можливе лише через медикаментозний вплив на фізіологію організму застосуванням фармакологічних препаратів – нейролептиків. Але цей спосіб дає лише тимчасове покращення, бо причини залишаються.

УДК 061.1

Каплюченко О.П., викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України

ЗАЛЕЖНІСТЬ МОТИВАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ВІД РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДОСВІДУ УЧАСТІ У БОЙОВИХ ДІЯХ

Констатовано, що проблема залежності мотивації військовослужбовців НГУ від рівня ефективності СБД та досвіду участі у бойових діях ще не стала самостійним предметом досліджень.

Розглянуто питання залежності мотивації військово службовців Національної гвардії України від рівня ефективності службово-бойової діяльності та досвіду участі у бойових діях. Зазначено, що результати емпіричного дослідження особливостей вмотивованості військовослужбовців до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах свідчать про наявність такої залежності.

Наведено кількісні та якісні характеристики рівнів вмотивованості військовослужбовців до службово-бойової діяльності в екстремальних умовах в залежності від її ефективності та досвіду участі у бойових діях.

Обґрунтовано нашу думку, що вмотивованість може бути виражена системою кількісних та якісних показників. Констатовано, що вона залежить від рівня ефективності службово-бойової діяльності та досвіду участі у бойових діях.

Узагальнивши результати емпіричного дослідження, запропоновано систему визначення вмотивованості за кількісними та якісними показниками.

Зазначено, що системно-теоретичний аналіз мотивації військовослужбовців Національної гвардії України передбачає не тільки визначення їхнього рівня

вмотивованості за кількісними та якісними показниками, а й вироблення рекомендацій з актуальної мотиваційної підтримки військовослужбовців, що матиме важливе практичне значення для підтримання належного рівня морально-психологічного стану особового складу під час виконання СБЗ в екстремальних умовах.

УДК 796.819

Катихін В.М., викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, лейтенант

МУЗИЧНИЙ СУПРОВІД НА ЗАНЯТТЯХ У СЕКЦІЇ РУКОПАШНОГО БОЮ У КУРСАНТІВ ВВНЗ

Заняття курсантів ВВНЗ України в секції рукопашного бою дуже необхідні та актуальні під час формування морально-вольових якостей, патріотизму у майбутніх офіцерів. Заняття рукопашним боєм формують твердий характер, стійкість і витривалість, сприяють виробленню самодисципліни та розвитку якостей, необхідних для досягнення життєвих цілей. Рукопашний бій формує людей, здатних постояти за себе, за сім'ю, за Батьківщину.

Зв'язок музики і руху – це проблема, яка завжди давала про себе знати в самих різних сферах життя. Про неї думали, говорили і писали спеціалісти в галузі музики, педагогіки, ритміки, спорту.

Розвиток рухових навичок курсантів ВВНЗ повинен відбуватися ще у глибокому дитинстві. По координації і активності рухів можна міркувати про розвиток інших якостей особистості, зокрема психіки. Завдання занять рукопашним боєм під музичний супровід – виховувати вміння слухати музику і передати її в русі. Курсанти слухають музику, у них виникають певні емоційні переживання, але виразити це в русі можуть далеко не всі – тіло курсанта не завжди слухається його. Тому спочатку їм треба навчитися володіти своїм тілом, а рух, у свій час, допоможе курсанту повніше сприйняти музичний образ. Перш за все на занятті слід дати курсантам відчуття радості від почуття свого тіла, вільно рухатись і підкорятись музичному ритму.

Мета занять – гармонійно розвивати тіло, використовуючи фізичні вправи притаманні рукопашному бою (кидки, удари руками та ногами та інші дії), дати курсантам основи музично-рухової культури, захопити, зацікавити, пробудити бажання рухатись.

Проведення занять з музичним супроводом підвищує емоційний стан курсантів; позитивні емоції викликають бажання виконувати кидки та удари більш енергійно, що в свою чергу підсилює вплив виконуваних вправ на організм.

Музика також допомагає запам'ятовувати рухи та спеціальні дії. Усе це поступово виховує музичну пам'ять, любов до рукопашного бою в поєднанні з музикою.

Спочатку рухи повинні бути прості і природні. Це ходьба, біг, стрибки, нахили, повороти, прості акробатичні вправи. Декому на перших порах заважає психічна та фізична заторможеність, але у процесі занять усе це поступово знімається.

УДК 796.819

Катихін В.М., викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, лейтенант

РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЇ ПРИ ЗАНЯТТЯХ З РУКОПАШНОГО БОЮ У ВВНЗ

Рукопашний бій у ВВНЗ - це не тільки вид спортивного єдиноборства, а й система виховання курсантів, що сприяє розвитку морально-вольових якостей, патріотизму та громадянськості майбутніх офіцерів. Заняття рукопашним боєм формують твердий характер, стійкість і витривалість, сприяють виробленню самодисципліни та розвитку якостей, необхідних для досягнення життєвих цілей. Рукопашний бій формує людей, здатних постояти за себе, за сім'ю, за Батьківщину. Заняття рукопашним боєм потребують дуже великої координації рухів у спортсменів.

Багато наукових досліджень показали, що розвиток координаційних здібностей у курсантів ВВНЗ є складним процесом. У розвитку координаційних здібностей військовослужбовців Національної гвардії України використовуються різні методичні прийоми. Навчання особового складу новим різноманітним рухам на заняттях з фізичної підготовки у розділі рукопашний бій має здійснюватися з поступовим збільшенням їхньої координаційної складності.

Встановлено, що освоюючи нові рухи на заняттях з рукопашного бою, військовослужбовці не тільки поповнюють свій руховий досвід, а й розвивають здатність утворювати нові форми координації рухів. Встановлено, що військовослужбовці, які мають великий руховий досвід та хоча б трохи знайомі з простішими єдиноборствами, легше і швидше справляються з новим руховим завданням, що несподівано виникло, в ході тренування.

Велике застосування у підготовці військовослужбовців Національної гвардії України знайшов методичний прийом розвитку здатності перебудовувати свою рухову діяльність у умовах раптово мінливої обстановки. Така рухова діяльність часто зустрічається під час тренування прийомів рукопашного бою на заняттях по фізичній підготовці та спорту у ВВНЗ. У ході тренувального процесу на

заняттях з фізичної підготовки у ВВНЗ це здійснюється на основі покращення рухових відчуттів та сприйняття військовослужбовців. Це має здійснюватися на основі технічно правильного вивчення рухів та комбінацій ударів та кидків. Особлива увага в ході тренування має приділятися поліпшенню функціонування аналізаторів, які сприяють суттєвому підвищенню рівня координаційних здібностей курсантів рукопашників. Встановлено, що використання кувірків, перекидів через плече та обертів навколо своєї осі призводить до поліпшення функцій вестибулярного апарату курсантів. Це призводило до покращення здатності утримувати рівновагу у військовослужбовців Національної гвардії України у ході тренування з рукопашного бою.

Високий рівень розвитку координаційних здібностей надає позитивний вплив на оволодіння новими руховими навичками. Розвинені координаційні здібності впливають на темп, вид та спосіб засвоєння техніки рухів, а також її подальшу стабілізацію на заняттях з рукопашного бою.

УДК 159.9

Кириченко А.В., ад'юнкт науково-методичного центру організації наукової та науково-технічної діяльності Національного університету оборони України імені Івана Черняхівсько

АВТОРСЬКА АНКЕТА ОЦІНКИ РІВНЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

Для загального діагностування компонентів структури психологічної готовності воїнів-десантників спільно з експертною групою офіцерів військових частин Десантно-штурмових військ в кількості 20 фахівців, які безпосередньо здійснюють фахову підготовку особового складу до виконання завдань за призначенням, знають бойові, фізичні та психологічні можливості кожного військовослужбовця військової частини нами була розроблена та втілена в життя авторська анкета “Оцінка рівня психологічної готовності військовослужбовців Десантно-штурмових військ Збройних Сил України до виконання завдань за призначенням” (Далі – авторська анкета). Анкета дала нам можливість здійснити індивідуальну та колективну оцінку рівня сформованості психологічної готовності воїнів-десантників не тільки в пункті постійної дислокації, але й і в польових умовах з використанням обмеженої кількості часу на її проведення та подальші підрахунки. На сьогоднішній день для визначення рівня сформованості психологічної готовності

військовослужбовців Десантно-штурмових військ необхідно використати значну кількість психодіагностичного інструментарію, окремої методики для її оцінки нині не існує, в цьому і полягає актуальність нашої авторської анкети. На підставі проведеного аналізу проблеми дослідження, враховуючи специфіку застосування Десантно-штурмових військ ми спільно з експертами здійснили підбір актуальних питань, які розкривають виокремлені нами структурні компоненти психологічної готовності, що притаманні воїну-десантнику.

Анкета, що застосовується для вивчення психологічної готовності військовослужбовців Десантно-штурмових військ Збройних Сил України до виконання завдань за призначенням, має чотири основні частини: 1) вступна, що містить звернення до військовослужбовців з розкриттям основної мети дослідження та оціночних показників; 2) статусна, в якій зазначається загальна соціально-демографічна характеристика дослідної особи (прізвище, ім'я по батькові, військове звання, займана посада, вік, стать, національність, сімейний стан, освіта, вислуга років, участь в бойових діях, перебування в полоні, перенесення поранень та контузій); 3) основна, яка містить в своєму змісті питання відповідної тематики дослідження; 4) заключна частина дає можливість висловити думку кожного воїна-десантника стосовно зазначених питань досліджуваної теми.

Відібрані питання, зазначені в нашій анкеті є короткими за змістом, мають зрозумілий та доступний характер для опитуваної категорії, розбиті на послідовні блоки (мотиваційний, пізнавально-орієнтаційний, операційний та емоційно-вольовий), відповідають темі та завданням дослідження.

УДК 355/359(4/9): 351.84

Кізло Л.М., науковий співробітник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Дудар Є.Є.**, заступник начальника науково-дослідного відділу (підготовки військ) Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, кандидат технічних наук, підполковник

ДО ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДОСВІДУ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО В УКРАЇНІ

Україна йде шляхом трансформації армії та здійснює перехід Збройних сил (ЗС) на стандарти, які прийняті в збройних силах країн-членів НАТО. Такі зміни стосуються не тільки структури, технічного оснащення військ, а й систем управління та кадрової політики. Запровадження у ЗС України нової кадрової

політики потребує ретельного аналізу і наукового осмислення шляхів та способів вирішення подібних проблем в інших країнах світу. Як стверджують військові аналітики, в країнах НАТО не існує єдиного стандарту кадрової політики – кожна країна у вирішенні цього питання виходить зі своєї культури, історії та традицій і тому існують різні підходи щодо підбору фахівців, їх кар'єрного зростання, а також вимог і підходів щодо всебічного забезпечення особового складу.

В збройних силах країн-членів НАТО існують відмінності у відносинах між командирами і підлеглими – у Великій Британії вони є найбільше ліберальними, хоча рівень довіри високий. Це забезпечується завдяки дотриманню прозорої кадрової політики, належного захисту прав кожного та жорсткому протистоянню корупції. Проте, у ЗС України, ще дотепер, існує зверхність у ставленні командирів до своїх підлеглих та спроби психологічного тиску, які, нажаль, ще «процвітають». До того ж, у британській армії командири обмежені у своєму впливі на кадрові призначення – цим займаються комісії, які знаходяться поза межами юрисдикції командування військових частин. Вони визначають критерії, за якими військові призначаються на посаду, що передбачають наявність бойового досвіду, належний рівень професійної, фізичної, психологічної готовності і вмотивованості кожного. В українській армії, командири традиційно впливали на кадрові призначення, за принципом «я його знаю і тому довіряю», що часто змушує підлеглих «замовчувати» про зловживання та «уникати конфліктів» з керівництвом – це значно паралізує їх ініціативність та бажання змінити щось на краще.

І про найболюче – усі розуміють, що військовослужбовці повинні забезпечуватися житлом, гідною зарплатою, медичним обслуговуванням – базовими речами, які надають можливість не відволікатися від виконання службових обов'язків. Утім, Україна чи не єдина країна в Європі, яка залишила «радянський» підхід у забезпеченні житлом військових коштом держави, що призводить до корупційних ризиків і не виправдовує використання, і без того обмеженого, ресурсу держави. Більшість країн перейшли на новітні програми забезпечення військових, створивши систему іпотеки, пільгових позик (кредитів) з зарплатою такого рівня, який дозволяє їм сплачувати за житло й інше. Питання забезпечення житлом військових в Україні, на сьогодні, стало стратегічним викликом для держави – на 30-му році незалежності ще не сформовано надійної державної концепції щодо розв'язання цієї проблеми. Хоча на закупівлю житла виділяються чималі кошти, але питання щодо прозорого і належного забезпечення військових, у тому числі і ветеранів ЗС, житлом залишається критичним. Отже, в збройних силах країн-членів НАТО існують різні підходи у питаннях кадрової політики, поглиблене вивчення та врахування яких може бути корисними і для ЗС України.

УДК 355:159.9

Кізло Л.М., науковий співробітник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Радзіковський С.А.**, науковий співробітник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Троценко О.Я.**, старший науковий співробітник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Для висвітлення підходів щодо розуміння визначення критеріїв психологічної готовності військовослужбовців до успішного виконання службових обов'язків в екстремальних умовах, в межах виконання НДР «Можливість» робочим колективом Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного було проведено комплексне дослідження, результати якого дозволили сформулювати низку висновків і рекомендацій, які зводяться до наступного:

1. Військова служба у Збройних Силах – це дуже важливий вид діяльності, покликаний гарантувати національну безпеку України, а за своєю суттю є діяльністю військовослужбовців, яка відбувається в екстремальних умовах. Її ефективність залежить від багатьох факторів – технічного оснащення військ, функціональної, психологічної, фізичної, професійної готовності особового складу, від рівня стресостійкості, волі і багатьох інших особливостей психіки і моторики людини.

2. Питання готовності військовослужбовців до виконання функціональних обов'язків є вельми актуальним і трактується як багаторівнева структура розвитку особистості, що в своїй сукупності дозволяє ефективно здійснювати відповідну діяльність з належним рівнем професійної надійності.

3. Одним з ефективних шляхів підвищення якості підготовки фахівців екстремального профілю є прогноз їх професійної надійності. Основу подібного прогнозу мають складати надійні, валідні і достовірні методики (тести, анкети, проби), які дозволяють не лише ефективно оцінити професійну придатність фахівців, а й спрогнозувати можливі успіхи службової діяльності та напрацювати диференційовані підходи та рекомендації для оптимізації процесу формування необхідного рівня професіоналізму з врахуванням: глибини і різноманіття факторів, що впливають на бойову діяльність військовослужбовців; залежності результативності діяльності від ступеню особистої готовності діяти в екстремальних умовах; обумовленості ефективності діяльності від психофізіологічних показників розвитку особистості, рівня здоров'я, психіки та моторики, згуртованості колективу і вмотивованості кожного.

Отже, в межах виконання НДР, на основі теоретичних і прикладних досліджень, з урахуванням критеріїв професійно значущих параметрів особистісних якостей ми спромоглися обґрунтувати і відібрати комплект (апробованих в районі проведення ООС) діагностичних методик для визначення професійної надійності військовослужбовців ЗС України та надати методичні рекомендації щодо практичного застосування методів і способів корекції поведінки військовослужбовців. Утім, доцільно пам'ятати, що процес діагностики професійної надійності військовослужбовців може будуватися лише на основі глибокого пізнання закономірностей функціонування психіки і поведінки людини в екстремальних умовах, з врахуванням специфіки цілей, завдань, засобів і способів організації процесу підготовки фахівців та відповідності розвитку професійно-важливих якостей фаховим вимогам.

УДК 101.17

Кондратюк-Антонова Т.В., професор кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Київського інституту Національної гвардії України, кандидат філософських наук, доцент

ЦІННІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Сьогодні є дуже актуальним питання щодо формування ціннісного підходу у процесі формування світогляду майбутніх фахівців Національної гвардії України. Інформаційна війна, яка відбувається засобами масової інформації, на теренах світового інтернет простору, негативно впливає на становлення професійного світогляду військовослужбовців Національної гвардії України.

Заміна аксіологічної парадигми, підміна сенсожиттєвих орієнтацій кидають молоду людину у прірву безвідповідальності за свої дії та вчинки. Негативні моменти з життя військовослужбовців останнім часом змушують нас актуалізувати ціннісний підхід при викладанні соціально-гуманітарних дисциплін у Київському інституті Національної гвардії України.

Потреби, інтереси, переконання та цінності, життєвий досвід, які базуються на світоглядних орієнтаціях особистості, зокрема військовослужбовців, стають вихідною основою для формування системи діяльності, взаємовідносин у військовому колективі. Цінність можна розглядати, з одного боку, як властивість того чи іншого суспільного предмета, явища, які задовольняють потреби, інтереси, бажання людини, це соціально-значущі уявлення про те, що таке добро, справедливість, патріотизм, любов, дружба. З іншого боку, цінності виступають

як відношення суб'єкта до предметів та явищ реальності, яке виражається ціннісними орієнтаціями, соціальними установками, якостями особистості.

Цінності формуються в результаті усвідомлення соціальним суб'єктом своїх потреб у співвідношенні їх з предметами навколишнього світу. Систему цінностей соціального суб'єкта можуть складати життєві уявлення про добро і зло, щастя, мету та сутність життя та універсальні уявлення.

Базові цінності – прагнення до істини, творчості, краси, орієнтація на добро, співучасть, честь і гідність – конкретизуються і виступають головними чинниками вибору цілей і умов загальнозначущої діяльності. Вони складають основу загальнолюдських цінностей.

Вищий рівень в системі цінностей займають ціннісні орієнтації – важлива складова структури особистості, яка має у своїй основі мотиваційний, когнітивний, емоційний та оціночний компоненти; це елементи внутрішньої структури особистості, які формуються і закріплюються життєвим досвідом індивіда у процесах соціальної адаптації та соціалізації. Вони відділяють значуще для окремо взятої особистості від несуттєвого через сприйняття чи не сприйняття певних цінностей.

У ціннісних орієнтаціях цінність виконує роль своєрідного орієнтира і відповідного регулятора поведінки й діяльності людини в предметній і соціальній дійсності. Ціннісні орієнтації проявляються і розкриваються через оцінювання себе, інших, життєвих обставин, через уміння структурувати життєві ситуації, приймати рішення в конфліктних ситуаціях та знаходити вихід у проблемних.

Професорсько-викладацький склад нашої кафедри вважає такі дисципліни як: «Професійна етика та естетика», «Військова психологія та педагогіка», «Філософські та соціологічні основи військово-професійної діяльності», «Соціогуманітарні основи військово-професійної діяльності», «Логіка», «Політологія», «Лідерство» та інші гуманітарні дисципліни основою та ціннісним ядром світогляду майбутніх фахівців Національної гвардії України.

Звернення до таких понять як обов'язок та відповідальність, свобода та необхідність, мужність, порядність, честь, чесність, взаємодопомога, людяність тощо зможе створити ціннісну основу майбутнього світогляду військового командира. Нехтування ціннісним наповненням соціально-гуманітарних дисциплін, перехід до суто практичної складової буде зводити нанівець зусилля щодо формування світогляду високопрофесійного фахівця, керівника підрозділу.

УДК 159.9

Кравченко О.В., доцент кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, доцент;
Кислий В.Д., професор кафедри психології та педагогіки Харківського національного університету Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, кандидат психологічних наук, доцент

**ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ
ПІСЛЯ УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ**

Бойові дії на сході нашої країни значно змінили вимоги до кандидатів на військову службу за контрактом у Національній гвардії України, що не могло не відбитися на їх мотивації.

Проблема мотивації до професійної діяльності у представників різних небезпечних професій, у тому числі військовослужбовців НГУ, була об'єктом вивчення у низці праць деяких учених (Сірій А., Гріффіт Д. та Перрі Ш., Жілле Н., Колесніченко О., Мацегора Я., Stéphanie Vincent Lyk-Jensen, Ane Glad, Ghulam Abid, Iqra Sajjad, Natasha Saman Elahi).

Відтак, метою нашого дослідження було вивчити зміни мотивації у військовослужбовців військової служби за контрактом НГУ після участі в бойових діях. У дослідженні взяли участь 100 військовослужбовців військової служби за контрактом, з яких 40 мали статус учасника бойових дій. Для реалізації цілей дослідження ми використали методикау «Вивчення мотиваційного профілю особистості» (Ш. Річі та П. Мратін), яка дозволяє оцінити як основні матеріальні потреби, важливих при виборі і виконанні професійної діяльності, так і потреби в саморозвитку. Крім того, процедура розподілу балів відповідей між 4 найбільш важливими потребами дозволяє отримати реальну супідрядність у мотиваційному профілі особистості. Існує тривала практика використання методики «Вивчення мотиваційного профілю особистості» у Національній гвардії України. Для порівняння особливостей мотивацій у військовослужбовців, які мають статус учасника бойових дій та військовослужбовців, які не мають бойового досвіду був використаний t-критерій Стюдента. Для визначення особливостей структури мотивації використана процедура факторного аналізу. Статистична обробка здійснена за допомогою статистичного пакету аналізу SPSS.

Проведене дослідження показало, що військовослужбовці військової служби за контрактом, які не мали бойового досвіду, були схильні спрощувати та романтизувати професійну діяльність військовослужбовця, вважали, що докладаючи незначні зусилля, зможуть отримувати гідну зарплатню та змінити

своє соціальне оточення на краще. Втім, вони недооцінюють відповідальність, необхідність діяти згідно правил, які визначають Статути, недооцінюють фізичні навантаження та інші складності військової служби. Для військовослужбовців військової служби за контрактом, які були учасниками бойових дій, суттєве значення мало джерело їх активності. Вони свідомо ставилися до обмеження впливу на них зовнішніх впливів, намагалися активно реалізовувати власну суб'єктність, більше залучати зовнішніх ресурсів для досягнення своїх цілей та здолання дії негативної стимуляції. Задавалися питаннями якості свого життя, звертали увагу на те, чим воно наповнюється. Отримана у учасників бойових дій структура мотивації, яка містила в собі, як прагнення до розвитку, так і прагнення до сповненого позитивними емоціями життя, свідчило, що переживши усі тяготи участі в бойових діях, військовослужбовці відчували себе переможцями. Зрозуміло, що використаний в цьому дослідженні метод порівняння груп, не дозволив в повній мірі визначити шляхи зміни структури мотивації у учасників бойових дій. Для уточнення змін необхідно спостерігати за однією вибіркою до та після набуття нею бойового досвіду.

УДК 159.922

Кривоконь Н.І., професорка кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, доктор психологічних наук, професор

ОСМИСЛЕНІСТЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ДОЛАЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗАГРОЗИ ТА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Успішність додання життєвих труднощів і кризових обставин, знаходження оптимального способу їх вирішення значною мірою залежить від аналізу та осмислення людиною конкретних життєвих ситуацій і здійснення відповідальних виборів. В умовах російської загрози та гібридної війни українцям вкрай необхідні зваженість і такі форми долаючої поведінки, котрі уможливають мобілізацію надійних копінгових стратегій та особистісних ресурсів, що дозволить гідно протистояти сучасним викликам. До переліку найважливіших детермінант долаючої поведінки особистості ми відносимо осмисленість і відповідальність.

У вітчизняній психології тематика осмислення, відповідальності та особистісного вибору в ході проживання скрутних і кризових ситуацій увиразнюється в роботах С.Д. Максименка, В.О. Татенка, Т.М. Титаренко, М.В. Савчина та інших авторів. Ми поділяємо погляди науковців стосовно того, що відповідальний та осмислений життєвий вибір є стратегічним

рішенням з приводу власного майбутнього у критичних ситуаціях, однією з рушійних сил кризової світобудови, енергетичним джерелом життєтворення. Кожний свідомий вибір є спробою по-справжньому творити новий (сильніший!) життєвий світ, стверджуватися в координатах моральності, сенсу, цінностей, обґрунтованої надії та прагнення до змін.

Відповідальність є показником соціальної зрілості, суб'єктності, позаяк відображає адекватне ставлення до себе й до навколишніх на принципах підтримки, поваги та довіри, задовольняє постійну потребу в самопізнанні та самовдосконаленні, а також зумовлює повноту усвідомлення, рефлексії та виконання обов'язків відповідно до моральних норм, прийнятих соціально значущою групою. Ми розглядаємо усвідомлену відповідальність як неодмінну умову гідності і свободи людини в цілому. Відповідальність нерозривно пов'язана із соціальною та особистою безпекою, вона виступає засобом підтримання і зміцнення соціальної злагоди, життєстійкості у непрості часи, цілісності суспільства, держави.

Говорячи про важливість осмислення й критичної оцінки тривожних новин та стану загальної напруженості, хочемо підкреслити, що кожна ситуація (від буденної до кризової) вимагає від людини прояву відповідальності, необхідності прийняття рішення та здійснення зваженого морального вибору. Враховуючи, що для людини важливіше значення мають не самі події, що відбуваються з нею, а той смисл, який вона надає цим обставинам, ті ситуативні думки та уявлення, котрі виникають у неї на основі осмислення критичних та/або екстремальних ситуацій, наголошуємо на необхідності формування відповідальності як базової характеристики особистості для запуску механізмів долаючої поведінки.

Відтак, успішність нашого копінгу та опрацювання тривожних станів, пов'язаних із переживанням можливих російських загроз, значною мірою залежить від нашої активності, усвідомленої спроможності та розвитку почуття відповідальності за своє майбутнє та майбутнє нашої держави. Підтримка та культивування означених засад в сучасних складних умовах – важливе завдання системи психологічного забезпечення діяльності представників силових структур.

УДК 159.923;355.23;159.92

Круть П.П., доцент кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат філософських наук, доцент;
Бабак С.А., начальник кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат військових наук, старший науковий співробітник

ФЕНОМЕН ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ У СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ

Ускладнення комплексу факторів силового захисту життєво важливих інтересів громадянина, суспільства та держави зумовлюють необхідність корегування теорії та практики реформування сектору безпеки та оборони України, щодо реалізації Концепції забезпечення національної системи стійкості. В сучасних умовах особливої важливості набуває міждисциплінарний аналіз предметної і суб'єктної характеристики сфери сучасних викликів та загроз, а також реалістичне визначення стану готовності силових компонентів та населення країни до активної безпекової та оборонної діяльності.

Соціально-антропологічний підхід, який уникає крайнощів біологізаторських та соціологізаторських концепцій буття сучасної людини, у дослідженні психологічної стійкості воїна, виокремлює певні рівні всебічного вивчення його людської організації з урахуванням його адаптаційного потенціалу: психофізіологічний, соціально-культурний та екзистенціальний. Сьогодні існує потреба у міждисциплінарному уточненні та гармонізації термінології, яка використовується у нормативно-правових актах, що регламентують порядок забезпечення національної системи стійкості, з категоріальним апаратом сучасних гуманітарних та соціальних наук.

Науковці та практики наголошують — формування психологічної стійкості особового складу Збройних сил України у межах всебічного забезпечення службово-бойової діяльності, доцільно вивчати, як системокомплекс цілеспрямованого впливу на свідомість, діяльність і психіку суб'єктів сектору безпеки та оборони держави, що широкому сенсі спирається на досвід, інформацію та настанови, щодо протиборства у сфері людської життєдіяльності і має наступні базові структурні компоненти:

- прагматичні складові духовних цінностей мілітарної культури українського суспільства у контексті психосоціальної ідентичності військовослужбовців та інших фахівців сектору безпеки та оборони держави;

- комплекс засобів і структур соціокультурної регуляції діяльності суб'єктів сектору безпеки та оборони держави, що цілеспрямовані на захист життя і здоров'я особового складу, як найвищої індивідуальної та солідарної цінності;

- комплекс засобів і структур психофізіологічної регуляції службово- бойової діяльності суб'єктів сектору безпеки та оборони держави.

На нашу думку сьогодні існує потреба у міждисциплінарному уточненні та гармонізації термінології, яка використовується у нормативно-правових актах, що регламентують порядок діяльності суб'єктів сектору безпеки та оборони України в умовах сучасних викликів та загроз з метою суттєвої мінімізації їх впливу.

Отже, соціально-антропологічний підхід дозволяє адекватно розуміти надскладні чинники виникнення сучасних конфліктів і кризових ситуацій, що зумовлені причинами переважно природного, техногенного, соціального або воєнного характеру, з метою належного оцінювання ризиків для найбільш важливих сфер життєдіяльності суспільства і держави, зокрема, економічної, енергетичної, інформаційної, кібернетичної, екологічної, продовольчої, охорони здоров'я, освіти та культури, своєчасно їх ідентифікувати, запобігати або мінімізувати чисельні негативні впливи, включаючи загрози гібридного типу, але не обмежуючись ними.

УДК 35:3.084(477)

Купчишина В.Ч., старший викладач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, кандидат педагогічних наук; **Балицька Т.С.**, курсантка 422 навчальної групи спеціальності «Психологія» Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ ДПСУ ДО ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Професійна діяльність – це діяльність людини за ознаками певної сукупності професійних завдань та обов'язків (робіт), які виконує фахівець. За сучасних умов вимоги до особистості військового фахівця змінилися у порівнянні з минулим століттям і передбачають не тільки його якісну підготовку, готовність до виконання своїх професійних обов'язків, але й уміння ефективно та креативно впроваджувати у свою діяльність нові знання, враховувати та застосовувати інноваційні їх види та форми, створювати позитивну морально-психологічну атмосферу у колективі тощо.

Питання підготовки військових фахівців неодноразово ставали предметом обговорення та розгляду на всеукраїнських, міжнародних науково-теоретичних і науково-практичних конференціях, круглих столах. Наукові праці Х. Адлера, О. Акімова, Б. Ананьєва, Г. Андреевої, О. Гордєєва, Б. Ломова, К. Платонова, О. Шепеля, В. Ягупова та інших розкривають окремі питання, що допомагають у розумінні та впровадженні ефективного спілкування у професійний процес фахівця. Здавалося все вже розглянуто та розроблено, але виклики сучасного суспільства висувають все нові і нові проблемні питання, які заслуговують уваги наукової спільноти.

Аналіз наукової бази засвідчив, що науковці спільні у думці, що спілкування – це система міжособистісної взаємодії, яка є багатограним процесом, що вивчався різноманітними науками (філософією, педагогікою, загальною та соціальною психологією, лінгвістикою та ін.). Саме спілкування є однією з центральних проблем, через призму якої досліджуються питання сприймання та розуміння людьми один одного, лідерства та керівництва, згуртованості і конфліктності, міжособистісних взаємин тощо. Але поряд з цим деякі з психологів, звертають увагу на відмінності у трактуванні змісту «спілкування» і «комунікація». Так, О. Бадильов, О. Леонтєв, Б. Паригін застосовують це поняття у широкому розумінні. Під спілкуванням вони розуміють людську діяльність, що вказує на активну взаємодію людей у процесі їхнього матеріального та духовного виробництва, спосіб реалізації соціальних стосунків, який здійснюється через безпосередні або опосередковані контакти, в які вони вступають. Г. Андрєєва та К. Платонов ж розмежовують поняття «спілкування» з поняттям «комунікація». Під комунікацією вони розуміють «повідомлення», «передання інформації», наголошуючи на його односторонньому характері, зв'язку з теорією інформації, кібернетикою, технічними системами тощо. На їх думку, на відмінну від комунікації у понятті «спілкування» наголос робиться на взаємному обміні інформацією, емоціями й почуттями, виділяється його діалогічний характер, що передбачає взаємодію, взаєморозуміння, взаємини між двома або кількома суб'єктами. Отже, спільне життя й діяльність людей передбачає регулювання та спрямування їхніх взаємин. Так, під комунікацією науковці розуміють процес, що виступає регулятором взаємовідносин в організації. На важливість цього процесу постійно звертається увага в різних нормативних документах.

У професійній діяльності військового фахівця ефективна комунікація проявляється в його психологічній підготовці здійснювати цей процес, що у подальшому сприятиме кращому виконанню оперативно-службових завдань, підтриманню позитивного клімату у підрозділі тощо. Під психологічною підготовкою фахівця до виконання професійних завдань дослідники включають його вміння налагоджувати міжособистісні контакти, змінювати перебіг спільної

діяльності за рахунок погодження індивідуальних дій, розподілу функцій або здійснення цілеспрямованого впливу на формування окремих осіб та психологічно налаштовуватись на ці дії, нести відповідальність за їх результати, вміти аналізувати, контролювати та регулювати їх. Під час виконання своїх професійних обов'язків фахівець, здійснюючи комунікацію у підрозділі, застосовує такі основні механізми соціальної перцепції (взаєморозуміння) як ідентифікація, стереотипізація, рефлексія, зворотній зв'язок.

Для того, щоб професійна комунікація відбувалася на високому професійному рівні, військовий фахівець повинен володіти знаннями щодо їх особливостей. Адже, як відмічають О. Жук та Л. Тиха, ефективна комунікація – це не тільки обмін повідомленнями, під час якої співрозмовники демонструють взаємоповагу, і той, хто слухає, сприймає з повідомленням саме те, що має на увазі мовець. На перший погляд, нічого складного, все зрозуміло, але науковцями виокремлено цілу низку бар'єрів, які стоять на заваді створенню позитивного психологічного клімату в колективі. Причинами виникнення деяких видів бар'єрів на шляху до взаєморозуміння співрозмовників можуть бути як сам характер спілкування та індивідуальні особливості його учасників, так і особливості різних соціальних груп, до яких належать самі учасники взаємодії, їх соціокультурні відмінності. Науковці до бар'єрів спілкування відносять також хвилювання людини щодо того, чи вірно її зрозуміють, чи почують її думку. Емоційний стан такого співрозмовника відображається на характері взаємодії комунікативного процесу. Прояв негативних емоцій сприяє негативній комунікації, що проявляється на логіці викладу інформації, мовленні учасника взаємодії, відображається на співсприйнятті інших учасників комунікативної взаємодії та розумінні їх.

Позитивні емоції ж, на думку вчених, не завжди сприяють адекватному взаєморозумінню, хоча вони можуть і стимулювати бажання зрозуміти іншого, поспівчувати його, допомогти. Інтелектуальні та інші види бар'єрів ефективної комунікації складають суттєву проблему виконання професійних обов'язків фахівцями. Практичними психологами розроблено теоретичні, методичні, практичні рекомендації щодо ефективного комунікативного процесу, виокремлено шляхи подолання проблем, що пов'язані з цим.

Таким чином, для того, щоб здійснювати ефективну комунікацію у підрозділі фахівець повинен володіти комунікативними компетентностями. На думку дослідників цього процесу та шляхів його удосконалення, найважливіший варіант відносин складається тоді, коли ділові партнери, маючи потрібні психічні якості, доповнюють один одного. Це вищий, природний процес доповнення, так звана дуалізація. Дуалізовані партнери сприймають один одного як найлюдянішу людину, найбільш гуманну, чутливу. Саме дуалізація сприяє підвищенню самоповаги людини, підвищує її самооцінку, сприяє усуненню відчуття неповноцінності.

УДК 378.14

Лазоренко О.В., заступник начальника факультету забезпечення оперативно-службової діяльності з навчально-методичної роботи Національної академії Державної прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького, кандидат психологічних наук, доцент, полковник

ОБГРУНТУВАННЯ ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМПЛЕКСНИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Сьогодні одним з важливих завдань Державної прикордонної служби України є забезпечення охорони та захисту державного кордону в умовах агресії з боку Російської Федерації та інших загроз і викликів. Запровадження в освітній процес європейських стандартів, постійні зміни середовища професійної діяльності, застосування сучасних технологій охорони державного кордону потребують постійного удосконалення та приведення рівня підготовки офіцерів-прикордонників до вимог сьогодення.

Ми створили програму формування професійних компетентностей майбутніх бакалаврів безпеки державного кордону з використанням комплексних практичних занять на основі праць багатьох науковців. Основними завданнями програми є: підвищення інтересу та мотивації курсантів до оволодіння спеціальністю офіцера-прикордонника; підвищення якості та успішності навчання з військово-спеціальних дисциплін; поглиблення професійних знань та вдосконалення практичних навичок і вмінь курсантів; навчання курсантів мислити, вирішувати службові завдання, приймати рішення та діяти автономно; підвищення ефективності розвитку професійних компетентностей майбутніх бакалаврів безпеки державного кордону.

Під час формування експериментальної програми нами враховано перелік компетентностей, якими повинен оволодіти випускник. Основну увагу було акцентовано на результати навчання не як суму знань, а як здатність курсанта адекватно діяти в різних ситуаціях. Перед початком реалізації експериментальної програми були проведені теоретичні заняття, в результаті яких був сформований понятійно-аналітичний та продуктивно-синтетичний рівні сформованості знань. Останній рівень передбачає глибоке розуміння процесу забезпечення безпеки на державному кордоні, здатність здійснювати синтез, генерувати нові уявлення, переносити раніш засвоєнні знання на нетипові, нестандартні ситуації.

Щодо практичних навичок та умінь, то експериментальна програма передбачала послідовне виконання типових завдань оперативно-службової

діяльності, наближених до реальних умов, відпрацювання різних варіантів дій, вирішення ввідних, тобто програвання ролей, які здобувачам доведеться виконувати в майбутній професійній діяльності. Обстановка проведення занять спонукала курсантів до прояву та розвитку оперативного мислення у нестандартних ситуаціях, що є основним принципом процесу формування професійних компетентностей. Практичні заняття проводились з різних військово-спеціальних дисциплін, при цьому кожне наступне заняття було продовженням попереднього. Основним принципом комплексного практичного заняття визначено навчити тому, що потрібно в практичній діяльності офіцера-прикордонника.

Таким чином, програма спрямована на формування вмінь і навичок майбутніх бакалаврів безпеки державного кордону самостійно вирішувати актуальні завдання охорони кордону на тактичному рівні.

УДК 159.92

Ларіонов С.О., начальник кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, доцент;
Сашуріна О.Ю., аспірант кафедри соціології та психології Харківського національного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРСОНАЛЬНОЇ РЕСУРСНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

В науковій літературі відмічено низку наслідків зниження або втрати внутрішньо-психологічних ресурсів діяльності, серед яких: зменшення показників ефективності діяльності, втрата інтересу до професії, професійна деформація особистості професіонала, міжособистісні конфлікти тощо. Крім того, внаслідок зниження задоволеності від професії, з'являється тенденція до поширення негативних явищ у інші сфери життя, зокрема сімейну. Це важливий аспект діяльності персоналу сектору і оборони в контексті складності їх праці і її значної психологічної собівартості.

Проведене емпіричне дослідження, в якому взяло участь 316 слідчих поліції різної статі зі стажем службової діяльності 5-18 років, які проходили курси підвищення кваліфікації на базі Харківського національного університету внутрішніх справ. Використаний опитувальник персональної ресурсності Н. Водоп'янової, М. Штейна передбачав суб'єктивну оцінку втрат/надбань досліджуваними впродовж останнього часу (року).

Персональна ресурсність працівників поліції з достатнім рівнем ефективності професійної діяльності загалом вища, ніж у тих, хто керівниками

оцінені як недостатньо ефективні. У групі чоловіків ці відмінності досягають рівня статистичної значимості, у групі жінок це статистична тенденція. Індeksi персональної ресурсності усіх груп досліджуваних сформовані на середньому рівні, у групі ефективних працівників чоловічої статі – майже досягає високого рівня.

Відмінності у індексах персональної ресурсності зумовлені балансом надбань/втрат. У групах працівників різної статі спостерігається спільна закономірність: у ефективних поліцейських надбань за останній рік більше, ніж втрат. У неефективних, навпаки – вище оцінка втрат, ніж надбань. Це свідчить про те, що вимоги професійної діяльності, які конкретизуються у вигляді тиску керівників і колег, усвідомлення ступеня власної відповідності вимогам і умовам професійної діяльності, відбиваються на актуалізації персональних ресурсів досліджуваних.

Деталізуючи результати, слід зазначити, що у групах чоловіків негативно впливають на актуалізацію персональної ресурсності: відсутність стабільного достойного доходу, невпевненість в контрольованості життя, відчуття нестабільності праці, зменшення заощаджень, грошових внесків, невпевненість у впливі на власне майбутнє, втрата мотивації щось робити, погіршення здоров'я, дефіцит можливостей нормально виспатись, відпочити, фрустрація потреби в незалежності, дефіцит самоповаги (переживання життєвої неуспішності). З наведеного видно, що лєвова частка внеску в оцінку працівниками втрат за останній рік зумовлені зовнішньою оцінкою професійної діяльності, що виражається в зниженні фінансових можливостей.

У працівників поліції чоловічої статі констатований позитивний вплив актуалізацію персональної ресурсності наступних чинників: покращення побутових і житлових умов, покращення можливостей здорового і повноцінного харчування, збільшення визнання власних досягнень іншими, зростання можливостей для освіти і самоосвіти, збільшення відчуття необхідності іншим людям, збільшення підтримки від колег, стабільність в сімейних стосунках. Це переважно ресурси соціальної підтримки і саморозвитку, які оцінені як зростаючі впродовж останнього року.

У групах жінок працівників поліції негативно впливають на оцінку балансу переваг/втрат: недостатність стабільного достойного доходу, відчуття нестабільності праці, невпевненість в контрольованості життя, зниження загальножиттєвої мотивації, відчуття залежності, неможливість здорового і повноцінного харчування, неможливість нормально виспатись, відпочити, невпевненість в контрольованості власного майбутнього, погіршення здоров'я. В термінах С.Е. Хобфолла це дефіцит ключового ресурсу контролю, що виражається як неспроможність впливати на важливі аспекти життя.

Впродовж останнього року у групах жінок позитивно впливали на актуалізацію ресурсів такі чинники: збільшення кількості людей, які можуть надати підтримку, зростання можливостей для освіти і самоосвіти, покращення побутових і житлових умов, зростання відчуття необхідності іншим людям, збільшення підтримки від колег, стабільність позитивних відносин з близькими, зростання можливостей отримувати медичну допомогу.

УДК 159.9.073

Лиман А.А., науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, капітан;
Мілорадова Н.Е., головний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, доктор психологічних наук, доцент

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ОФІЦЕРІВ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Мотивація військовослужбовців до професійної діяльності в екстремальних умовах – це структурована і впорядкована сукупність провідних мотивів, яка дозволяє мобілізувати і спрямувати психологічні ресурси особистості на ризиконебезпечну діяльність, нейтралізувати вплив екстремальних умов на особистість військовослужбовця для якісного виконання діяльності.

За допомогою процедури факторного аналізу визначено, що мотиваційно-вольова сфера військовослужбовців НГУ має шостифакторну структуру, при цьому один з найбільш вагомих її структурних компонентів утворюється мотивами вибору професії, а інший вказує на джерела мотивації військовослужбовців. Інші фактори мають значно менше факторне навантаження та відображають актуальні потреби офіцерів та військовослужбовців військової служби за контрактом НГУ та за рахунок чого вони їх досягають.

Структура мотиваційно-вольової сфери у військовослужбовців військової служби за контрактом НГУ свідчить про те, що військова професія сприймається ними як інструмент для задоволення особистих потреб, що відображається в прагненні до покращення власного життя. За рахунок своєї професійної діяльності вони прагнуть зростання власного соціального статусу, подальшого підвищення по службі, відповідності вимогам соціального

оточення, компенсації чоловічих рис характеру. У процесі служби військовослужбовці з такою структурою мотивації намагаються укріплювати існуючі чи формувати нові “зв’язки”, які корисні для них, намагаються “підлаштовуватись” та отримувати більш просту, комфортну роботу та мати змогу урізноманітнити професійну діяльність. Безперечно, вони розуміють, що є функціональні обов’язки, визначені посадою, і виконують їх так, як вимагається, щоб зберегти можливість отримувати високе грошове забезпечення та підтримувати на рівні свій професійно-соціальний статус. Проте вони не хочуть обіймати такі посади та виконувати службові (службово-бойові) завдання, що дадуть можливість їм перебувати в комфортних умовах і не докладати великих зусиль.

Виходячи з компонентів, що складають структуру мотиваційно-вольової сфери офіцерів НГУ, стає зрозумілим, що військовослужбовці цієї категорії при обиранні професії керуються її соціально заданими цілями та змістом, престижем професії і прагненням до матеріального благополуччя. Окрім цього, вагомою ознакою структури мотиваційно-вольової сфери офіцерів є прояв їх високої професійної амбітності, власне прагнення самовдосконалення та професійного росту, високих оцінок своїх досягнень, не дивлячись на власні характерологічні недоліки (бажаючи їх компенсувати за рахунок обраної професії). Це є показником бажання самовизначення і самовираження як можливості проявити себе у діяльності, заявити про свою життєву позицію й утвердитися у власних життєвих цінностях. Основою цих мотивів є потреба військовослужбовця в усвідомленні власної індивідуальності та бажання виконувати в суспільстві роль відповідно до своєї індивідуальності. Таким чином, для збереження мотивації офіцерів слід створювати ситуації, які задовольняли б їх актуальну потребу: періодично направляти на підвищення кваліфікації, залучати до навчання підлеглих, до виконання завдань, що вимагають саморозвитку.

Окрім цього, ще однією немаловажною особливістю структури мотивації офіцерів є те, що умови служби (потреба в добрих умовах праці і комфортному оточенні), її організація, різноманіття (потреба у різноманітті, перервах і стимуляції, прагнення уникати рутини), спілкування (потреба в соціальних контактах, у впливовості і владі, прагнення керувати іншими тощо) є супідрядними потребі служіння суспільству, державі та потребі у самореалізації.

Отже, така структура мотиваційно-вольової сфери свідчить про зрілість фахівців цієї категорії, оскільки в них сформовані необхідні професійні цінності та навички, наприклад, такі як військово-професійні навички в управлінській діяльності, висока внутрішня культура, здорова амбітність, відчуття патріотизму, вміння ефективно взаємодіяти з колегами та підлеглими тощо.

УДК 378.095

Любчич Р.І., старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, майор

ВПЛИВ СТРИБКОВИХ ТА БІГОВИХ ВПРАВ НА РОЗВИТОК ШВИДКОСТІ РУХІВ ТА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО СБД

Визначення найбільш дієвих та ефективних вправ для розвитку швидкості рухів має суттєве значення. Відомо, що в якості засобів застосовують головним чином бігові вправи, але не тільки бігові ще й в поєднанні з стрибковими та силовими вправами на тих заняттях коли розвивається швидкість рухів. Деякі дослідження довели дієвість застосування бігових вправ при розвитку швидкості рухів та швидкісної витривалості у курсантів. На основі даних досліджень можна припустити, що при застосуванні бігових вправ з стрибковими в певній послідовності дозволить досягти більш високих результатів в розвитку швидкості рухів.

Головним завданням нашого дослідження було виявлення впливу швидкісно-силових, стрибкових вправ на розвиток швидкісних якостей. Дослідження проводилось на двох курсантських групах. На кожному тренуванні відводилося по 20 хвилин на розвиток швидкості, в першій групі застосовувались чотири бігові вправи, а в другі дві бігові та дві стрибкові які змінювалися по черзі одна бігова одна стрибкова. Кожна вправа виконувалася по 3 рази з інтервалом відпочинку 1,5 хвилини. До бігових вправ відносилися різні форми бігу як зі старту так і з ходу в повну силу на дистанції до 100 м. До стрибкових вправ – стрибки серіями, вистрибування в гору в повну силу з просуванням в перед, потрійні стрибки та ін., всі подальші тренувальні завдання для розвитку сили та витривалості були однакові в обох групах.

На початку в середині та кінці експерименту проводилися контрольні перевірки по вправам які характеризують розвиток швидкісних та силових якостей для оцінки реакції організму на фізичні навантаження які застосовувалися. При дослідженні реакції на тренувальні завдання після декількох місяців тренувань реакція з боку пульсу та артеріального тиску у курсантів першої групи не змінилася, а в іншій групі покращилась. Контрольні іспити склалися з 16 повторних забігів на 30 м з інтервалом відпочинку півтори хвилини, в другій групі були ті ж самі завдання, але замість 4-6 та 10-12 забігу були стрибкові вправи на тій же дистанції 30 м. Через деякий час такий же зріз був проведений повторно, але в зі зміною завдань перехресно. Результати дослідження показали, що в першому випадку у другій групі швидкість про бігання відрізка зберігалась добре коли між забігами

застосовувались стрибкові вправи. В першій групі швидкість знижувалась і час про бігання останнього 16-го відрізка збільшувалась у порівнянні з другою групою на 0,3 с. При повторному перехресному контролі коли в першій групі між серіями забігів застосовувались стрибкові вправи, а у другій їх не було то швидкість про бігання відрізків у першій групі знижувалась менше ніж при першому контролі, а у другій групі це зниження було незначним.

Отже, застосування на тренуванні з курсантами різноманітних вправ високої інтенсивності їх виконання – дієвий засіб розвитку швидкості рухів, що підтверджено дослідженням. Тренування з використанням поєднання стрибкових вправ з біговими сприяє більш ефективній підготовці курсантів до швидкісного бігу та в свою чергу підвищення рівня фізичної готовності до СБД.

УДК 159.9.073

Мацегора Я.В., провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник; **Колесніченко О.С.**, начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України, доктор психологічних наук, старший науковий співробітник

ПРОФІЛАКТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ВЖИВАННЯ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН

Психоактивні речовини набули в Україні такого поширення, що вважати військовослужбовців недосяжними для їх впливу є легковажним. Не підлягає сумніву і той факт, що військовослужбовці зі сформованою залежністю за рішенням ВЛК підлягають звільненню з лав НГУ. Це робить актуальним проведення заходів профілактики залучення військовослужбовців до вживання психоактивних речовин.

Первинна профілактика залучення військовослужбовців до вживання психоактивних речовин має передбачати наступні заходи:

1. Заходи із нейтралізації «агентів впливу»: ефективність професійного відбору, який не дозволить особам із сформованою наркотичною залежністю проходити військову службу в НГУ (одна людина з наркозалежністю на виході дає 6 осіб, які мають досвід вживання психоактивних речовин); посилення заходів боротьби із недоброчесністю офіцерів – нейтралізація «агентів впливу по вертикалі»; моніторингові дослідження, які

дозволять виявляти осіб, що вживають наркотичні речовини (постійні вибіркові проведення тестів на наявність залишків психоактивних речовин в організмі військовослужбовця; психодіагностичні скринінги).

2. Заходи з посилення опірних можливостей особистості військовослужбовця: проведення антиманіпуляційного тренінгу (підвищення комунікативних здібностей, які дозволяють розпізнавати та нейтралізувати маніпулятивні впливи); заходи із адекватної стимуляції емоційної сфери, гармонізації розвитку емоційно-вольової сфери: (тренінг командоутворення; побудова бойової (професійної) підготовки з різним рівнем складності – має дозволити підтримувати зацікавленість до опанування професії як військовослужбовців із середніми здібностями, так і інтелектуально обдарованих, потребуючих складних, різноманітних завдань; значне збільшення кількості практичних занять, які передбачають, крім іншого, аналіз помилкових дій – дозволять сформувати адекватність самосприйняття, сприйняття своїх успіхів, сформуєть рефлексію тощо; формування смислового рівня саморегуляції, який дозволяє виконувати рутинні заняття як етап досягнення відстроченого результату, долати тимчасові життєві складності, прогнозувати віддалені наслідки своїх дій; заходи з надання психологічної допомоги особам, які пережили дію стрес-факторів; з навчання адекватно використовувати наявні (обмежені) ресурсів для досягнення цілей: заходи адаптації молодого поповнення; тренінг тайм-менеджменту; формування життєстійкості; вивчення простих та ефективних прийомів активації сил; заходи з формування адекватної ціннісної сфери, адекватного ставлення до ідеалів, норм моралі і права.

3. Заходи із гармонізації військового середовища: створення атмосфери нетерпимості до вживання психоактивних речовин; створення атмосфери нетерпимості до недоброчесної поведінки, посилення правової та іншої захищеності військовослужбовців; гармонізація емоційного життя колективу; адекватна робота з особовим складом щодо формування цінностей і ідеалів. Потрібна неформальна робота зі створення ідеалу військовослужбовця-учасника бойових дій, героїзації загиблих, відважних і вмілих учасників бойових дій; адекватне навантаження на військовослужбовців, поєднання під час бойової та спеціальної підготовки практичних і лекційних занять, передбачення занять різного рівня складності.

УДК 340.12:351

Мідіна А.С., аспірант 1-го року навчання ХНУ ім. В.Н. Каразіна ННІ «Інститут державного управління», старший лейтенант; **Орел О.В.**, начальник кафедри правового забезпечення Національної академії Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент, полковник

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА АДАПТАЦІЯ ОФІЦЕРІВ-ВИПУСКНИКІВ НГУ ДО ПЕРВИННОЇ ПОСАДИ У ВІЙСЬКОВІЙ ЧАСТИНІ

Концепція військової сфери передбачає процес адаптації офіцера-випускника до своєї первинної посади у військовій частині. Адаптація як процес – має комплексний підхід до професійної кваліфікації випускника, оскільки перебуваючи у новому колективі під час проходження військової служби випускнику необхідно конкурувати у нових реаліях з іншими професіоналами за спеціальністю. Вагомий вплив у цьому процесі здійснює наставник від військової частини, який закріплений за випускником. Саме професіоналізм наставника та обоюдне бажання досягнути максимального успіху за короткий термін, а також сприятлива атмосфера взаєморозуміння мінімізує строки адаптації офіцера-випускника.

Соціально-правова адаптація офіцера-випускника до своєї первинної посади у військовій частині включає: удосконалення знань нормативно-правових актів та їх практичного застосування; набуття нових навичок; усвідомлення завдань за призначенням, які ставляться старшим начальником; знайомство з колегами; розуміння щодо писаних та неписаних правил колективу; засвоєння соціальних норм і правил, які є у військовій частині (хто кому підпорядковується, яка ієрархія та структура військової частини, як влаштовані відділи та служби) тощо. Якщо ці зміни відбуваються швидко і без проблем, то випускник набуває статусу ефективного професійно-підготовленого фахівця своєї справи. Якщо адаптація не відбувається – випускник залишає посаду або переводиться до іншої військової частини.

Таким чином, соціально-правова адаптація – це цілісний процес, що має за мету – допомогти офіцеру-випускнику адаптувати свої правові знання та соціально-набуті навички до нового середовища. При цьому слід враховувати, особисту активність випускника та адаптацію за всіма напрямками: професійним, фізичним, соціальним, комунікативним та ціннісним – інакше результату не буде досягнуто. Серед інших завдань адаптації доцільно виділити:

- зниження морального та фізичного навантаження, необхідного для введення випускника в курс справ за напрямком діяльності. За допомогою адаптації

військовослужбовець швидше розуміє, що від нього вимагають і як краще і ефективніше виконати поставлені завдання, тобто працюватиме швидше;

- зменшення невизначеності серед колективу. Офіцер-випускник, який призначений на первинну посаду, часто «губиться» в колективі, не знає до кого звернутися за допомогою і що робити в складній ситуації. Адаптація ж дозволяє швидше зрозуміти всі тонкощі служби за призначенням;

- зниження ймовірності швидкого звільнення. Нерідко офіцери-випускники відчують себе непотрібними на робочому місці, тому змушені звільнитися після першого контракту. Адаптація допомагає їм відчутти себе важливою частиною колективу;

- економія часу кожного військовослужбовця. Офіцер-випускник, який ще не увійшов в курс справ, змушений звертатися за допомогою, тим самим відбираючи час інших військовослужбовців. Грамотно проведені заходи дозволяють випускнику швидше зрозуміти всі особливості проходження служби на посаді і не відволікати колег.

Крім того, адаптація офіцерів-випускників розвиває у них позитивне ставлення до служби і у військовослужбовців-професіоналів з'являється додаткова мотивація виконувати поставлені завдання швидко і якісно.

УДК 355:45:237:37.02

Мірошніченко В.І., начальник кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, доктор педагогічних наук, професор, полковник; **Дзига І.О.**, слухач 122 навчальної групи денної форми навчання факультету підготовки керівних кадрів зі спеціальності 252 «Безпека державного кордону» Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор

МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Забезпечення державної політики щодо національної безпеки України залежить від численних факторів, і одним із ключових з-поміж них є людський фактор. Вирішення таких завдань як обороноздатність країни, суверенність її територій, пов'язане із мобілізацією та надмірним фізичним і морально-психологічним напруженням для членів соціальної спільноти, державного інституту, військових та правоохоронних формувань.

Однією з глобальних проблем сучасного суспільства полягає у нездатності знайти компромісні рішення у конфліктних ситуаціях, що призводить до зростання кількості війн. Сучасні війни є досить специфічними, складними, а тому виступають своєрідним випробуванням матеріального та духовного потенціалу народу, і в першу чергу представників сектору безпеки та оборони. Зважаючи на це, усі держави приділяють увагу розробленню змісту воєнної доктрини, підтримці обороноздатності, що забезпечать надійність захисту суспільства.

Сутність морально-психологічного потенціалу полягає у здатності національної спільноти подолати під час воєнних дій величезне напруження, труднощі, поразки, втрати, водночас не піддаючись розчаруванню, втраті надії на перемогу тощо. Такий потенціал виступає також прагненням народу, і зокрема представників сектору безпеки та оборони, до перемоги, готовністю заради неї жертвувати, проявляти героїзм, стійкість та мужність. Проте помилковим буде сприйняття морально-психологічного потенціалу тільки на рівні можливостей особистості, але й прихованих ресурсах цілої нації або етносу, що відображають життєву мобілізацію й уміння застосовувати цей потенціал. Тому основним завданням морально-психологічного забезпечення сектору безпеки та оборони є створення відповідної системи, що позиціонується як загальні можливості духовної сфери, потенційна здатність спільноти провадити збройну боротьбу, захищати державу, виділяти таку його частку, що має вплив на воєнну могутність держави.

Існує пряма залежність між складовими потенціалу суспільства і його воєнною могутністю. Тобто сили та засоби, о держава здатна надати для забезпечення військових цілей, залежать від всього потенціалу суспільства. А це, в свою чергу, використовується з метою зміцнення обороноздатності та в інтересах військово-промислового комплексу.

Одним з ключових компонентів сукупного потенціалу держави є морально-психологічний потенціал, оскільки інтегрує в одне ціле решту компонентів потенціалу суспільства. Зазначений потенціал виражає максимальну готовність держави щодо мобілізації, перетворення на духовні сили людей, зокрема особовий склад сектору безпеки та оборони. Використання цього потенціалу є можливим і у мирний і у воєнний час. У морально-психологічному потенціалі виокремлюють певні напрями: духовно-моральний, професійно-діяльнісний та психологічний.

Щодо духовно-морального напрямку, то він полягає в усвідомленні особою системи високих цінностей, сформованості орієнтирів та ідеалів, адекватному сприйнятті важливих соціальних явищ та процесів об'єктивної реальності, і найважливіше – у здатності опиратись та використовувати визначальні принципи та позиції на практиці. Згідно із психологічним напрямом морально-психологічного потенціалу суспільства, відбувається закріплення у громадян суспільства, і зокрема у фахівців сектору безпеки та оборони, вольової,

емоційної та психологічної стійкості, забезпечення надійності (професійної та функціональної), формування здатності до здійснення адекватної та ефективної діяльності як у мирний так і у воєнний час. Щодо професійно-діяльнісного напрямку, то його сутність полягає у набутті суб'єктами відповідного потенціалу системи складних знань – організаційних, гуманітарних, управлінських, дидактичних тощо, а також формування на їх основі умінь та навичок операційного, методичного та методологічного рівнів.

Таким чином, морально-психологічний потенціал представників сектору безпеки та оборони можна трактувати як глибоко усвідомлену ними мету війни, високе прагнення перемоги, моральну та психологічну готовність до виконання професійно-бойових завдань, професіоналізм, фізична витривалість, рівень довіри до керівництва усіх рівнів та гілок державної влади, процеси безперервного та цілеспрямованого формування та нарощування морально-бойових характеристик, своєчасне та всебічне забезпечення військ.

УДК 316

Міршук О.Є., начальник кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, доцент, полковник; **Куруч А.В.**, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, доцент

МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ

Розвиток громадянського суспільства в Україні тісно пов'язаний з діяльністю громадських організацій та волонтерських рухів. Для формування соціально відповідального суспільства є необхідність у активній взаємодії цивільного населення з підрозділами НГУ. Одним із варіантів цієї взаємодії може бути співпраця з громадськими організаціями. Окрім часткового забезпечення соціальних потреб військовослужбовців, ГО здатні подолати тенденцію відчуження армії від народу, яка має історію ще з радянських часів. Також ГО завдяки своїй відкритій діяльності мають підтримувати позитивний образ захисника України, що на сьогодні вкрай важливо.

Згідно Указу Президента України від 18 березня 2015 №150 «Про додаткові заходи щодо соціального захисту учасників антитерористичної операції» частково забезпечення соціальних прав та гарантій військовослужбовців було покладено на громадські організації. Безпосередньо у місті Харкові було організовано роботу телефонних «гарячих ліній» для надання консультативної

допомоги учасникам АТО/ООС, та членам їх сімей, організовано консультативну допомогу щодо державних соціальних гарантій.

Згідно Указу Президента України від 23 серпня 2019 року №621 «Про день пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України» і від 14 жовтня 2014 №806 «Про день захисників та захисниць України», проводяться меморіальні заходи на території міста Харкова та Харківської області, з залученням учасників АТО/ООС членів їх сімей громадкості та дітей шкільного віку. Проведення свят та пам'ятних дат спільно з громадкістю сприяє активній взаємодії, відкриває суть професій військового та популяризує її, знижує рівень соціальної напруги у суспільстві.

У місті Харкові щорічно громадськими організаціями, бенефіціарами яких є військовослужбовці та члени їх родин, проводяться заходи спрямовані на розвиток системи фізкультурно-спортивної реабілітації учасників АТО/ООС.

Для успішної реалізації взаємодії НГУ та громадкості є потреба у створенні центру в якому будуть діяти програми щодо психологічної та соціальної реабілітації військовослужбовців та членів їх родин, заходи спрямовані на консолідацію українського суспільства, та заходи патріотичного виховання.

Такі центри мажуть взяти на себе функцію національно-патріотичного виховання підростаючого покоління, активно до якого будуть залучені військовослужбовці НГУ - для сприяння укріплення уявлення про престиж і високий соціальних статус воєнної служби та поваги до професії військового.

УДК 342.95

Морквін Д.А., старший науковий співробітник (начальник сектору) науково-дослідного сектору правового забезпечення службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ЩОДО ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У 2014 році був прийнятий Закон України «Про Національну гвардію України» згідно з яким НГУ є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України. На НГУ, відповідно до Закону, покладено 20 основних функцій та 3 перехідних. Серед зазначених 23 функцій, які сьогодні фактично виконує Національна гвардія, лише правоохоронними є як мінімум 15, серед них основні: конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі,

охорона громадської безпеки і порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян, охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні, участь у припиненні масових заворушень, участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань та інші.

Зважаючи на виконання великої кількості перелічених у Законі правоохоронних функцій військовослужбовці НГУ повинні мати і відповідний захист з боку держави, адже загрози життю і здоров'ю нацгвардійців поступають майже щодня при виконанні службово-бойових завдань, особливо це стосується підрозділів, що здійснюють конвоювання та охорону громадської безпеки і порядку.

Основним нормативно-правовим актом, який устанавлює систему особливих заходів державного захисту працівників правоохоронних органів від перешкоджання виконанню покладених на них законом обов'язків і здійсненню наданих прав, а також від посягань на життя, здоров'я, житло і майно зазначених осіб та їх близьких родичів у зв'язку зі службовою діяльністю цих осіб, є Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів».

Згідно з визначенням наданому у законі, правоохоронні органи – органи прокуратури, Національної поліції, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, Національне антикорупційне бюро України, органи охорони державного кордону, Бюро економічної безпеки України, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державного фінансового контролю, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції.

Отже, виникає питання, яке і досі є дискусійним, чи тотожні поняття військового формування з правоохоронними функціями та орган, який здійснює правоохоронні функції відносно до Національної гвардії України та відповідно до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів». На думку автора, для уникнення різного тлумачення законодавства необхідно негайно внести зміни до зазначеного Закону та додати словосполучення «Національна гвардія України» у відповідних відмінках та відповідно до змісту Закону у статті 2, 14, 15.

Таким чином, на сьогодні у державі існує не вирішене питання державного захисту військовослужбовців Національної гвардії України, які щодня виконують правоохоронні функції і є негайна необхідність якнайшвидшого внесення змін до Закону України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» у частині захисту військовослужбовців Національної гвардії України.

УДК 159.923

Морозова Л.В., старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ

Формування стереотипів є обов'язковим елементом нашої культури, але разом з тим формування стереотипів породжує і певний консерватизм у нашій діяльності, у тому числі і в процесі мислення.

Вперше термін «стереотип» був введений в суспільні науки в 20-ті роки ХХ століття в США, коли виникла необхідність вивчення та пояснення законів функціонування масової свідомості. Засновником концепції стереотипного мислення і поведінки став американський вчений Волтер Ліппман (Walter Lippman). У своїй роботі «Громадська думка» (1922 р.) У. Ліппман стверджував, що це впорядковані, схематичні детерміновані культурою «картинки світу» в голові людини, які заощаджують його зусилля при сприйнятті складних соціальних об'єктів і захищають його цінності, позиції і права.

Соціальні стереотипи – звичні, шаблонні, схематизовані, стійкі зразки думок, сприйняття, поведінки, універсальні, емоційно забарвлені установки.

Стереотипи професійної діяльності є одним з видів соціального стереотипу, що склався відносно певної групи людей, вони мають відношення до стійких уявлень про поведінку людини залежно від її соціального стану, професії, віку, статі й ін. Наприклад, якщо ми будемо розглядати стереотипи, пов'язані з образом військовослужбовця, то крім стереотипів зовнішнього вигляду, рис характеру і т.д. ми виявимо поняття «ризикова, відповідальна діяльність», яке розкривається й через поняття про діяльність особистості, а зокрема про професійну діяльність.

Усі стереотипи можна розділити на наступні групи: - стереотипи явищ - якесь явище може протікати, мати результати або оцінюватися певним чином; - стереотипи ситуації - у певній ситуації можна й потрібно діяти тільки певним способом; - стереотипи категорії людей - певній соціальній групі приписуються певні риси.

Стереотипи професійної діяльності можна віднести до третьої групи стереотипів, тобто залежно від виду професійної діяльності від людини очікуються певний набір особистісних характеристик, певні реакції на різні ситуації й різні способи їх вирішення, а також певна взаємодія цих людей у суспільстві.

О. Москаленко відзначає, що метою в професійній творчості виступає створення нового продукту професійної діяльності. У результаті - професійне

самоствердження й самовизначення, розвиток професійної самосвідомості, підвищення професійної майстерності й задоволення працею. Представляється, що професійні стереотипи відбивають досягнутий високий рівень майстерності - уміння й навички автоматизуються, фахівець у своїй діяльності керується підсвідомими установками.

Таким чином, стереотип професійної діяльності - це схематичні стандартизовані образи або уявлення про соціальний об'єкт професійної діяльності, звичайно спрощені, емоційно пофарбовані, що мають високу стійкість.

Схоже з визначенням «стереотип професійної діяльності», але в теж час відмінне визначення «професійних стереотипів» формулює С. Борисова: «професійні стереотипи, є приватним варіантом стереотипів соціальних і формуються при засвоєнні професійного досвіду. Професійні стереотипи, або «шаблони оцінок», характеризуються відносною стійкістю, спрощеністю й складаються при наявності неповної інформації, що стосується професійної діяльності».

Таким чином, професійний стереотип військовослужбовця, ми розглядаємо, як сукупність звичних схематичних уявлень про професійні цілі, завдання, функції та методи, які засновані на засвоєному професійному досвіді і які проявляються у стійких способах професійної діяльності військовослужбовців.

УДК 37.013

Непіпенко Л.П., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат історичних наук, доцент

РЕЛІГІЄЗНАВЧА ОСВІТА КУРСАНТІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Духовна безпека, що здійснює суттєвий вплив на інші складові національної безпеки (політичну, економічну, соціальну, військову тощо) й надалі залишається надзвичайно актуальною проблемою для України.

Духовність, будучи втіленням у світоглядних орієнтаціях людини ідей, норм і принципів, ідеалів, сподівань, прагнень, духу народу і нації, визначає спрямованість потреб і бажань, еталони позитивних чи негативних соціальних орієнтацій, зумовлює життєвий вибір і настанови особистості, сенс її життєдіяльності.

Важливою складовою подальшого формування духовності особистості курсантів виступає релігієзнавча освіта. Вона полягає у викладанні історії релігії, об'єктивного, наукового огляду сучасних релігій, в акцентуванні уваги

на тому факті, що релігія, як носій духовної культури, свого часу стала і чинником становлення націй та держав, впливала і продовжує впливати на суспільно-політичне життя, як у позитивному, так і негативному сенсі. Яскравим підтвердженням останнього є давно засуджена у Помісних православних церквах тенденція і вчення етнофілітизму, що полягає у принесенні загально церковних інтересів у жертву національно-політичним ідеологіям і програмам.

Саме православний етнофілетистський релігійний фундаменталізм, за своїм характером тоталітарний, який називається «Русский мир» є глибинним духовним підґрунтям основного виправдання вторгнення (починаючи з 2014 р., коли РФ анексувала Крим, ініціювала опосередковану війну на Донбасі) та сучасної повномасштабної війни Росії проти незалежної України, що підтримується багатьма ієрархами Московського патріархату. Слід мати на увазі й факт підтримки агресивної ідеології «Русского миру» ультраправими католицькими й протестантськими фундаменталістам.

Таким чином, важливою складовою релігієзнавчої освіти курсантів має стати розкриття витоків, сутності та наслідків російської імперської гуманітарно-релігійної політики та агресії з її постулатом «русского миру» як антиукраїнської релігійно-політичної концепції.

УДК 811.161.1

Новікова О.О., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, доктор філологічних наук, доцент

МОВНА МІКСАЦІЯ ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ

Сучасна лінгвоукраїністика активно досліджує сутність та специфіку функціонування ідіомів, утворених у результаті змішування двох і більше мов. Одним із наслідків двомовності українців є виникнення такого негативного мовного явища, як суржик. Суржик – це хаотична українсько-російська мовна мішанина. Водночас деякі дослідники, аналізуючи явище мовної міксації, спрощують проблему двомовності й певними твердженнями його заохочують. Наприклад, В. Труб вважає суржик виявом «низького культурно-освітнього рівня» і зараховує його до просторіччя як однієї з нормативних підсистем мови, що не загрожує її повноцінному функціонуванню. Дозволимо собі не погодитися з цією думкою, вважаючи суржик наслідком незбалансованої мовної ситуації. Суржикомовній людині позбавитися російського мовного елемента дуже важко, адже для цього необхідно принаймні перебудувати свій звичний мовний світ й

увійти в інший, а це завжди болісно для індивідуальної психологічної екзистенції, оскільки змінити власний мовний світ – це самому до певної міри змінитися.

В українських наукових студіях наголошують, що змішування двох мовних систем розпочалося приблизно в кінці XVII – на початку XVIII ст. Історичні факти дають змогу виокремити такі причини виникнення мовної міксації на території України: 1) приєднання південно-східних і центральних українських земель до Російської імперії; 2) упровадження російської мови в адміністративну сферу й освіту, подальші заборони на друкування українських книг, викладання українською мовою тощо; 3) переселення народів у радянські часи; 4) урбанізація; 5) суміжність територій двох держав; 6) близькість мов тощо. За окресленням вітчизняних лінгвістів, суржик став настільки звичним, що його інколи називають «третьою мовою» поряд з українською й російською.

Поняття «суржик» науковці дефінують по-різному: «українсько-російське змішане мовлення» (Л. Масенко), «субстандартні мовні утворення на основі змішування, істотної інтерференції елементів двох (рідко більше) мов (О. Тараненко), «українсько-російський мовний гібрид, що є наслідком штучного поєднання елементів російської й української мов» (О. Селіванова), «некодифікована просторозмовна мова» (Л. Ставицька), «немотивоване перемикання кодів» (Є. Головка), «напівмовність» (Б. Ажнюк, О. Руда, Б. Тарасенко) тощо. Зауважимо, що сам термін уже відображає національну й соціальну природу, оскільки його запозичено із сільськогосподарської лексики (пор.: «суміш зерна пшениці й жита, жита й ячменю, ячменю й вівса тощо; борошно з такої суміші») й перенесено на мовну систему.

Досліджуючи функціонування суржику, Л. Масенко підкреслює, що поняття, яким окреслено це лінгвістичне явище, поєднує в собі два елементи – змішування двох різних субстанцій і пониження якості утвореного внаслідок змішування продукту. І. Брага постулює, що статус суржику наразі залишається невизначеним, про що свідчать різні підходи мовознавців до трактування явища – від змішаного субкоду до соціолекту. Заслуговує поцінування праця О. Тараненко «Українсько-російський суржик: статус, тенденції, оцінки, прогнози», у якій авторка глибоко аналізує питання мовного статусу українсько-російського суржику з позиції протилежних підходів його потрактування: 1) у межах власне української мови: а) явище тільки рівня мовлення (значна кількість ідіолектів у мовленні певних верств населення країни), б) явище мовного рівня (відповідний соціолект української мови, змішане периферійне відгалуження на зразок говірок перехідного типу), в) явище як мовлення (сукупність ідіолектів), так і мови (один із соціолектів); 2) за межами власне української мови: а) проміжне явище між українською і

російською мовами (сукупність ідіолектів або ідіом), б) окрема (не українська і не російська) мова.

Отже, окресливши попередній досвід науковців щодо аналізованого поняття в українській терміносистемі, урахувавши чималу кількість уже наявних розробок, що містять найрізноманітніші погляди на це специфічне мовне явище, уважатимемо, що суржик – це наслідок взаємодії мов, що полягає в деформуванні української мовної системи на декількох структурних рівнях одночасно й призводить до появи гібридних форм українсько-російського мовлення. Розгляд українсько-російської мовної мішанини як мовознавчої проблеми та уникання негативних психологічних оцінок носіїв відповідної категорії мовлення уможлиблюють об'єктивну характеристику зразків суржикового мовлення.

Варто зауважити, що обстоювання прав людини та громадянина, боротьба за національні цінності, захист рідної мови та держави під час Революції Гідності кардинально змінили той характер українсько-російських мовних відносин, який колись став поштовхом для виникнення мішаних форм мовлення. Наразі російська мова втратила свою інтеграційну функцію створення «нової історичної спільноти – радянського народу» й поступово набуває на території України де-факто статусу мови національної меншини. Натомість до української перейшло її законне право виконувати державотвірну роль головного засобу консолідації населення в межах своєї держави.

УДК 378.095

Оленченко В.В., старший викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, старший лейтенант

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВИТРИВАЛОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЖІНОК У ПЕРІОД ДО 28 РОКІВ

Під час проведення дослідження ми ставили собі за мету з'ясувати основні закономірності розвитку витривалості до роботи в різних зонах потужності у майбутніх офіцерів жінок віком до 28 років. У процесі обстеження кожна з піддослідних виконувала 4 види роботи на велотренажері AIR VIKЕ: максимальне педалювання, робота зі швидкістю 90%, 70%, 60% від максимальної швидкості педалювання, та 4 види роботи на гребному концепті: визначення максимальної сили, утримання статистичного зусилля 90%, 70%, 60% від максимальної сили.

В процесі дослідження обстеженню піддавалися як особи, які займаються легкою атлетикою та поліатлоністки різної кваліфікації до кандидата в майстри

спорту. Дослідження показали, що зі збільшенням інтенсивності роботи час роботи скорочується. Так, тривалість роботи на велотренажері AIR BIKE зі швидкістю 60% від максимальної швидкості педалювання, більше часу роботи зі швидкістю 70% від максимальної у 8 разів, а час роботи зі швидкістю 70% від максимальної більше часу роботи зі швидкістю 90% - у 7 разів.

Подібна різниця зберігається і при статистичній роботі. Значна різниця між часом роботи різної інтенсивності дає підставу вважати, що зазначені види робіт належать до різних зон потужностей. Якщо орієнтуватися на середній час роботи і виходити з класифікації, запропонованої В.С. Фарфелем, то роботу зі швидкістю 90% від максимальної можна у всіх вікових категоріях віднести до роботи максимальної потужності, 70% від максимальної – до роботи субмаксимальної потужності, 60% - до роботи великої потужності. Зазначений розподіл на зони потужності робіт з різною швидкістю збережено у всіх вікових категоріях. Саме це і дає нам можливість порівнювати дівчат до 19 років із жінками 21 року і старшими.

Наступне питання, на якому необхідно зупинитися, це питання про кореляційні зв'язки між різними видами витривалості.

З даних кореляційного аналізу зв'язку витривалості до роботи з інтенсивністю 70 і 60% від Мах видно, що в середньому є певна функціональна залежність між різними видами витривалості. У той же час у досить значній кількості випадків (18-30%) дана залежність повністю відсутня – є особи, які мають гарну витривалість у цій зоні потужності і слабку витривалість в іншій зоні потужності. Подібні закономірності спостерігаються у всіх досліджених нами вікових групах.

Все вище перераховане вказує на те, що при складанні плану тренування необхідно враховувати індивідуальні особливості розвитку витривалості до роботи в кожній зоні потужності, крім того, розвиток витривалості до роботи різної інтенсивності вимагає своїх специфічних методів.

Розберемо дані про віковий розвиток різних видів витривалості.

Рівень їхньої швидкості у жінок складається вже до 17 років, а у чоловіків лише до 18-20 років. Витривалість до роботи з інтенсивністю 60% у чоловіків розвивається безперервно до 17-19 років, а у жінок інтенсивний розвиток цієї якості спостерігається лише після 18 років.

Характер розвитку витривалості до роботи інтенсивністю 70 і 90% у чоловіків та жінок приблизно однаковий.

Слід зупинитися і на тому, що до 17 років жінки різко відстають за рівнем розвитку витривалості до роботи інтенсивністю 70 і 60 %, проте до 19-20 років показники деяких жінок вже можна порівнювати з чоловіками.

УДК 159.9

Олійник В.О., начальник науково-дослідного відділу воєнно-психологічних досліджень Науково-дослідного центру гуманітарних проблем Збройних Сил України, магістр психології, полковник

ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ І ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ (ВІЙСЬКОВИМИ ЧАСТИНАМИ)

Однією зі складових військово-політичної роботи у збройних силах російської федерації (зс рф) є психологічна робота, організація та структура якої протягом останніх 3–4 років зазнала змін з урахуванням практичного досвіду ведення бойових дій російською армією, використанням у роботі психологів, як російських, так й іноземних розробок.

Психологічна робота у зс рф організовується і проводиться з метою формування в особового складу психологічної стійкості і готовності до виконання бойових (навчально-бойових) задач, підтримання психічного здоров'я відповідно до вимог нормативно-правових актів міноборони рф.

Основними напрямками психологічної роботи є: психологічна діагностика; психологічний супровід; психологічна допомога (індивідуальна і групова); психологічна реабілітація; психологічна профілактика; психологічна просвіта.

Зокрема, психологічна підготовка військовослужбовців проводиться під час занять з бойової підготовки. З цією метою облаштовуються спеціальні психологічні смуги та її елементи (у зс рф їх створено понад 75), використовуються вогняно-штурмові смуги (створено понад 100), “стежки розвідника”, смуги перешкод, навчально-тренувальні комплекси флотів (флотилій).

Для проведення заходів психологічної роботи облаштовуються:

в пунктах постійної дислокації – приміщення психологічної роботи;

в польових умовах – мобільні пункти психологічної роботи різних модифікацій, а також формуються мобільні групи психологічної роботи для оперативного вирішення завдань, що виникають.

Під час проведення заходів психологічної роботи використовуються апаратні засоби, зокрема, автоматизоване робоче місце військового психолога (АРМ ВП), автоматизоване робоче місце спеціаліста професійного відбору “Отбор–В” (АРМ СПО), апаратно-програмний психодіагностичний комплекс “Мультипсихометр”, прилад психофізіологічного тестування УПФТ–1/30 “Психофізіолог”, апарат біоритмостимуляції “Ритм – Політ”, психодіагностичний комплекс біологічного зворотного зв'язку БОС–ТЕСТ, комплект масажерів “Yamaguchi” тощо.

Керівництво психологічною роботою здійснюється головним військово-політичним управлінням зс рф (ГВПУ) через департамент психологічної роботи мо рф, сформований 01 червня 2020 року на базі управління психологічної роботи (психологічної служби зс рф) ГВПУ. Директор департаменту – Барabanщикова Валентина Володимирівна, 1980 р.н., доктор психологічних наук (2016), член-кореспондент російської академії освіти (2019). З 2018 по 2020 р.р. – начальник управління психологічної роботи ГВПУ зс рф.

Департамент психологічної роботи є центральним органом військового управління, призначеним для організації психологічної роботи у зс рф з метою формування готовності особового складу до виконання професійних завдань, забезпечення психологічного благополуччя і підтримки психічного здоров'я військовослужбовців, членів їх сімей, цивільного персоналу зс, а також учнів загальноосвітніх організацій міністерства оборони рф.

Реалізація заходів психологічної роботи у військах (силах) здійснюється психологічною службою зс рф. Психологічна служба зс рф – це система організацій, установ, структурних підрозділів, які займаються вирішенням наукових, прикладних і практичних задач психологічного забезпечення життєдіяльності військ. Структура психологічної служби зс рф:

департамент психологічної роботи мо рф;

центр психологічного супроводження заходів мо рф (створений у вересні 2020 р. на базі центру психологічної роботи ГВПУ);

центр соціологічного та психологічного моніторингу мо рф (створений у вересні 2020 р. на базі науково-дослідного соціологічного центру ГВПУ);

центри психологічної роботи (у військових округах – регіональні, у флотах та об'єднаннях – територіальні) у складі військово-політичних управлінь військових округів (флотів), що включають три групи: організації психологічної роботи; психологічного супроводження; психологічної допомоги та реабілітації;

групи психологічної роботи у складі військово-політичних відділів (відділень) об'єднань, з'єднань та військових частин, ВВНЗ;

позаштатні інструктори психологічної підготовки військових частин, де штатом не передбачена посада психолога.

Рекомендації посадових осіб психологічної служби зс рф підлягають урахуванню в роботі посадових осіб військових частин.

Психологи у військових частинах є цивільними фахівцями, до 90% з яких є особами жіночої статі. Військові посади психологів починаються з начальника групи психологічної роботи військової частини рівня полк-бригада, шпк старший лейтенант.

З 2021 року введена вимога щодо укомплектування посад психологічної служби зс рф виключно фахівцями, які мають вищу психологічну освіту з кваліфікацією “психолог” або “клінічний психолог”.

Фахова підготовка посадових осіб психологічної служби, додаткова професійна освіта та підвищення кваліфікації спеціалістів-психологів і начальників груп психологічної роботи здійснюється на базі Військового університету (за спеціальністю “Психологія службової діяльності”), Військово-медичної академії ім. С.М. Кірова. Курси підвищення кваліфікації та додаткова професійна освіта також проводяться фахівцями військового духовно-просвітницького центру мо рф, відкритому у серпні 2021 року при головному храмі зс рф та музейному комплексі “Дорога пам’яті” (м. москва).

Додаткова професійна освіта начальників груп психологічної роботи військових частин з 2020 року здійснюється також на базі цього центру за двомісячною програмою підвищення кваліфікації (400 годин) за напрямками: «Організація психологічної роботи у військовій частині» та «Основи психологічної підготовки». Крім інтенсивного засвоєння актуальної теоретичної основи та формування практичних навичок, особлива увага приділяється навчальній програмі психологічного супроводу особового складу зс рф.

Перший набір слухачів у складі однієї навчальної групи (20 осіб) відбувся у 2021 році. У зв'язку з високою затребуваністю кількість навчальних груп у 2022–2023 навчальному році збільшено до чотирьох (всього 80 осіб).

Також, на базі Військового університету проводиться підготовка спеціалістів військово-політичних органів зс рф за курсом підвищення кваліфікації “Психологічна оборона” (інформаційно-психологічна протидія).

Одним із елементів підвищення професійної майстерності військових психологів також є проведення різнопланових конкурсів та навчально-методичних заходів.

За напрямом психологічної роботи у зс рф задіяний значний науковий потенціал. Починаючи з 2019 року у військах (силах) проходять апробацію нові методики професійно-психологічного відбору – з кандидатами на військову службу за контрактом та кандидатами для навчання у вищих військових навчальних закладах.

Також здійснюється опрацювання науково-дослідних робіт з розробки методів психофізіологічної та нейрофізіологічної діагностики військовослужбовців щодо визначення їх нервово-психічної стійкості та схильностей до девіантної поведінки.

Незважаючи на певні зрушення в організації психологічної роботи, які спостерігаються в зс рф з 2019 року (сформування департаменту психологічної роботи, розробка та впровадження перспективних зразків технічних засобів, опрацювання проєкту нової редакції Концепції розвитку психологічної служби

та нових вимог до фахівця-психолога, впровадження системи підвищення кваліфікації та додаткової професійної освіти психологів тощо), в цілому система психологічної роботи з особовим складом залишається в значній мірі нерозвиненою, обмеженою та корумпованою, використовує застарілі в моральному плані розробки радянських часів, більшість новітніх розробок та нових зразків технічних засобів є малобюджетними або закупленими в одиничних екземплярах, використовуються виключно під час великомасштабних та показових навчань.

Суттєва увага в практичній реалізації вимог керівних документів щодо організації та проведення психологічної роботи в ЗС РФ приділяється психологічній діагностиці, підготовці та супроводу, за залишковим принципом – психологічній реабілітації та просвіті.

Більшість посад психологів у військових частинах є цивільними, при цьому їх некомплект сягає від 50 до 70%, що зумовлено переважно об'єктивними зовнішніми причинами (низька заробітна плата, нестерпні умови роботи, завищені вимоги, заохочення “показухи” в роботі тощо). На додаток до цього на первинних посадах психологів перебувають до 90% осіб жіночої статі. В сукупності це негативно впливає, як на результативність психологічної роботи, так і на сприйняття необхідності її проведення у військах, які з боку керівництва (командування), так і з боку решти особового складу.

Зважаючи на викладене вище та спираючись на результати річних психологічних досліджень військовослужбовців повна неготовність особового складу до виконання бойових і спеціальних завдань складає близько 6% (дані станом на 2018 рік).

УДК 340.12:351

Орел О.В., начальник кафедри правового забезпечення Національної академії Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент, полковник

ПРАВОВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛADOVA СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОСOBOVOГО СКЛАДУ НГУ

Відповідно до статті 59 Конституції України кожен має право на правову допомогу, яка у випадках, передбачених законом, надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав. Знання цих положень допомагає військовослужбовцям вирішити питання, що їх турбують. І сприяє цьому правова підготовка.

Правова підготовка – є особливим видом індивідуальної підготовки, яка проводиться з метою підвищення рівня правових знань військовослужбовців та

працівників НГУ, формування у них належної правової культури, стійких правових переконань, навичок та звичок правомірної поведінки, забезпечення виконання особовим складом НГУ функціональних обов'язків, неухильного додержання правових норм та запобігання випадків порушення чинного законодавства і спрямована на подальше підтримання НГУ організованості, військової дисципліни та правопорядку. Саме таке визначення у своїй роботі надав Б. П. Андресюк. На наш погляд, це поняття досить вдало підкреслює правову свідомість військовослужбовців під час проходження військової служби.

Правова свідомість, у свою чергу, безпосередньо пов'язана з соціально-правовим забезпеченням, яке є однією з основних напрямів морально-психологічного забезпечення діяльності особового складу НГУ.

УДК 378.018.43

Орел С.М., доцент кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного, кандидат технічних наук, старший дослідник;
Дурач В.М., начальник кафедри управління повсякденною діяльністю військ та тилового забезпечення Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного, полковник

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ НГУ

Системи освіти в усьому світі відреагували на COVID-19, закривши навчальні заклади та запровадивши дистанційне навчання для своїх студентів як надзвичайну відповідь. Накопичений досвід свідчить про те, що хоча дистанційне навчання не може повністю замінити стаціонарну освіту, останнє має свої певні переваги – здешевлення процесу освіти, її більшу досяжність, можливість суміщати процес навчання з трудовою діяльністю, тощо. У подальшому, щоб дистанційне навчання реалізувало свій потенціал, аналіз показує, що необхідно забезпечити узгодження між трьома взаємодоповнюючими компонентами: ефективним навчанням, відповідними технологіями та зацікавленими студентами.

Що стосується наявності технологій навчання, то правильний підбір навчальної технології забезпечить досягнення високого рівня навчання з реалізацією усіх переваг дистанційної освіти. Очевидно, що технології обміну інформацією між викладачем і студентом визначаються їх матеріальними носіями:

- студенти, які не мають доступу до будь-яких цифрових з'єднань і пристроїв, можуть бути доступні за допомогою паперової форми обміну інформацією (найдавніший спосіб заочної форми навчання);
 - студенти з доступом до телевізора можуть отримати доступ до дистанційного навчання в прямому ефірі або в попередньому записі занять, що транслюються через безкоштовне телебачення, кабельне або платне супутникове телебачення;
 - студенти, які мають доступ до телефону, можуть здійснювати або отримувати аудіо дзвінки з викладачами та одногрупниками;
 - студенти, які не мають підключення до широкосмугової мережі, але мають мобільний телефон і доступ до мобільної мережі також можуть брати участь у дистанційному навчанні за допомогою текстових повідомлень (SMS), фотографій та аудіо дзвінків;
 - студенти з обмеженим підключенням до широкосмугової мережі. У таких середовищах студенти можуть дозволити собі настільні комп'ютери, ноутбуки, планшети та смартфони, використовуючи доступ до офлайн-додатків, попередньо завантаженого електронного вмісту або попередньо завантаженого вмісту на різноманітних носіях даних (наприклад, таких як компакт-диски та USB-накопичувачі);
 - студенти, які мають підключення до широкосмугової мережі та доступ до пристроїв, можуть використовувати онлайн платформи через настільні комп'ютери, ноутбуки, планшети, смартфони або цифрове телебачення. Вони можуть відвідувати заняття в прямому ефірі через відеоплатформи для конференцій (наприклад, Zoom або Microsoft Teams).
- Зрозуміло, що комбінації цих методів можуть покращити якість навчання.

УДК 34.05

Островець А.М., доцент кафедри правового забезпечення гуманітарного факультету Національної академії Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, доцент

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ВПЛИВ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Становлення правової держави та формування громадянського суспільства в Україні вимагають розвитку правової культури та правосвідомості, без яких неможливо повною мірою реалізувати такі базові цінності та принципи життя

суспільства, як верховенство права та свободи людини, забезпечення безпеки громадян і держави.

Метою дослідження є визначення особливостей професійної підготовки військовослужбовців у сфері забезпечення реалізації прав людини.

Правове виховання формує у військовослужбовців повагу до законів, високу відповідальність, правильне ставлення до військового порядку, своїх обов'язків, сприяє підтримці статутних взаємин у військових колективах.

Правове виховання військовослужбовців - це цілеспрямований і систематичний вплив на їх свідомість, почуття та психологію з метою формування глибоких та стійких правових уявлень, переконань та почуттів, прищеплення їм високої правової культури, навичок та звичок активної правомірної поведінки.

Важливу роль в цьому відіграє правова освіта. Процес отримання нових знань, умінь та навичок повинен здійснюватися постійно протягом всієї служби.

Удосконалення правової освіти повинно бути всеохоплюючим і передбачити поряд із вдосконаленням форм і методів опанування юридичними дисциплінами, здійсненням навчального процесу з урахуванням сучасних вимог до державотворення і правового забезпечення всієї гами людської діяльності, також і вироблення підходів до її усвідомлення і сприйняття як елементу державної політики, складової соціального прогресу, утвердження верховенства права і закону, прав людини і громадянина, впровадження цивілізованих форм суверенітету, територіальної цілісності та національної безпеки України.

Важливість правового навчання викликана необхідністю підвищення рівня правосвідомості, адекватного сприйняття військовослужбовцями нормативної бази, підвищення правової культури для найбільш ефективного розуміння військовослужбовцями стосується всіх аспектів військової служби.

Правове виховання військовослужбовців представляє цілеспрямований, систематичний вплив на військовослужбовців і військові колективи з метою формування професійно значущій правовій свідомості та правовій культури оптимальними методами, формами і засобами навчання, виховання, саморозвитку і прищеплення стійких навичок правослухняної поведінки. На сьогодні формування правового світогляду військовослужбовців залежить від перевтілення їх правових знань в особисті переконання і життєву позицію.

УДК 159.9.01

Пащенко А.О., старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ СХИЛЬНИХ ДО ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ

Військова служба у Національній гвардії України на сучасному етапі її розвитку вимагає від військовослужбовців значного психологічного ресурсу та стійкості до девіацій у поведінці. Виконання службових (бойових) завдань в специфічних екстремальних умовах можуть вплинути на порушення слідування соціально значимим формам поведінки, а саме формуванню відхильної поведінки.

Нами визначені найбільш типові особливості особистості військовослужбовця НГУ, схильного до вживання наркотичних речовин:

1) спільні характерні особливості: схильність до невинновданого ризику (авантюризм), неадекватна легкість щодо життєвих проблем, необдуманість поведінки, висловлювань; одноманітність обстановки, монотонна діяльність, жорстко регламентована система організації служби; відсутність негативного життєвого досвіду; притаманний дефіцит думок про майбутнє, недостатню антиципаційну компетентність, життя сьогоднішнім;

2) спільні установки: притаманне відчуття «я не такий як усі»; інфантильний максималізм ціннісних установок (не усвідомлення наслідків вчинення адміністративного правопорушення); відсутність конструктивного планування майбутнього, почуття нерозв'язності поточної проблеми;

3) спільні особливості темпераменту: стереотипність реагування та виникнення істотних труднощів при необхідності міняти звички або судження, умови життя і діяльності; швидкий темп протікання і зміни психічних процесів; спроба підкорити та перетворити навколишній світ та подолати окремі труднощі;

4) спільні особистісні властивості: підвладність афективним переживанням, емоційна лабільна, яскравість емоційних переживань, жвава реакція на оточуючі події, сильні коливання настрою протягом дня, у власних емоційних проявах не обов'язково щирість; конкретність мисленням, відчуваються труднощі при вирішенні абстрактних завдань; прагнення домінувати, стверджувати власне «Я» та проявляти ворожості та конфліктності по відношенню до співслужбовців; безпечність, відсутність думок про майбутнє та життя за принципом, що все вирішиться само по собі; здатність тримати ситуацію під контролем та швидко приймати рішення, але ці рішення не завжди бувають правильними; жорстокість, практичність, незалежність та відсутність

довіри власним почуттям, скептичне ставлення до суб'єктивних та культурних аспектів життя, не здатність фантазувати; бунтівливість, нерозважливість та схильність до порушення військової субординації та труднощі у спілкуванні з молодшими командирами; підвладність сугестіям з боку інших військовослужбовців; мають низьку мотиваційну сфери: відсутність сильних спонукань, бажань та прагнень, задоволеність собою та станом справ, практично не реагує на зауваження;

5) спільні особливості адаптивності: низька емоційна стійкість; схильність до нервово-психічних зривів; неохоча комунікація з іншими співслужбовцями; нездатність адекватно оцінити своє місце і роль в колективі та схильність до порушення загальноприйнятих норм поведінки (військової дисципліни);

б) спільні мотиви: прагнення компенсувати характерологічні недоліки, професія військового додає почуття впевненості у собі, виховує чоловічі (вольові) якості, забезпечує самоповагу та наділяє владними повноваженнями; асоціальні мотиви, пов'язане зі асоціальною поведінкою (порушенням правових, моральних, культурних норм), наявність неправомірної вигоди на службі та використання службового становища у власних цілях.

УДК 178;89/123

Перемибіда Д.О., начальник НДЛ, НДВ (підготовки військ) Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, підполковник;
Перемибіда І.В., заступник НФЕС Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, майор

ПИТАННЯ КОДИФІКАЦІ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ І НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Одну з важливіших ролей в процесі врегулювання суспільних відносин в сфері оборони і національної безпеки відіграє такий правовий процес як «нормотворчість». Кожного дня, з метою врегулювання правовідносин, з урахуванням змін в політичній, економічній, соціальній та інших сферах життя сучасної держави, відбувається активний процес створення нових, зміни та скасування існуючих правових норм.

Нормотворчу діяльність на державному рівні, як орган центральної виконавчої влади у складі Кабінету Міністрів України, здійснює Міністерство оборони України (далі – Міноборони). Зокрема, розробляє проекти законів України, актів Президента України та Кабінету Міністрів України. В межах

своїх повноважень Міноборони видає накази і, якщо вони містять одну або більше норм, що зачіпають права, свободи, законні інтереси і стосуються обов'язків громадян та юридичних осіб, такі накази підлягають обов'язковій державній реєстрації та погодженню з Мінюстом. Крім того, Міноборони видає інші нормативні акти, які мають службовий характер, або регулюють питання внутрішньої діяльності міністерства і Збройних Сил України, в тому числі Національної гвардії України, в цілому. Так повинно бути відповідно до загальної теорії права. Але на практиці, час від часу, виникає проблема невідповідності правових норм об'єктивній дійсності, або ж відсутність правової регламентації певного кола суспільних відносин.

Можна назвати фактори, які негативно впливають на процес нормотворчості в Міноборони та інших силових структурах України.

По-перше, гальмування процесів нормотворчості і систематизації через велику кількість чинних нормативно-правових актів та значну застарілість їхніх норм. Як наслідок виникає потреба постійно вносити зміни до законодавства, з врахуванням сучасних реалій та орієнтації на законодавство країн-членів НАТО. Якщо сам процес внесення змін до законодавства, як один із чинників його удосконалення є цілком закономірним та відображає об'єктивні соціальні явища то постійне внесення змін до певних нормативно-правових актів не удосконалює цей процес, а призводить до правових колізій, які ще більше ускладнюють правове врегулювання.

По-друге, дублювання одних і тих самих норм права в різних нормативно-правових актах. Допущення колізій і прогалин навіть в межах одного нормативного правового акту. Відсутність правового механізму реалізації матеріальних норм права і безініціативність щодо їх розробки.

Втретє, відсутність чіткого законодавчого розмежування повноважень Міноборони та інших силових структур України.

І нарешті вчетверте, негативний вплив перебування усіх силових структур України в процесі постійного реформування, що призводить до розформування одних підрозділів, появи нових, і як наслідок – довгий період неврегульованості питань щодо повноважень, функціоналу і законної діяльності останніх.

УДК 342.7

Першина К.В., старший викладач кафедри правового забезпечення Національної академії Національної гвардії України, доктор філософії з Державної безпеки, підполковник

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Формування правосвідомості військовослужбовця Національної гвардії України (далі – НГУ), особливо молодого чи такого, який нещодавно вступив до лав військових формувань України має актуальне значення для виховання конкурентноспроможного, професійного, військового фахівця. Цей процес можливо запустити та закріпити шляхом надання високого рівня професійної освіти. Правосвідомість являється структурним компонентом правової культури серед таких елементів як промірна поведінка та правова освіта, які пов'язані між собою, але мають певні відмінності.

В умовах реформування НГУ та переходу на вищі військові стандарти, які висуваються до військового фахівця вагомим значення набуває освітня робота з підвищення рівня правосвідомості та правової культури військовослужбовців НГУ.

Тому доцільним являється визначення сутності та рівнів формування правосвідомості у структурі правової культури військовослужбовця НГУ та розкрити взаємозв'язок з іншими елементами правової системи.

Правосвідомість, на думку окремих вчених, виникає як результат взаємодії особи з правовим середовищем держави, послідовне набуття нею правових знань та цінностей та подальші процеси втілення правомірної поведінки під час соціалізації особи у державі. Це перший рівень правосвідомості. З цим рівнем правосвідомості вступають на військову службу усі громадяни. Але для подальшого виховання та формування військового фахівця необхідно прагнути до більш високого рівня правосвідомості, тобто перехід на наступний, більш високий рівень правосвідомості. Цей процес включає в себе знання військових правових норм, розуміння значення цих норм та їх усвідомлення. Можна сказати, що від рівня правової свідомості військовослужбовців безпосередньо залежить усвідомлення сутності правових явищ і процесів, які виникають у повсякденній службово-бойовій діяльності та вирішення їх у правовому полі.

Разом з тим, професія військового має свою специфіку, що обумовлює особливості правової культури різних категорій військовослужбовців, зокрема рядового і начальницького складу, офіцерів різних підрозділів НГУ.

На сьогоднішній день можливо спостерігати картину, що низький рівень знань правових норм нерідко є причиною порушень законності в адміністративній діяльності командирів та начальників. Вказані причини сприяють

деформованості правової свідомості особистості й виступають однією з безпосередніх причин правопорушень. Правова культура військовослужбовців повинна характеризуватися більшою зрілістю та професіоналізмом, а також постійним підвищенням свого рівня правової свідомості.

Таким чином, під час підготовки висококваліфікованого військового фахівця необхідно прагнути саме до високої професійної правосвідомості, яка формується на основі першого (загального) рівня правосвідомості під час спеціальної підготовки та в процесі здійснення практичної військової діяльності.

Тому в сучасних умовах існує необхідність пошуку та введення в дію нових методів, за допомогою яких можливе буде підвищення правосвідомості. Такими методами можуть слугувати: підвищення власних теоретичних знань шляхом самоосвіти, особистий приклад начальника та вирішення юридичних завдань, які найбільш частіше зустрічаються під час повсякденної службової діяльності.

УДК 340

Полтавський Е.М., доцент кафедри правового забезпечення Національної академії Національної гвардії України, кандидат юридичних наук, полковник;
Полтавський В.Е., студент магістратури Національного Юридичного Університету ім. Я. Мудрого

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛІСТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

В умовах концентрації військ РФ біля кордонів держави, анексії АР Крим, тимчасової втрати контролю над деякими районами Донецької та Луганської областей, перед усіма органами державної влади, місцевого самоврядування, сектором безпеки та оборони держави залишається важливою задачею захисту конституційного строю, недопущення загострення соціальних протистоянь.

Суб'єктами сектору безпеки і оборони які повинні це забезпечити є правоохоронні органи, насамперед структури Міністерства внутрішніх справ України (МВС) - Національна поліція та Національна гвардія України, ДБР, НАБУ, СБУ та інші. Саме вони складають основну частину сектору безпеки і оборони держави. На них покладений значний спектр завдань, реалізація яких безпосередньо впливають на життєзабезпечення, економічний стан, добробут, права і свободи громадян.

Більшість із вищенаведених правоохоронних органів знаходяться в процесі реформування або тільки були створені як відповідь на запит суспільства.

Президентом України в період до 2025 року запланована реалізація комплексу реформ, призваних збільшити чисельність Збройних Сил України, суттєво підвищити мотивацію до військової служби шляхом посилення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, забезпеченню прозорого механізму розвитку військової кар'єри, підвищення грошового забезпечення, вирішення проблем з житлом.

Указ Президента України наголошує першочергові заходи щодо зміцнення обороноздатності держави, підвищенню привабливості військової служби в Збройних Силах України та поступового переходу до засад професійної армії. Заходи з підвищення грошового забезпечення військовослужбовців сектору безпеки та оборони, вирішенню житлового питання, впровадження довгострокових контрактів та інші, суттєво вплинули на мотивацію до підготовки військових кадрів.

Залишаються проблеми підготовки кадрів, рівень підготовки значної кількості військовослужбовців залишається недостатнім. Загальноосвітня та загально професійна підготовка деяких категорій військовослужбовців заважає якісному виконанню ними службово-бойових завдань. Небажання самостійно працювати над підвищенням свого професійного та загальноосвітнього рівня негативно впливає на виконання завдань за призначенням. Частина військовослужбовців, що прагне до професійного росту, вступає до вищих навчальних закладів, але підготовка великої кількості сержантського складу не завжди відповідає сучасним вимогам.

Впровадження заходів підвищення мотивації до військової служби, посилення соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей, забезпечення прозорого механізму розвитку військової кар'єри, підвищення грошового забезпечення, вирішення проблем з житлом, впровадження довгострокових контрактів та якісне нормативно-правове забезпечення службово-бойової діяльності здатні вирішити вказані питання.

Враховуючи вказані фактори в умовах продовження реформи Збройних Сил України, Національної гвардії України, правоохоронних органів, системи судочинства, прокуратури, Служби Безпеки України, набуває великого значення правове забезпечення діяльності вказаних органів сектору безпеки та оборони.

Вважалось би доцільним при відпрацюванні Стратегії національної безпеки і оборони України, Комплексної програми боротьби зі злочинністю в Україні, Законів України «Про Національну гвардію України», «Про Національну поліцію», «Про Державну прикордонну службу України», «Про державний бюджет України на 2023 рік» тощо, систематизовано та комплексно врахувати та чітко визначити права та обов'язки військовослужбовців, здійснити чіткий розподіл функцій органів державної влади та місцевого самоврядування по

забезпеченню соціального та правового захисту військовослужбовців та членів їх сімей, джерела та обсяги фінансування.

УДК 37.013.73

Приходько В.С., доцент кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури, кандидат філологічних наук, доцент

ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНУ ОСВІТУ

У зв'язку зі змінами в соціально-економічній ситуації в XXI столітті в Україні, об'єктивно зростає потреба у фахівцях, які не тільки володіють своєю професією, а й орієнтуються в суміжних областях діяльності. Такі фахівці відрізняються здатністю швидко діяти, приймати вірні рішення, працювати з високою продуктивністю й ефективністю, вирішувати нестандартні професійні завдання, готові до постійного особистісного саморозвитку.

З огляду на впровадження компетентісного підходу в сучасну освіту, трансформація її змісту, який першочергово визначається кінцевим результатом освітнього процесу, котрим є набуття його суб'єктами компетентностей, передбачає, перш за все: визначення переліку компетентностей; визначення змісту кожної компетентності; ідентифікацію визначених компетентностей спочатку з окремими галузями, а потім з окремими предметними областями; відбір змісту предметної області, який може забезпечити формування всієї системи компетентностей; встановлення рівнів і показників сформованості компетентностей на кожному етапі і кожному році навчання; розроблення системи контролю і коригування процесу формування компетентностей.

У Законі України «Про вищу освіту» сформульована думка про те, що компетентність є динамічною комбінацією знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність, а також є результатом навчання на певному рівні вищої освіти. Отже, компетентність можна розглядати як результат діяльності суб'єкта освітнього процесу, тобто сформовану якість. Компетентність є динамічною комбінацією знань, умінь і навичок, способів мислення, поглядів і цінностей, інших особистісних якостей фахівця, що визначає його здатність успішно здійснювати професійну діяльність.

Аналізуючи компетентності, що передбачені стандартами вищої освіти України, можна стверджувати, що їх сформованість визначає готовність випускників навчальних закладів до професійної діяльності, подальшого

особистісного розвитку, активної участі в житті інформаційного суспільства і виконання в ньому своїх зобов'язань. Таким чином, спрямованість процесу підготовки фахівців обумовлена характером професійної діяльності, яка повинна бути вмотивованою, усвідомленою і осмисленою. Предметом діяльності є група або окрема людина, а її засобом сама людина, її психічні властивості та індивідуально-психологічні особливості, а також умови професійної діяльності, що пов'язані з мотивацією та підвищеною відповідальністю за результат.

Таким чином, результатом сучасної вищої освіти, зорієнтованої на формування і розвиток у майбутніх фахівців відповідних компетенцій і компетентностей, повинно бути становлення людини, здатної до саморозвитку, співпереживання, індивідуального інтелектуального зусилля і самостійної, компетентної і відповідальної діяльності в професійному житті, яка поважає себе й інших, незалежна в думках і відкрита для нового погляду на сучасну життєдіяльність.

УДК 159.0.07:355/351.74

Приходько І.І., начальник науково-дослідного центру Національної академії Національної гвардії України, доктор психологічних наук, професор, полковник

ТЕОРІЯ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Проблема вивчення мотивації військовослужбовців до діяльності в екстремальних умовах висуває на перший план реалізацію одного з її основних завдань, а саме – вивчення діяльності з огляду на мотиви, що спонукають до даної діяльності та вимог, які висуваються нею до особистісних якостей, здібностей, психофізіологічних можливостей, індивідуально-психологічних особливостей людини. У цьому контексті мотиви розглядаються як найважливіші детермінанти успішної професійної діяльності фахівців екстремального профілю, зокрема військовослужбовців.

Більшість сучасних зарубіжних досліджень мотивації людини до професійної діяльності, зокрема в екстремальних умовах, сконцентровано у парадигмі теорії самовизначення, яку в 1985 р. запропонували Е. Десі та Р. Рюан. За її основними постулатами людська мотивація поділяється на зовнішню та внутрішню, остання вимагає врахування трьох вроджених універсальних психологічних потреб у: компетентності (потреб людини у проявленні здібностей), автономії (праві вибору виду діяльності) й взаємозв'язку (потреби відчувати власну приналежність до соціальної групи та/або місця діяльності). Ця теорія

призводить до висновку про те, що різні регуляторні процеси, що лежать в основі досягнення цілей, по-різному пов'язані з ефективним функціонуванням і благополуччям. Різний зміст цілей по-різному пов'язаний з якістю поведінки, психічним здоров'ям та ступенем задоволення потреб. Соціальні контексти й індивідуальні розходження, що підтримують задоволення основних потреб, сприяють природним процесам зростання, включаючи внутрішню мотивовану поведінку й інтеграцію зовнішніх мотивацій, тоді як ті, які перешкоджають автономії, компетентності та взаємозв'язку пов'язані з більш низькою мотивацією, ефективністю й благополуччям.

Е. Десі та Р. Руан стверджують, що це інший підхід до розуміння мотивації, зважаючи на те, що мотивує людини в будь-який момент часу, а не розглядають мотивацію як єдине поняття. Теорія самовизначення проводить розрізнення між різними типами мотивації й їхніх наслідків. Автори припустили, що потреба в компетентності й автономії є основою внутрішньої мотивації та поведінки. Внутрішня мотивація – це вроджене прагнення особистості до пошуку проблем і нових можливостей, які теорія самовизначення пов'язує з когнітивним і соціальним розвитком. Різні проявлення соціального контексту (наприклад, зворотній зв'язок про результати діяльності або заохочення) призводять до відчуття компетентності та, таким чином, посилюють внутрішню мотивацію: позитивний зворотній зв'язок її посилює, негативний навпаки її послаблює.

Отже, мотивація до професійної діяльності військовослужбовців є ієрархізованою динамічною системою мотиваційних утворень, структурованих на основі взаємозв'язку провідних інституційних (внутрішніх) та прагматичних (зовнішніх) мотивів, регулюючих здійснення діяльності, у результаті чого формується система спонукань, які детермінують діяльність.

УДК 355.244

Радзіковський С.А., науковий співробітник науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ У БОЙОВИХ УМОВАХ

В умовах тривалого збройного протистояння російсько-окупаційним військам на сході держави особливого значення набуває збереження у особового складу Збройних Сил (далі – ЗС) України психологічної готовності та психічної стійкості до бойових дій, його психологічної пружності, попередження посттравматичних стресових розладів (далі –ПТСР) у воїнів.

На сьогоднішній день гостро стоїть питання підвищення ефективності заходів психологічної допомоги військовослужбовцям безпосередньо під час ведення бойових дій, а також обов'язкової психологічної реабілітації особового складу після виведення військових частин на відновлення боєздатності. В середньому щомісяця з близько 10 тисячами воїнів з підрозділів, виведених з району проведення операції Об'єднаних сил (далі – ООС), необхідно проводити заходи психологічного відновлення.

Відповідно до вимог Настанови з морально-психологічного забезпечення підготовки та застосування ЗС України найважливішим елементом соціально-психологічного супроводження, як одного з напрямків психологічного забезпечення діяльності військ (сил), є первинна психологічна допомога особовому складу, а також реабілітація військовослужбовців, які отримали ПТСР.

З цією метою у військах (силах) запроваджена та вдосконалюється трирівнева система психологічної допомоги особовому складу під час виконання бойових завдань: 1-й рівень – допомога надається командирами та психологами у підрозділі; 2-й рівень – якщо психологічний стан бійця не покращується протягом 2-4 годин, його направляють до пункту психологічної допомоги та реабілітації; 3-й рівень – якщо понад 72 годин стан бійця не покращується, йому надається медико-психологічна допомога у шпиталях. Наступним етапом є направлення до одного з чотирьох центрів медико-психологічної реабілітації: м. Хмільник, м. Трускавець, м. Вінниця, м. Пуща-Водиця, загальна пропускна спроможність яких складає до 1100 чоловік.

Найбільш ефективними заходами психологічної допомоги є проведення тренінгів з особовим складом, надання психологічних консультацій, організація взаємодії з членами родин (найактивніший ресурс), вирішення питань соціального характеру тощо. Особливої уваги потребує робота з військовослужбовцями, які перебували у полоні. Наприклад, важливим способом подолання стресу у ситуації полону є гумор. Освоєння полоненими технік подолання стресових ситуацій ґрунтується на інтрапсихічних процесах, що служать саморегуляції емоцій. Це, насамперед, механізми відволікання в рамках копінгу уникання: відхід у спогади, у молитву, у світ фантазій. Мають місце техніки, що базуються на запереченні проблеми та ігноруванні реалій ситуації.

Зрозуміло, що завдяки своєчасному наданню психологічної допомоги безпосередньо на передовій можна запобігти виникненню складних ПТСР у більшості психотравмованих військовослужбовців та забезпечити їх швидке повернення на бойові позиції.

УДК 355.233

Радзіковський С.А., науковий співробітник науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Кізло Л.М.**, науковий співробітник науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ВІЙСЬКОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ ЯК ЦІЛІСНА СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ

Розвиток системи військової освіти представляє собою процес комплексних змін з метою набуття нових якостей та ознак, досягнення нових спроможностей, основою яких є створення відповідних умов підготовки військових фахівців, що відповідає потребам Збройних Сил (далі – ЗС) України, міжнародним стандартам якості підготовки особового складу, стандартам і процедурам, прийнятим у збройних силах держав – членів НАТО.

Завдання розвитку є пріоритетним і комплексним, охоплює широкий спектр діяльності, а основним змістом її генерування мають стати наступні надбання: перехід до здобуття освіти на тактичному, оперативному та стратегічному рівнях військової освіти; запровадження діяльності “школи оборонного менеджменту” та “школи лідерства” як складових професіоналізації освіти; перегляд кваліфікаційних вимог і штатно-посадових категорій до військових посад офіцерського складу щодо здобуття освітніх ступенів і рівнів військової освіти; опрацювання механізмів мотивації на здобуття офіцерами освітніх (наукових) ступенів на всіх рівнях військової освіти; перегляд змісту освіти та фахової підготовки, впровадження в освітній процес процедур і стандартів НАТО.

Стратегічний оборонний бюлетень України, затверджений Указом Президента України від 17 вересня 2021 року № 473/2021, розглядаючи стратегічні цілі розвитку сил оборони, серед пріоритетних заходів визначає “трансформацію військової освіти шляхом набуття нових освітніх та професійних компетентностей, перехід на програми, сумісні з програмами закладів освіти держав – членів НАТО та держав – партнерів НАТО (забезпечення взаємного визнання дипломів ВВНЗ)”.

За підсумками проведення академічного аудиту професійної складової підготовки військових фахівців ЗС України з минулого року перейшли на нові освітньо-професійні програми у підготовці військових фахівців на курсах L-рівня у: Національному університеті оборони України імені Івана

Черняхівського на курсах професійної підготовки стратегічного (L-4) і оперативного (L-3) рівня, командно-штабний курс тактичного рівня (L-2); вищих військових навчальних закладів (військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти) тактичного рівня на фахових курсах підвищення кваліфікації (L-1С) і фахових курсах професійної підготовки (L-1В), з числа громадян України, які мають освітньо-професійний рівень не нижче “бакалавр”. Крім того, активно здійснюється розгортання робіт з проектування комп’ютерних освітніх середовищ у вертикалі “вищий військовий навчальний заклад – навчальний центр – військова частина (установа)” для уніфікації навчальних програм, методик підготовки тощо.

Таким чином підготовка навченого, вишколеного і вмотивованого солдата, сержанта, офіцера, здатного ефективно застосовувати зброю, успішно виконувати завдання за призначенням у складі підрозділу, військової частини, в цілому, ЗС України і є основним завданням військової освіти.

УДК1.17:355.1

Севрук І.І., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат філософських наук, доцент;
Соколовська Ю.В., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат історичних наук, доцент

РОЗРИВ МІЖ «НАЛЕЖНИМ» ТА «ДІЙСНИМ» У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ: АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

Питання морально-етичних цінностей традиційно проголошується як принципово важливе для силових структур. Незалежно від історико-культурних контекстів військово-професійна мораль та її цінності усвідомлюються як фундуєча військової справи.

Водночас, завжди залишається загроза підміни сутності проблеми різноманітними практиками профанації через декларування, формальне відношення, в цілому, вихолощування та зведення нанівець сутності та змісту тих морально-етичних норм, принципів, цінностей, що мають бути основою військового професіоналізму.

Таке вихолощування на практиці у сучасних національних контекстах набуває гротескних, потворних форм, трансформуючись у насміхання, глузування, в цілому, знецінювання того, що визнається і теоретиками, і практиками як належне та необхідне для силових структур демократичного світу. Нажаль, таке зневажливе/деформоване ставлення військових до

військово-професійної моралі та її цінностей постає не як виключення або випадковість, а радше як повсякденність. І це незважаючи на інституціональну закріпленість базових цінностей військово-професійної моралі та розгалужену систему роботи з особовим складом.

Вважаємо таку ситуацію наслідком, з одного боку, неприйняття військовими країн пострадянського простору спекулятивної ідеології та подвійних стандартів комуністичної моралі, яка, зокрема, проголосила цінність свободи та законності, рівності та справедливості, і водночас відпрацювала струнку систему репресивних практик придушення цих цінностей.

Таке неприйняття поширилось і на усі суспільні науки, які відповідали за формування еталонних якостей військового як носія комуністичного ідеалу. І незважаючи на те, що сучасне гуманітарне знання принципово позбавилось ідеологічних кліше радянського минулого та постає на сьогодні як носій надбань європейської цивілізації, залишається стійка тенденція на його відторгнення військовими.

З іншого боку, ця тенденція й досі реалізується у системі сучасної військової освіти, яка не приділяє належної уваги формуванню етичної компетентності військових. Національна традиція поняття «військовий професіонал» здебільшого пов'язує лише з суто технократичною складовою.

Така ситуація розкривається через наявний розрив між тим, що проголошується («людяність», «справедливість», «честь», «гідність», «повага до людини/підлеглих» тощо), і тим, що реалізуються у практиках. При цьому діапазон деформацій сягає від нерозуміння наявності цього розриву та щирого переконання у тому, що все відбувається «згідно вимог», до принципової установки на фасадизм та формалізм у питаннях втілення морально-етичних цінностей у службово-бойовій та повсякденній діяльності.

В такому контексті зрозумілою стає і традиційна для національних силових структур інтерпретація поняття «морально-психологічне забезпечення» з наголосом на «психологічному». Морально-етична складова лише декларується, не набуваючи адекватних форм реалізації у практиках.

Вважаємо такий стан справ гранично загрозливим з огляду на те, що згідно професійної специфіки, будь-який військовий – людина, яка легально використовує зброю та насильство. Будь-який офіцер – людина, яка «здійснює управління насильством». Значення морально-етичної складової гранично актуалізується, якщо прийняти до уваги наявний у силових структурах принцип єдиноначалля. Крім того, військова справа постає як царина різноманітних соціальних взаємодій – як у межах військово-соціальної системи, так і між цивільними та військовими структурами(особами).

Долання зазначеного розриву вбачаємо у принципових трансформаціях ментальності військових через усвідомлення сутності та змісту базових

морально-етичних цінностей, їх персональне та корпоративне прийняття та зміни габітуальної поведінки. Реалізація цього завдання можлива через надання безперервної етичної освіти військовим, в першу чергу, офіцерам-керівникам усіх рівнів, та отримання ними демократичного досвіду через залучення «зовнішніх» по відношенню до національної військової корпоративної культури агентів-носіїв цього досвіду.

УДК 159.92

Слурденко Д.О., старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, майор

ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД, ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМОВРЯДУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Проведення на території України операції об'єднаних сил (ООС) зумовлює високу актуальність досліджень у галузі психологічного забезпечення правоохоронної діяльності, зокрема щодо психологічного супроводу службово-бойової діяльності, яка здійснюється військовослужбовцями Національної гвардії України.

В результаті бойової психічної травматизації у правоохоронців спостерігаються розвиток стресових станів, виснаження психологічних ресурсів, прояви поведінкових розладів. В цих умовах психологічне забезпечення правоохоронної діяльності значною мірою спрямовується на формування у військовослужбовців сприятливих станів (психологічної готовності, рішучості тощо) та профілактику виникнення і загострення негативних психічних станів, роботу з їх наслідками. В ході професійно-психологічної підготовки особового складу неабияка увага приділяється навчанням військовослужбовців управляти своїм станом, регулювати його у відповідності до зовнішніх умов службово-бойової діяльності. Саме тому проблема управління психічним станом військовослужбовців Національної гвардії України набуває особливої гостроти.

В складних, нетипових, небезпечних умовах службово-бойової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України раніш засвоєні, звичні шаблони мислення, переживання та поведінки, що складають основу самоконтролю і саморегуляції, часто виявляються неефективними, викликають невдоволеність своїми вчинками та своєю особистістю як професіонала. Це актуалізує у них усвідомлення необхідності переходу до раціонального аналізу

ситуацій службово-бойової діяльності, усвідомленої постановки цілей, цілеспрямованої зміни поведінки, тобто до самоврядування власною поведінкою.

Досвід, який відрізняється від звичайного, є фактором, що визначає особливості розвитку самоврядування. Незвичні події актуалізують процеси самоврядування, їх переживання формують загальну здатність до самоврядування.

Специфіка досвіду визначає особливості здатності до самоврядування, відповідно, можна говорити про загальну та специфічні види здатності до самоврядування.

Наявна загальна здатність до самоврядування та сформована у військовослужбовців НГУ здатність до самоврядування у бойових умовах можуть впливати на те, які очікування є у військовослужбовців НГУ щодо необхідності виконувати поставлені завдання в бойових умовах, як безпосередньо сприймаються ці умови, як вони оцінюються (у тому числі і постфактум), як оцінюється їх загроза, травматичність (у тому числі потенційна та реально пережита).

УДК 37.013.73

Стаднік А.В., доцент кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат медичних наук, доцент;
Ващенко І.В., доцент кафедри військової підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ З МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Забезпечення високої якості підготовки фахівців для Збройних Сил України є одним з пріоритетних завдань для закладів вищої освіти, особливо в умовах проведення операції Об'єднаних сил на Донбасі. Реалії сьогодення поставили важливе питання підготовки для українського війська офіцерів нового покоління – патріотів та професіоналів. Це є можливим виключно в разі отримання ними якісної освіти.

Підготовка майбутніх офіцерів з морально-психологічного забезпечення на військовій кафедрі вишу передбачає формування низки компетентностей, однією із важливих є професійна компетентність. Все це вимагає вирішення певних завдань щодо якісної підготовки офіцерів з морально-психологічного забезпечення, поліпшення викладання у військових вишах та покращення теоретичної та практичної підготовки фахівця з організації та методики роботи з особовим складом.

Ми пропонуємо наступну структуру професійної компетентності офіцера з морально-психологічного забезпечення: загальновійськова, психолого-педагогічна, соціально-комунікативна, морально-етична, акмеологічна, організаційно-правова та фізична компетентності. Де загальновійськова компетентність передбачає, що курсанти/студенти повинні оволодіти знаннями щодо: законодавства, статутів ЗСУ, загальної тактики і топографії, стройової та вогневої підготовки. Психолого-педагогічна компетентність передбачає засвоєння знань та умінь з: психологічної допомоги, психопрофілактики, організації та методики роботи з особовим складом в підрозділі, педагогічної діяльності щодо виховання патріотизму та відданості українському народові. Соціально-комунікативна компетентність відображає можливості офіцера з морально-психологічного забезпечення до спілкування всередині чіткої військової ієрархії, навички організації та керівництва особовим складом, особисті лідерські якості, вміння вирішувати різні соціально-психологічні проблеми (девіантна, делінквентна поведінка т.і.), надавати необхідну психологічну допомогу клієнтам незалежно від їх військового звання, посади, освіти, релігійних поглядів, раси та ін. Морально-етична компетентність формує у курсантів/студентів ціннісні орієнтації та особистісні сенси, завдяки яким вони на практиці будуть керуватимуться принципами совісті та співчуття, любові до Батьківщини, самопожертви, бачитимуть у клієнтові особистість. Акмеологічна компетентність полягає у здатності до швидкого реагування на мінливі умови службово-бойової діяльності, творчій самореалізації, активності, ініціативі та саморозвитку. Організаційно-правова компетентність передбачає організацію виконання управлінських рішень, знання законодавства, нормативних актів, наказів та інструкцій щодо професійної діяльності, розуміння їх відповідності інтересам Вітчизни і законним правам та обов'язкам військовослужбовця. Фізична компетентність формує фізичну підготовленість та відповідність офіцера з морально-психологічного забезпечення виконання завдань військової служби.

Таким чином, запропонована структура професійної компетентності офіцера з морально-психологічного забезпечення розглядаються як ефективний інструментарій організації системи підготовки українського офіцера нового покоління - патріотично налаштованого та професійно-компетентного.

УДК 159.9

Стасюк В.В., професор кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил) Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, доктор психологічних наук, професор; **Дикун В.Г.**, старший викладач кафедри морально-психологічного забезпечення діяльності військ (сил) Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського; **Камиш О.С.**, слухач командно-штабного інституту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

**ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА
СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ЗАХИСТУ БАТЬКІВЩИНИ**

В сучасних умовах, коли на сході нашої країни вже восьмий рік поспіль триває війна, особливого значення набуває військово-патріотичне виховання військовослужбовців Збройних Сил України, виховання на героїчних вчинках бойових побратимів, любові до Батьківщини, до захисту рідної землі, відданості військовій справі.

Розглядаючи поняття “патріотизм” зазначене в українському словнику можна зауважити, що це є найглибше почуття людини, до складу якого входить любов до Батьківщини, відданість перед своїм народом, національна гордість та слідування історично-культурним цінностям. А поняття “патріот” в цілому розкриває людину, яка любить свою Батьківщину, її культурні цінності та готова йти на різні жертви заради своєї країни.

Військово-патріотичне виховання українського суспільства бере свій історичний початок ще до IX ст., а в подальшому проходячи різні періоди розвитку від утворення Київської Русі до незалежної Української держави (1991 р. по т.ч.). Найбільшого значення військово-патріотичне виховання набуває в період головних подій, що відбулися в 2014 році, в той час користуючись нагодою Російська Федерація запустила в дію власний підступний план щодо анексії Криму та початку війни на сході нашої країни. Але не зважаючи на виклики та загрози з боку агресора українське суспільство розпочинає свій новий етап розвитку військово-патріотичного виховання поповнюючи ряди військових формувань для захисту суверенітету і територіальної цілісності країни.

Пройшовши запеклу школу мужності та маючи за плечима великий бойових досвід, військовослужбовці Збройних Сил України є патріотами своєї країни, носіями бойових традицій, прикладом героїзму, любові до рідної землі, рідної мови та відповідальними за долю українського народу.

Отже, військово-патріотичне виховання направлено на формування у військовослужбовців патріотичної свідомості, необхідних бойових й особистих якостей, психологічної готовності воїнів до виконання завдань за призначенням, прагнення до зміцнення збройних сил та України в цілому.

УДК 336.1: 352

Торічний В.О., доцент кафедри національної безпеки та управління Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, доктор наук з державного управління, підполковник;
Буряк С.О., слухач 121 навчальної групи факультету підготовки керівних кадрів Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ ДПСУ

Сучасні виклики та загрози національній безпеці України загалом та недоторканості і територіальній цілісності зокрема, детермінували необхідність подальшого реформування Державної прикордонної служби, яке передбачає не лише використання сучасних підходів у захисті державного кордону, але й новітніх принципів та методів у роботі із персоналом. Базисною складовою успішної реалізації завдань службової та професійної діяльності є система професійних та особистісних якостей, що визначають професійну компетентність. В умовах сьогодення, остання забезпечує ефективну діяльність керівника будь-якої управлінської ланки та роботу підрозділу загалом.

Зміст професійної компетентності є досить об'ємним: комунікативні, конструктивні, організаційні уміння особистості, гнучкість, соціальна та професійна мобільність, креативність мислення, уміння обирати та приймати найбільш оптимальні рішення, загальна та професійна ерудованість, досвід професійної діяльності, рівень розвитку критичного мислення, тощо. До якостей професійної компетентності керівника відносять: поведінкові аспекти, індивідуальні характеристики, здатність до професійної діяльності, рівень професійної мотивації, система цінностей, аналітичні здібності, орієнтація на досягнення результату, високий рівень культури міжособистісної комунікації.

Виокремлюють такі складові професійної компетентності керівника прикордонного підрозділу: особиста компетентність (рівень саморозвитку керівника, прагнення до самореалізації, лідерські якості, стресостійкість), соціальна компетентність (уміння взаємодіяти із керівництвом, особовим складом, їх сім'ями, володіння культурою конфлікту, тощо), галузева

компетентність (система знань, умінь та навиків, пов'язаних із професійною діяльністю в ДПСУ), управлінська компетентність (досвід вирішення задач, в межах реалізації службових завдань, підбір кваліфікованих кадрів, робота із персоналом, швидкість реакції на зміну обстановки чи поведінки особистого складу). В умовах змін та викликів, що виникають перед підпорядкованим підрозділом, керівник повинен корегувати цілі та завдання професійної діяльності, форми та способи їх досягнення і виконання. До того ж володіти вміннями співвіднести цілі із можливостями підрозділу. Він повинен своєчасно вносити корективи у власну управлінську діяльність через взаємодію з підлеглими, у формі власного реагування (від делегування особовому складу своїх повноважень до позбавлення їх повноважень, самостійності у прийнятті рішень, свободи). Тут важливу роль відіграють ресурсна та соціально-психологічна складова професійної компетентності керівника. Перша передбачає володіння інформацією щодо змісту покладених на підрозділ задач, врахування матеріально-технічних, часових, особистісних (рівень професійних можливостей підлеглих) характеристик, прогнозування психофізичних витрат та оцінка результату. Сутність соціально-психологічної складової професійної компетентності керівника визначається мірою зв'язку між об'єктивними завданнями та суб'єктивними можливостями його особистості. Водночас навіть чіткість сформованих завдань, пріоритетів та цілей не гарантує успішного вирішення задач, за умов їхнього не сприйняття чи неналежного виконання із боку колективу. Саме це детермінує чи не найважливішу складову системи управління підрозділом – посилення мотивації та професійної компетентності усіх без виключення учасників службової та професійної діяльності.

УДК 378.14.035.7

Тробюк Н.Ю., старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України, капітан

ПРОБЛЕМА МЕЖ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ВІЙСЬКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Характеризуючи сучасність як епоху глобальної кризи – політичної, екологічної, етичної та ін., дослідники проблеми толерантності відзначають у ній прямо протилежні якості. Одні вбачають у толерантності “ідеал і життєво важливий принцип”, вважаючи, що “вона одна дасть шанс вижити цивілізації”. Інші доводять, що вона “служує лише для того, щоб символічно скрадати і лікувати реальний розкол і байдужість, які демонструє людство”.

Якщо говорити про толерантність військовослужбовців у їх професійній діяльності, то виникає чимало питань, особливо з погляду цивільних, які

поверхово знайомі з військовою службою і її особливостями, або зовсім не обізнані. Загальні обов'язки військовослужбовців це захист суверенітету своєї держави її територіальної цілісності та недоторканості, що зокрема, передбачають ведення бойових дій ініціативно, наполегливо, до повного виконання поставленого завдання. Проблема толерантності у військовому середовищі розкривається у відношенні декількох аспектів: у бойових умовах, по відношенню до військово-політичного управління, по відношенню до соціально-побутових незручностей та обмежень і загострюється у прийнятті меж толерантності. На перший погляд, все дуже просто, оскільки військова служба, регламентується системою нормативних актів, то вся діяльність військовослужбовців чітко регламентована і прогнозована. Наприклад, при загрозі інтересам держави, здоров'ю і життю військовослужбовців і цивільних осіб, а також загрозі особистому життю і здоров'ю, військовослужбовці мають право застосовувати спеціальні засоби, засоби фізичного впливу та зброю особисто або у складі підрозділу. Проте вони повинні правильно кваліфікувати існуючу небезпеку і вибрати адекватну форму поведінки, оскільки застосування вогнепальної зброї є крайнім заходом і допускається у разі, коли інші заходи виявилися неефективними або якщо за умовами обстановки застосування інших заходів є неможливим при цьому необхідно забезпечити умови, щоб не було завдано шкоди стороннім особам. Тобто, толерантність військовослужбовців повинна базуватись на їх нормативній поведінці з урахуванням умов професійної діяльності, а рівень толерантності на високому професіоналізмі. Вона не може бути стабільною характеристикою взаємин, коли військовослужбовці мають слідувати загальним інтересам державної справи.

Розглядаючи питання меж толерантності у військовому середовищі, потрібно акцентувати, що згідно визначень у Декларації принципів толерантності: «Толерантність – це не поступка, поблажливність чи потурання. Толерантність – це, перед усім, активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини. Толерантність у жодному разі не може бути виправданням посягання на ці основні цінності» .

Згідно з поглядами дослідників поняття “толерантності”, її межі і міра є досить нечіткими, оскільки авторитарність, категоричність і негнучкість близькі до інтолерантності, а дуже висока професійна толерантність – до безпринципності. Надмірна професійна толерантність веде до перетворення на свою протилежність (парадокс толерантності). Не слід терпіти чийсь нетерпимість, щоб остання не взяла верх. З інтолерантністю треба боротися, причому ця боротьба не означає прояву інтолерантності.

Об'єктивне нетерпиме завжди буде існувати в житті соціуму і толерантності до проявів фанатизму, расизму, аморальності тощо, бути не може. Приділяючи увагу проблемі меж толерантності, єпископ Ф. Шин зазначає, що до деяких

речей моральні люди повинні бути нетерпимі і вказує, що: «Терпимість відноситься лише до людей, але ніколи до істини... або принципів. Що стосується останніх, ми повинні бути нетерпимі... Правда є правда, якщо мають рацію всі, а брехня є брехня, якщо всі брешуть».

Отже, проблема меж толерантності є досить складною. При перетині цих меж виникає стан байдужості, за якою толерується будь-який акт сваволі, агресії. Виявам жорстокості, порушення прав людини потрібно запобігати. Межі толерантності встановлюються принципом поваги до людини, яка робить невинуватим втручання у добровільний вибір цієї людини.

УДК 355.477

Троценко О.Я., старший науковий співробітник науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного; **Радзіковський С.А.**, науковий співробітник науково-дослідного відділу (підготовки військ) Наукового центру Сухопутних військ Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ДО ПОДОЛАННЯ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ ФАКТОРІВ СУЧАСНОГО БОЮ

Досвід ведення бойових дій в районі проведення операції Об'єднаних сил (далі – ООС) переконливо свідчить, що умови бойової діяльності вимагають від військовослужбовців високого рівня психологічної готовності – вміння витримувати фізичні та емоційні навантаження, адекватно реагувати на негативні фактори обстановки, пов'язаної з ризиком для життя та здоров'я. У загальному вигляді психологічна готовність розуміється як вирішальна передумова досягнення результату та розглядається як одна з базових характеристик особистості воїна, як показник можливостей і як стан, що забезпечує своєрідний фундамент активних дій у бою.

Сутність психологічної підготовки проявляється в моделюванні дій військовослужбовців у бойових умовах, накопиченні у них такого психологічного ресурсу, який дозволив би діяти в бою як у знайомому звичному середовищі, швидко адаптуватися до подій, що відбуваються на полі бою, своєчасно та адекватно реагувати на них, зберігати необхідний рівень боєздатності та активності в небезпечній обстановці. Підготовка курсантів Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного (далі – НАСВ) спрямована на: створення сприйняття майбутніми офіцерами психотравмуючих чинників бою як знайомих, звичних, очікуваних (тобто адаптування до умов бою); оволодіння

необхідними знаннями та досвідом під час впливу психологічних навантажень в ході виконання бойових завдань; розвиток здатності швидко перебудувати свою психіку відповідно до бойової обстановки.

З метою визначення рівня психологічної стійкості курсантів до бойового стресу, їх готовності до подолання труднощів в ході бойових дій та виконання поставлених завдань в НАСВ проведено дослідження, емпіричну базу якого становили результати психодіагностики 58 курсантів. Дослідження показало, що з 58 курсантів, що залучалися до нього: 25 курсантів (44 %) показали високий рівень стійкості до бойового стресу, 22 курсанта (37 %) – середній рівень, 11 курсантів (19%) – низький рівень. Але при цьому слід врахувати ту обставину, що курсанти, які проходили опитування, не приймали участь в бойових діях.

Не викликає сумніву, що участь у бою сильніше впливає на психіку людини, центральну нервову систему та його фізичний стан, ніж просте перебування в районі бойових дій. Деякі військовослужбовці можуть самотужки подолати наслідки таких факторів, інші потребують допомоги психологів і відповідних спеціалістів.

Належний рівень психологічної готовності допомагає військовослужбовцям успішно приступити до практичної реалізації поставленої мети, ефективно використовувати свої знання, вміння та досвід. Вона оберігає від зниження ефективності діяльності з початком бойових дій, сприяє подоланню напруженості в небезпечних ситуаціях.

УДК 796.011

Турчинов А.В., начальник кафедри – начальник фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, кандидат педагогічних наук, доцент, підполковник

РУХОВІ ЯКОСТІ ТА УНІВЕРСАЛЬНІ ПРИНЦИПИ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ПІД ЧАС СЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ФУНКЦІОНАЛЬНОГО БАГАТОБОРСТВА

Багато спорів виникає у фахівців фізичної підготовки стосовно того скільки фізичних якостей існує в природі. В загальноприйнятій торії та методики фізичної культури і спорту прийнято виділяти 5 фізичних якостей, а в функціональному багатоборстві їх 10: працездатність серцево-судинної та дихальної систем, витривалість, сила, гнучкість, потужність, швидкість, координація, спритність, баланс, точність. Всі ці якості та класифікації - педагогічні поняття, це спосіб говорити про рух в цілому.

Існує м'язове волокно, при подачі нервового імпульсу воно має властивість скорочуватись. Скорочення має як силові так і часові показники. Його інтенсивність нарощується з визначеною швидкістю, досягає піку триває деякий проміжок часу. Інтенсивність скорочення напряму залежить від сили саме нервового імпульсу, типу волокна, кількості енергії та інших факторів. Саме ці скорочення призводять до змін суглобного кута в певній амплітуді. Нервовий імпульс за своєю природою рефлекторний або довільний, як відповідь на умови навколишнього середовища тісно зв'язаний з контекстом руху. Тобто в залежності від конкретної задачі різні рухові одиниці включаються в певній послідовності для її вирішення. Виникають рухи і їх характеристики: кінематичні, динамічні та інші. Тож чому так багато розмов про фізичні якості? По-перше існують вузько направлені спеціалісти в одній із характеристик. Марафонці – відточують працездатність в субмаксимальній аеробній потужності. Пауерліфтери розвивають максимальну силу всього в 3 вправах. Спортивні гімнасти – опановують та удосконалюють складно координаційні гімнастичні вправи. Кожна з цих характеристик залежить від конкретних факторів, що розвивають відповідним чином: силу – тренуваннями на силу, витривалість – бігом, гнучкість – вправами на розтягнення і таке інше.

І ось тут виникають труднощі. Ми забуваємо, що фізичні якості – це спосіб говорити про різні контексти руху. Починаємо стверджувати, що рухові якості самі по собі і одна від іншої не залежать, що важкоатлетам не потрібні тренування на витривалість, а легкоатлетам – силові тренування. Вважаємо, що одна якість важлива за іншу. З обох однаково сильних перемогу здобуде більш витриваліший, з двох однаково швидких – більш спритніший. Практика показує що всі спортсмени потребують розвитку на відповідному рівні всіх фізичних якостей.

Та в незалежності від специфіки різних якостей процес тренування будується на універсальних принципах:

- принцип прогресивного перенавантаження;
- принцип варіативності;
- принцип специфічності;
- принцип індивідуалізації.

УДК 366.044-7:355.088

Тушко К.Ю., доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, доктор педагогічних наук, доцент;
Яблонський П.М., слухач 122 навчальної групи денної форми навчання факультету підготовки керівних кадрів зі спеціальності 252 «Безпека державного кордону» Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, майор

ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ

Порушення територіальної цілісності нашої держави внаслідок агресії Російської Федерації з одного боку та стрімка реалізація євроінтеграційного проекту з наданням Україні безвізового режиму з іншого боку зумовлює новий порядок денний її прикордонної політики, вибір адекватних моделей забезпечення прикордонної безпеки. Поряд зі структурними змінами в Державній прикордонній службі України на новий виток розвитку виходить організація військово-соціальної роботи.

Кількість наукових робіт, в яких комплексно досліджуються проблематика оцінки військово-соціальної роботи у секторі безпеки та оборони, та у ДПСУ зокрема, залишається відносно невеликою. До того ж, значна їх частина належить аналітикам, що мають відношення до діяльності владних структур. Тому такі роботи частіше ґрунтуються на офіційно прийнятих точках зору. Окрім того, результати їх аналізу свідчать, що теоретичні узагальнення, переважним чином, торкаються лише часткових аспектів даної проблематики, не маючи ні чітко сформульованого проблемного поля, ні базових концепцій.

Нами уточнено, що *військово-соціальна робота у Державній прикордонній службі України* – компонент соціально-гуманітарного забезпечення, складова виховної роботи, комплекс соціально-правових, інформаційних та організаційних заходів сприяння військовослужбовцям-прикордонникам, працівникам, членам їх сімей у реалізації встановлених законами України та іншими законодавчими актами прав і пільг, одержанні соціальної допомоги та компенсацій, створенні у прикордонних колективах соціальних умов і гарантій, які забезпечують нормальну життєдіяльність, сумлінне ставлення до виконання службових обов'язків.

Основними завданнями військово-соціальної роботи у ДПСУ є: поліпшення стосунків між військовослужбовцями-прикордонниками; сприяння прийняттю нормативно-правових актів щодо реформування системи соціального

забезпечення військовослужбовців-прикордонників, працівників та членів їхніх сімей; турбота про реалізацію прав і гарантій соціального захисту особового складу; створення належних житлово-побутових умов усім категоріям військовослужбовців-прикордонників та членам їхніх сімей; розвиток соціальної та культурної інфраструктури прикордонних загонів тощо.

Нами ретельно проаналізовано напрями військово-соціальної роботи у ДПСУ, основних її об'єктів, що уможливило формулювання ключових рекомендацій органам управління прикордонного загону щодо реалізації військово-соціальної роботи, зокрема:

- застосування методу диференційного підходу, що передбачає всебічний аналіз особливостей соціального, фізичного, морального положення об'єкта, його інтересів, потреб, як-то: орієнтацію на індивідуальність особи з її конкретно визначеними потребами, психічним станом та моральними орієнтирами; інтегративність, що дозволяє поєднати практику аналізу окремої особи з умовами реального соціального середовища, з діяльністю командування, із здійсненням загальної задачі – оборони країни; цілісний підхід до особистості з його світоглядом, морально-психічним станом, ідеологічними цінностями, що сприятиме формуванню відповідального ставлення до своїх професійних обов'язків, до відповідальної поведінки в повсякденному житті, в реалізації власних можливостей та у подоланні життєвих проблем; здійснювання принципу самодопомоги, що передбачає активізацію власних сил особи, щоб сприяти його ефективному соціальному функціонуванню);

1) застосування різних форм, методів, технологій допомоги військовослужбовцям-прикордонникам та членам їх сімей;

2) задоволення соціальних потреб осіб шляхом надання їм соціальних послуг широкого спектру;

3) організувати і проводити роботу із забезпечення соціальної справедливості у відношенні військовослужбовців, членів їх родин, цивільного персоналу, знати їх запити, вживати заходів щодо своєчасного вирішення обґрунтованих скарг і заяв, а також відновлення порушених прав;

4) підтримувати зв'язки з органами державної влади і місцевого самоврядування, суспільними об'єднаннями тощо.

УДК 37.017

Фалько С.А., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат історичних наук

ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДОКТРИНИ З ВОЄННО-ІСТОРИЧНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Документи які необхідні й для вищих військових навчальних закладів України, як орієнтири до проведення воєнно-історичної роботи – це Доктрина з воєнно-історичної роботи. У листопаді 2020 р. в Збройних силах України була прийнята «Доктрина з воєнно-історичної роботи у Збройних силах України». Нарівні з «Концепцією воєнної історії України», затвердженої Міністром оборони України 08.12.2017. Ці документи є керівництвом до воєнно-історичної роботи в силових структурах України. Ці керівні документи чітко орієнтують на державні цілі та завдання в області створення моральної впевненості в правоті виконання своєї службової діяльності.

У справі впровадження в навчальний процес вищих військових навчальних закладів існують певні труднощі. В першу чергу процесу впровадження перешкоджають проблеми, які пов'язані з падінням рівня шкільної освіти. Цей фактор призводить до розмивання цілей навчання і спрощення методики викладання матеріалів. Значний час занять використовується для нагадування шкільного матеріалу, присвяченого загальноосвітнім питанням.

Важливим питанням є рік навчання, впродовж якого необхідно вивчати військову історію. На наш погляд, найбільш вдалий час, коли курсант готовий до вивчення історії воєнного мистецтва, є третій рік навчання.

Закордонний досвід вивчення історії воєнного мистецтва в країнах НАТО, необхідно значний обсяг часу, приблизно одну третину відведеної години присвятити вивченню історії сучасних локальних війн. Використовуючи досвід викладання військової історії, необхідно зосередити на останніх ста роках військової історії.

Традиційно впливають і організаційні проблеми. Великий відрив від самостійної роботи курсанта, пов'язаний зі службовим навантаженням, впливає на успішність вивчення військової історії. Невміння курсанта організувати самостійну підготовку призводить до значних труднощів у вивченні історії воєнного мистецтва.

Пропозиції щодо поліпшення процесу вивчення військової історії виникли в результаті проведеного дослідження: закріпити законодавчо необхідність вивчення військової історії на третьому році навчання в обсязі не менше трьох кредитів, як обов'язковий курс; ввести в навчальний процес новітні досягнення

світової освітньої школи, пов'язані, в першу чергу, з розвитком критичного мислення здобувача вищої освіти тактичного рівня; більшу частину занять проводити у вигляді групових занять; до курсу навчання потрібно ввести аналіз робіт військових теоретиків минулого.

УДК 159.9

Філіпов В.К., викладач кафедри суспільних наук, гуманітарного інституту Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, кандидат історичних наук, доцент

СУЧАСНА ОСВІТА І ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Процеси глобалізації істотно впливають на зміст і темпи формування нових типів відносин у сучасному суспільстві і фахівців нового покоління. Від людини XXI століття потрібні особлива мобільність і здатність адаптуватися до жорстких умов життя, змін структури і змісту професій, культурного середовища.

Показником глобальної мобільності людини, імовірно, буде універсальне утворення і здатність мобілізуватися й учитися протягом усього життя.

Вперше термін "глобалізація" був введений американським економістом Т. Левіттом у статті, яку він опублікував у 1983 р., для означення феномену злиття ринків окремої продукції. Свій подальший розвиток поняття глобалізації дістало завдяки книзі консультанта Гарвардської школи бізнесу японця К. Оме "Мир без границ" (1990 р.).

В епоху глобалізації найвпливовішими факторами соціальної динаміки стають інформація, наука і освіта. Конкурентоспроможною в майбутньому буде людина, яка опанувала основи наук, володіє новітніми способами сприйняття й передачі інформації, освічена і практично підготовлена, насамперед у професійному, мовному та світоглядному контексті. Саме в такому ключі розгортаються світові трансформаційні процеси в системі освіти, науки й інформаційних технологій.

Сьогодні у міру наростання глобалізаційних процесів та пов'язаного з ним переходу до нових інформаційних технологій відбувається зміна самої парадигми людського прогресу. Його сутністю, основним виміром і водночас основним важелем стає розвиток особистості, власне людський розвиток.

Глобалізацію часто розглядають з точки зору осмислення специфіки розвитку як міжнародного, так і локального (регіонального) масштабу. Особливий інтерес представляють такі взаємопов'язані аспекти вияву глобалізації: економічний, політичний і культурний. Всі вони так чи інакше

впливають на розвиток і реструктуризацію одного з найважливіших соціальних інститутів суспільства – системи освіти, роль і значення якої зростає в період входження суспільства у постіндустріальний етап свого розвитку. Освіта є важливим вектором глобалізації. Вона не тільки не лишилася осторонь процесів глобалізації, а й активно залучається до них.

Навколо освіти групується низка ключових питань глобалізації: стратегія інтернаціоналізації; транснаціональна освіта; забезпечення міжнародної якості; підприємницькі підходи до функціонування освіти; регіональна і міжрегіональна співпраця; інформаційна і комунікаційна технології та віртуальні навчальні заклади; поява нових освітніх посередників – провайдерів освіти, проблеми рівноправності і доступності освіти тощо. При цьому зазначимо, що освіта здатна впливати на глобалізацію, формуючи лінію майбутньої політики держави і регіону.

Тому для розуміння особливостей взаємовпливу процесів глобалізації та освіти слід розглянути специфіку глобальних процесів у межах нової моделі управління, реформування, реструктуризації та облаштування системи освіти з точки зору нових вимог.

Особливо гостро сьогодні постають проблеми розвитку вищої освіти. До найважливіших процесів, що будуть справляти тривалий вплив на зміст і структуру вищої освіти, належать такі:

- перехід від елітарної до масової вищої освіти, сьогодні її часто отримують для того, щоб бути не гіршими за інших;
- глобалізація системи освіти, яка веде до необхідності перегляду принципів існування та уявлень про роль конкретних університетів і регіональних систем вищої освіти;
- розвиток та поширення нових технологій, що істотно змінюють як вимоги до фахівців, так і методи навчання.

Освіта в сучасному світі є найважливішою сферою соціального життя. Саме від неї залежить інтелектуальний потенціал нації, її самостійність, міць та життєздатність. Освіта стає одним із найважливіших факторів глобалізації, що є не лише похідною глобалізаційних процесів, а й одним із найпотужніших факторів світової інтеграції.

УДК 355.318.1

Чепель М.О., заступник начальника кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, доктор філософії з державної безпеки, полковник

ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СИЛАМИ БЕЗПЕКИ ІЗ ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Масові заворушення супроводжують світову спільноту все частіше, створюючи небезпеку для функціонування органів державної влади і можуть призводити до масштабних порушень громадського порядку та нанесенню шкоди державі, суспільству в цілому. Виконання завдань силами безпеки із припинення масових заворушень здійснюється в умовах значного інформаційно-психологічного впливу на особовий склад, який безпосередньо може позначатися на ефективності дій підрозділів. Джерелами інформаційно-психологічного впливу виступають засоби масової інформації, мережа Інтернет, інші засоби комунікації, що можуть висвітлювати недостовірну, фальсифіковану інформацію щодо правомірності дій сил безпеки, органів державної влади та дискредитувати їхню діяльність в цілому. Все зазначене вказує на необхідність інформаційного супроводу виконання завдань силами безпеки із припинення масових заворушень, який передбачає створення інформаційної стратегії та її подальшу реалізацію з використанням ефективних каналів поширення інформації.

Основними напрямками інформаційного супроводу виконання завдань силами безпеки можуть бути:

інформування суспільства про дії сил безпеки щодо припинення масових заворушень;

своєчасне реагування на недостовірну інформацію про характер дій сил безпеки, її спростування на офіційному рівні та недопущення поширення через засоби комунікації;

формування позитивного іміджу сил безпеки в суспільстві, постійне висвітлення в засобах масової інформації прикладів сумлінного виконання обов'язків особовим складом, легітимності дій щодо припинення масових заворушень;

формування правової культури громадян;

залучення суспільних організацій, інститутів громадянського суспільства в інформуванні спільноти стосовно діяльності сил безпеки, важливості їх завдань щодо забезпечення державної безпеки тощо.

Отже, інформаційний супровід набуває дедалі більшого значення в ході виконання завдань силами безпеки із припинення масових заворушень і є

нагальними питанням в сфері забезпечення державної безпеки, яке потребує додаткового дослідження.

УДК: 34. 342.59

Чередниченко О.Ю., професор кафедри «Досудове розслідування та правове забезпечення оперативно-службової діяльності Служби безпеки України», Інститут підготовки юридичних кадрів для СБУ Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат економічних наук, доцент, полковник

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

В сучасний період часу Україна, як демократична держава європейської спрямованості опинилася під тиском як зовнішніх так і внутрішніх загроз. Важливим фактором, який допомагає забезпечити протистояння цим викликам є внутрішня безпека та спокій в суспільстві і державі. Ключовими суб'єктами сектору безпеки і оборони які повинні це забезпечити є правоохоронні органи, насамперед структури Міністерства внутрішніх справ України (МВС) - Національна поліція та Національна гвардія України, ДБР, НАБУ, СБУ та інші. Саме вони складають основну частину сектору безпеки і оборони держави. На них покладений значний спектр завдань, реалізація яких безпосередньо впливають на життєзабезпечення, економічний стан, добробут, права і свободи громадян.

Більшість із вищенаведених правоохоронних органів знаходяться в процесі реформування або тільки були створені як відповідь на запит суспільства. Саме громадяни, громадянське суспільство очікує від правоохоронців ефективної роботи. Нажаль, на нашу думку, виконання цих завдань правоохоронцями здійснюється незадовільно з цілого ряду об'єктивних та суб'єктивних причин. Так дійсно, в системі окремих правоохоронних органів бракує співробітників, особливо професіоналів, а умови оплати їх праці викликають багато справедливих нарікань. Потребує покращення і їх матеріально-технічна база. Але основною проблемою правоохоронних органів, на нашу думку, є проблема невиконання або неефективного виконання покладених на ці органи завдань.

Ключовою причиною до виникнення цієї проблеми є недостатня загальноосвітня та загальнопрофесійна підготовка правоохоронців. Мова йдеться не про якість підготовки за програмами вищих учбових закладів, а про відсутність мотивації в процесі навчання. Формальне відношення з боку студента (курсанта) або слухача до процесу вивчення дисциплін, небажання

приділяти достатньої уваги щодо самостійного (факультативного) вивчення матеріалу, а також ігнорування необхідності підвищення свого професійного рівня в післядипломний період теж є негативним чинником який не дозволяє співробітнику правоохоронного органу стати справжнім спеціалістом (фахівцем). Насторожує і те що на етапі підборі кандидатів на службу до правоохоронних органів не вдалося налагодити систему «справжньої селекції» майбутніх правоохоронців. Більшість кандидатів із числа колишніх школярів приймають рішення щодо вступу до вищів, які готують кадри для правоохоронних органів під впливом зовнішніх чинників, наприклад: батьків, родичів чи знайомих, а потім в процесі навчання зрозумівши що невірно зробили вибір майбутньої професії не намагаються її змінити. Інша категорія кандидатів на службу в правоохоронні органи із числа осіб, які вже мають освіту та певний життєвий досвід або досвід військової служби незавжди «сприймаються правоохоронною системою». Такі кандидати, як правило мають свою позицію, в багато чому відмінну від встановлених у правоохоронних органах правил та не завжди готові виконувати «незрозумілі» на їх уявлення вимоги наказів і розпоряджень, особливо у ситуаціях які потребують негайного реагування і т.ін.

Зараз існує суспільний запит на ефективну правоохоронну систему, яка в змозі повернути довіру громадян. Важливо почати діяти активно, працювати, виконувати обов'язки і завдання, мате мотивацію і домагатися досягнення поставлених цілей.

УДК 378:044:355.23(477)

Чупрінова Н.Ю., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії Національної гвардії України, кандидат філологічних наук, доцент

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ «SOFT SKILLS» У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЛІДЕРІВ

За умов ведення бойових дій на Сході України та реалізації стратегічного курсу України на приєднання до ЄС та НАТО, сектору безпеки та оборони нашої держави необхідні компетентні фахівці, що володіють навичками та якостями військового лідера.

У «Доктрині розвитку військового лідерства у Збройних Силах України» (2020 р.) чітко визначено основні чесноти і якості військового лідера, такі як: фаховість, патріотичні переконання, прагнення до постійного самовдосконалення та вимогливість до особового складу як до самого себе,

воля, самодисципліна, ініціативність, впевненість, ерудованість, відповідальність, комунікабельність, самоконтроль, мужність (емоційна зрілість), емоційний баланс і стабільність, емоційний інтелект, які щільно пов'язані з набутими офіцером soft skills - «м'якими» навичками/компетентностями.

Soft skills – це універсальні навички/компетентності, прояв яких складно відстежити, виміряти та наочно продемонструвати. В першу чергу, ці навички/компетентності реалізуються у ефективній комунікації та взаємодії військового лідера.

Остаточного визначеного сталого переліку та класифікації soft skills у вітчизняній теорії не існує, що пояснюється пріоритетністю різних видів «м'яких навичок» для різних видів професійної діяльності.

Виходячи зі стандартів вищої освіти (2018 рік) за спеціальностями 251 «Державна безпека», 253 «Військове управління (за видами збройних сил)», 254 «Забезпечення військ (сил)», 255 «Озброєння та військова техніка» галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» для першого бакалаврського рівня вищої освіти, можна класифікувати soft skills майбутніх офіцерів НГУ за трьома основними групами навичок, а саме, навички особистої ефективності, комунікативні та управлінські навички.

Формування soft skills - «м'яких» навичок/компетентностей має відбуватися комплексно, за допомогою залучення всього спектру засобів академічного середовища, а саме, у процесі засвоєння навчальних дисциплін здобувачами вищої військової освіти, проходження практик (військового стажування), виконання курсантами науково-дослідної діяльності, у процесі виховної діяльності у ЗВВО.

Формування універсальних компетентностей у навчальному процесі потребує використання відповідних форм організації навчання, певних освітніх технологій.

До освітніх технологій, що спрямовані на формування усіх груп soft skills, можна віднести технології, які:

індивідуально орієнтовані, спрямовані на організацію самостійної пізнавальної діяльності здобувачів вищої військової освіти;

спрямовані на можливість прояву курсантами самостійності прийняття рішення у ситуації вільного вибору;

ґрунтуються на інтерактивних засобах взаємодії учасників освітнього процесу та передбачають співробітництво та діалог у рамках досягнення результатів навчання;

орієнтовані на суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини між викладачем та здобувачами вищої військової освіти;

орієнтовані на вирішення завдань проблемно-пошукового характеру, що дозволяють спрямовувати майбутніх військових лідерів на отримання суб'єктивного досвіду виконання професійно важливих функцій та дій тощо.

Зазначені характеристики визначають освітні технології, що спрямовані на формування soft skills - універсальних компетенцій - у цілому.

Якщо визначати освітні технології за певними групами навичок, то більш ефективними для формування групи комунікативних навичок є: ігрові технології, діалогові технології (дебати), технології організації групової роботи, технологія «Кейс-стаді», технологія комунікативного навчання тощо. Саме ці технології дозволяють включати курсантів у ситуації ділової комунікації українською та іноземною мовами.

Для формування групи управлінських компетентностей доречними виступають технологія цілепокладання (передбачає постановку мети, комплексу цілей та завдань, які необхідно вирішити), технологія «Кейс-стаді», проблемне навчання, технологія організації проєктної діяльності, технологія планування, ігрові технології, технології організації групової роботи тощо. Ця група технологій спрямована на створення ситуацій продуктивної взаємодії та формування у здобувачів вищої військової освіти суб'єктивного досвіду управлінської діяльності.

Група навичок особистої ефективності спрямовані на формування здатності адаптуватися та діяти в новій ситуації, планувати та управляти часом, проявляти наполегливість щодо вирішення поставлених завдань і взятих обов'язків, опановувати знання в інших галузях професійної діяльності, здійснювати пошук, аналізувати та надавати критичну оцінку інформації з різних джерел, здатність приймати обґрунтовані рішення. Перелічені «м'які» навички якісно можуть бути сформовано під час використання технології планування, технології аналізу, технології організації проєктної діяльності, технології моделювання проблемних ситуацій, діалогових технологій (дискусія, диспут, дебати) тощо.

Включення перелічених освітніх технологій в організацію освітнього процесу у ЗВВО має носити цілеспрямований, системний та комплексний характер з метою створення умов, що забезпечують формування soft skills-«м'яких» навичок/ компетентностей військових лідерів.

УДК 159.9-057.36:[378.6:351.743](477)(043.5)

Шевченко В.В., старший викладач кафедри психології та педагогіки Національної академії Національної гвардії України

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА ЕТАПІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Останнім часом існуючі підходи, щодо використання традиційних методів навчання (лекційні, практичні, семінарські заняття) є недостатніми для ефективного розвитку професійно-психологічної компетентності у здобувачів вищої освіти. Це зумовлює необхідність застосування новітніх інтерактивних технологій навчання, які спрямовані на розвиток активної взаємодії з викладачем, одногрупниками, в ході яких відбувається обмін знаннями та досвідом, поліпшується емоційний стан, розвиваються здібності до спілкування.

На основі аналізу даних отриманих в емпіричному дослідженні, виявлено наступні проблемні питання:

- 1) Складності адаптації курсантів першого курсу до умов освітньо-професійного середовища ;
- 2) Зниження показників мотивації до навчання та професійної діяльності у курсантів третього курсу навчання;
- 3) Наявність у досліджених залежності від думок інших, страх перед висловленням власної думки;
- 4) Недостатній рівень відповідальності за прийняття власних рішень;
- 5) Підвищений рівень тривожності;
- 6) Низька орієнтація на стосунки у колективі.

Виходячи із вище викладеного та зі зростання пріоритетності значення проблеми кадрового забезпечення Національної гвардії України висококваліфікованими фахівцями, набуває актуальності розроблення програми розвитку їх професійно-психологічної компетентності.

Комплексна програма розвитку професійно-психологічної компетентності включає: програму адаптації курсантів першокурсників до освітньо-професійного середовища; тренінг «Компетентний командир» та професійно-психологічний квест «Особливості діяльності командира НГУ».

УДК796.012.6

Шепель Є.В., викладач кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України, підполковник

ФІЗИЧНІ ВПРАВИ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ ВАРТОВОЇ СЛУЖБИ

Фізичні вправи, спортивні ігри і розваги під час несення вартової служби захоплюють військовослужбовців і є гарним засобом вироблення у них таких якостей, необхідних при виконанні службових завдань, як витривалість, сила, спритність, сміливість, рішучість, колективність.

Фізичні вправи під час несення вартової служби виконуються відповідно до вимог Інструкції з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України (далі Інструкції), з метою збереження у особового складу розумової і фізичної працездатності, заповнення дефіциту рухової активності, попередження втоми, приведення організму після сну в бадьорий стан, підтримки постійної психічної і фізичної готовності до екстрених дій.

Вони застосовуються у вигляді комплексів фізичних вправ загально розвиваючого характеру.

Комплекси фізичних вправ виконуються під керівництвом начальника варти або його помічника в строгій відповідності з вимогами Інструкції, що розробляється штабом за участю начальника фізичної підготовки і спорту та лікаря:

- з особовим складом, що заступає на пост після сну, кожного разу на протязі 8-10 хвилин на території що прилягає до вартового приміщення або вартовому приміщенні;

- з військовослужбовцями, вільними від несення служби, один раз на добу на протязі 20 хвилин на спортивних снарядах, встановлених на території що прилягає до вартового приміщення;

- з оператором технічних засобів охорони - не менше 5 хвилин через 2 години служби безпосередньо біля пульта управління технічними засобами охорони.

У зміст комплексу фізичних вправ, що виконується перед заступанням на пост, включається: вправи в потягуванні з прогинанням в поперековій частині у поєднанні з глибоким диханням; біг на місці з поворотами; нахили, повороти і обертання головою і тулубом; присідання, стрибкові вправи на місці з різними рухами ніг і рук; в заключній частині - біг і ходьба на місці.

Виконання комплексу фізичних вправ з використанням гімнастичних снарядів організовується у формі скороченого заняття по гімнастиці. Спочатку проводимо підготовчу частину, впродовж 4-5 хвилин виконуються загально розвиваючі вправи: ходьба і біг на місці, вільні вправи для окремих груп м'язів

і комплекси вільних вправ, потім основна частина 14-15 хвилин – найбільш прості вправи на перекладині, брусах, гімнастичній лавці; вправи з тяжкістю (гирею, гантелями). В заключній частині 1-2 хвилини виконуються вправи в глибокому диханні і для розслаблення м'язів. Під час виконання вправ на гімнастичних снарядах необхідно забезпечувати надійну страховку тих, хто займається. У зимовий час, а також в непогоду замість вправ на гімнастичних снарядах виконуються аналогічні вправи з використанням гімнастичних палиць.

При виконанні фізичних вправ оператором технічних засобів охорони основна увага повинна приділятися динамічній роботі тих груп м'язів, які знаходилися до цього в статичній напрузі.

Форма одягу для усіх комплексів фізичних вправ - вартова, комір розстебнутий, поясний ремінь ослаблений.

УДК 159.9.073

Юр'єва Н. В., старший науковий співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, кандидат психологічних наук, старший дослідник;
Кузнєцов М.А., головний співробітник науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України Національної академії Національної гвардії України, доктор психологічних наук, професор

ПСИХОДИНАМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Сучасні наукові дослідження доводять, що особливості та рівень розвитку інтелекту військовослужбовця мають значний вплив на ефективність виконання професійної діяльності, успішність його адаптації до екстремальних умов діяльності.

У ході вивчення психодинамічних особливостей військовослужбовців військової служби за контрактом підрозділів Національної гвардії України (НГУ) за допомогою психодіагностичної методики “Самооцінка структури темпераменту” (автор Б.М.Смірнов) були визначені властивості темпераменту жінок-військовослужбовців військової служби за контрактом підрозділів НГУ за різними рівнями ефективності виконання службово-бойової діяльності (СБД).

Результати дослідження свідчать про практично однакові середні показники за шкалою “Екстраверсія-інтроверсія” у жіночих та чоловічих групах військовослужбовців, причому вищі показники вказуються у групах зі середнім

рівнем ефективності СБД ($17,32 \pm 4,61$ та $17,72 \pm 4,40$ відповідно). Тобто військовослужбовці військової служби за контрактом можуть контролювати свою імпульсивність та емоційні виблиски, вміють направляти ентузіазм у реалізацію своїх задумів та бути більш терплячими, лояльними до чужих поглядів.

Середні показники за шкалою “Ригідність-пластичність” дозволяють вказати на більш швидке пристосування військовослужбовців-жінок, які мають високий рівень ефективності виконання СБД, до зовнішніх впливів у порівнянні з жіночими групами з нижчими рівнями ефективності (статистична значущість розбіжностей $t=2,52$, при $p \leq 0,05$). Схожа картина просліджується між групами військовослужбовців-чоловіків з високою та низькою ефективністю СБД ($t=1,93$, при $p \leq 0,1$), що свідчить про стереотипність реагування, виникнення істотних складностей при необхідності міняти звички або судження, умови життя і діяльності.

Також, вивчення особливостей темпераменту військовослужбовців військової служби за контрактом вказує на високу “Емоційну збудливість-врівноваженість” у групах військовослужбовців-жінок з середнім та низьким рівнем ефективності ($4,72 \pm 4,24$ та $4,75 \pm 3,90$ відповідно) та значно менший прояв емоційності у військовослужбовців чоловічої статі (від $3,25 \pm 3,61$ до $3,70 \pm 3,87$ у групах з низьким та середнім рівнем ефективності відповідно). Військовослужбовці-жінки військової служби за контрактом, які мають високий рівень ефективності виконання службово-бойової діяльності виявляють середню емоційну врівноваженість, вони рівні у спілкуванні, стримані від гніву, незворушні у ситуації стресу та терпимі до позбавлень ($t=2,90$, при $p \leq 0,05$).

Показники за шкалою “Емоційна збудливість-врівноваженість” доводять факт більш швидкої адаптації військовослужбовців-чоловіків до соціального середовища та більшої впевненості у своїх емоційних проявах у порівнянні з військовослужбовцями-жінками ($t=2,39$ при $p \leq 0,05$). Військовослужбовці-жінки хоча й поступаються чоловікам за цією позицією проте також доводять свою спроможність бути стриманими, небатослівними, врівноваженими та помірними у своїх потребах, що підтверджують показники за вказаною шкалою, які не перевищують $5,89 \pm 5,53$ балів.

“Темп реакції” за даними дослідження визначається як “швидкий темп протікання і зміни психічних процесів”, що є характерними для фахівців екстремального профілю діяльності. Усі групи військовослужбовців військової служби за контрактом виявляють практично однаково високі результати швидкого темпу зміни психічних процесів, але найвищі бали у групах військовослужбовців із середнім рівнем ефективності ($12,75 \pm 4,02$ та $12,87 \pm 4,00$ балів).

Нами також визначено, що досвід у спільному виконанні службових завдань дозволяє військовослужбовцям-жінкам бути більш відкритими та щирими до співслужбовців-чоловіків. Результати дослідження свідчать про здебільш виражену у військовослужбовців-жінок “Активність”(від $18,55 \pm 5,19$ до $19,56 \pm 4,42$)у порівнянні з показниками активності у військовослужбовців-чоловіків (від $18,08 \pm 4,$

83 до $18,97 \pm 5,30$)та показників “Щирості” військовослужбовців-жінок, особливо тих, які мають низький рівень ефективності($8,85 \pm 4,89$ балів). Припускаємо, що за саме рахунок активності та щирості військовослужбовець-жінка військової служби за контрактом компенсує свою професійну недосконалість.

ЗМІСТ

Александров М.Є. ЩОДО НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	4
Анацький Р.В. СЕКЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ.....	5
Байда М.С. ПРЕДИКТОРИ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СХИЛЬНОСТІ ДО АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ СЕРЕД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	6
Белошенко Ю.К. КІНЕЗИОТЕЙПУВАННЯ У СПОРТІ.....	7
Белошенко Ю.К. ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ ДЛЯ ЗАНЯТЬ СПОРТОМ У ПЕРІОД АДАПТИВНОГО КАРАНТИНУ.....	8
Білецька Т.В., Кушнір А.С. ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ ДПСУ.....	10
Бочаров М.М., Корольчук М.С., Чайковський І.А., Риженко Т.М. ВИЗНАЧЕННЯ ФІЗІОЛОГІЧНОЇ ЦІНИ ДІЯЛЬНОСТІ ВОЇНІВ.....	11
Будур І.М., Семенов С.С., Громико О.В. СУТЬ РЕЛІГІЙНОГО ФЕНОМЕНУ ШАХІД.....	14
Васильченко Р.В. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	16
Воробйова І.В. ПРОВІДНІ ФАКТОРИ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ У ВІЙСЬКОВОМУ КОЛЕКТИВІ.....	18
Гегечкорі О.В., Семенов С.С. РОЛЬ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНОГО ОФИЦЕРА НГУ.....	19
Голіна О.Ю. ЩОДО ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ ДО МІЖНАРОДНИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ПІДТРИМАННЯ МИРУ ТА БЕЗПЕКИ, ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	22
Головня А.Ф., Смічик О.Д. ВЗАЄМОЗАЛЕЖНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ І КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	23
Голубничий М.В. НАВЧАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У КУРСАНТІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ.....	25
Гордєєва О.О. СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ СПІВРОБІТНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ	26
Громико О.В. НОВІ ВИМОГИ ДО ТОЛЕРАНТНОСТІ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	27
Гох І.М. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	30

Гунбіна С.Я. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ СПРИТНОСТІ ТА КООРДИНАЦІЇ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ.....	31
Данильченко О.А. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	33
Данилюк І.М. ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОСТІР: ДІЄВИЙ ДІАЛОГ СУЧАСНОСТІ.....	35
Єсіпова О.О., Купрієнко Ю.І. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ GOOGLE FORMS В НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	37
Ізбаш С.С. МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК АКТУАЛЬНА ЖИТТЄВА НАВИЧКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	38
Іллюк О.О. КОНЦЕПЦІЯ СЕНСОРНО-НАРАТИВНОГО ЗБЕРІГАННЯ ТРАВМАТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ЗАХИСТ.....	39
Каплюченко О.П. ЗАЛЕЖНІСТЬ МОТИВАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ВІД РІВНЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДОСВІДУ УЧАСТІ У БОЙОВИХ ДІЯХ.....	41
Катихін В.М. МУЗИЧНИЙ СУПРОВІД НА ЗАНЯТТЯХ У СЕКЦІЇ РУКОПАШНОГО БОЮ У КУРСАНТІВ ВВНЗ.....	42
Катихін В.М. РОЗВИТОК КООРДИНАЦІЇ ПРИ ЗАНЯТТЯХ З РУКОПАШНОГО БОЮ У ВВНЗ.....	43
Кириченко А.В. АВТОРСЬКА АНКЕТА ОЦІНКИ РІВНЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДЕСАНТНО-ШТУРМОВИХ ВІЙСЬК ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ.....	44
Кізло Л.М., Дудар Є.Є. ДО ПИТАННЯ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ДОСВІДУ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ЗБРОЙНИХ СИЛ КРАЇН-ЧЛЕНІВ НАТО В УКРАЇНІ.....	45
Кізло Л.М., Радзіковський С.А., Троценко О.Я. ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ НАДІЙНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	47
Кондратюк-Антонова Т.В. ЦІННІСНИЙ ПІДХІД У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	48
Кравченко О.В., Кислий В.Д. ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ ПІСЛЯ УЧАСТІ В БОЙОВИХ ДІЯХ.....	50
Кривоконь Н.І. ОСМИСЛЕНІСТЬ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ДОЛАЮЧОЇ ПОВЕДІНКИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ЗАГРОЗИ ТА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	51

Круть П.П., Бабак С.А. ФЕНОМЕН ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ПОНЯТІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ У СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ.....	53
Купчишина В.Ч., Балицька Т.С. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПЕРСОНАЛУ ДПСУ ДО ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	54
Лазоренко О.В. ОБГРУНТУВАННЯ ПРОГРАМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМПЛЕКСНИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	57
Ларіонов С.О., Сашуріна О.Ю. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРСОНАЛЬНОЇ РЕСУРСНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ.....	58
Лиман А.А., Мілорадова Н.Е. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОТИВАЦІЇ ОФІЦЕРІВ ТА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗА КОНТРАКТОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	60
Любчич Р.І. ВПЛИВ СТРИБКОВИХ ТА БІГОВИХ ВПРАВ НА РОЗВИТОК ШВИДКОСТІ РУХІВ ТА ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ГОТОВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ ДО СБД	62
Мацегора Я.В., Колесніченко О.С. ПРОФІЛАКТИКА ЗАЛУЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ВЖИВАННЯ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН.....	63
Мідіна А.С., Орел О.В. СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВА АДАПТАЦІЯ ОФІЦЕРІВ-ВИПУСКНИКІВ НГУ ДО ПЕРВИННОЇ ПОСАДИ У ВІЙСЬКОВІЙ ЧАСТИНІ.....	65
Мірошніченко В.І., Дзига І.О. МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ.....	66
Міршук О.Є., Куруч А.В. МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ З ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ.....	68
Морквін Д.А. ЩОДО ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	69
Морозова Л.В. ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНИХ СТЕРЕОТИПІВ НА ДІЯЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ.....	71
Непіпенко Л.П. РЕЛІГІЄЗНАВЧА ОСВІТА КУРСАНТІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	72
Новікова О.О. МОВНА МІКСАЦІЯ ЯК СОЦІОЛІНГВІСТИЧНЕ ЯВИЩЕ.....	73

ЗМІСТ

Оленченко В.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВИТРИВАЛОСТІ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЖІНОК У ПЕРІОД ДО 28 РОКІВ.....	75
Олійник В.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ І ВИКОНАННЯ БОЙОВИХ ЗАВДАНЬ ПІДРОЗДІЛАМИ (ВІЙСЬКОВИМИ ЧАСТИНАМИ).....	77
Орел О.В. ПРАВОВА ПІДГОТОВКА ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НГУ.....	80
Орел С.М., Дурач В.М. ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ ПІДГОТОВКИ ПЕРСОНАЛУ НГУ.....	81
Острроверх А.М. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОГО ВИХОВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ВПЛИВ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ НА ПРОФЕСІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.....	82
Пашенко А.О. ОСОБИСТІСНІ ОСОБЛИВОСТІ СХИЛЬНИХ ДО ВЖИВАННЯ НАРКОТИЧНИХ РЕЧОВИН ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НГУ.....	84
Перемибіда Д.О., Перемибіда І.В. ПИТАННЯ КОДИФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ І НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ ТА ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	85
Першина К.В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ ПРАВОСВІДОМОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	87
Полтавський Е.М., Полтавський В.Е. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ СПЕЦІАЛІСТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ, СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ.....	88
Приходько В.С. ВПРОВАДЖЕННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В СУЧАСНУ ОСВІТУ.....	90
Приходько І.І. ТЕОРІЯ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДЛЯ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ДІЯЛЬНОСТІ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ.....	91
Радзіковський С.А. ПІДВИЩЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ У БОЙОВИХ УМОВАХ.....	92
Радзіковський С.А., Кізло Л.М. ВІЙСЬКОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ ЯК ЦІЛІСНА СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДЛЯ ОБОРОНИ ДЕРЖАВИ	94

Севрук І.І., Соколовська Ю.В. РОЗРИВ МІЖ «НАЛЕЖНИМ» ТА «ДІЙСНИМ» У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ: АКСІОЛОГІЧНИЙ ВИМІР.....	95
Слурденко Д.О. ТРАВМАТИЧНИЙ ДОСВІД, ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ЗДАТНОСТІ ДО САМОВРЯДУВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	97
Стаднік А.В., Ващенко І.В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ З МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	98
Стасюк В.В., Дикун В.Г., Камиш О.С. ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ЗАХИСТУ БАТЬКІВЩИНИ.....	100
Торічний В.О., Буряк С.О. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ, ЯК СКЛАДОВА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В СИСТЕМІ ДПСУ.....	101
Тробюк Н.Ю. ПРОБЛЕМА МЕЖ ТОЛЕРАНТНОСТІ У ВІЙСЬКОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	102
Троценко О.Я., Радзіковський С.А. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ДО ПОДОЛАННЯ ПСИХОТРАВМУЮЧИХ ФАКТОРІВ СУЧАСНОГО БОЮ.....	104
Турчинов А.В. РУХОВІ ЯКОСТІ ТА УНІВЕРСАЛЬНІ ПРИНЦИПИ В СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ПІД ЧАС СЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ФУНКЦІОНАЛЬНОГО БАГАТОБОРСТВА.....	105
Тушко К. Ю., Яблонський П.М. ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ	107
Фалько С.А. ВПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНЮ ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДОКТРИНИ З ВОЄННО-ІСТОРИЧНОЇ РОБОТИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ.....	109
Філіпов В.К. СУЧАСНА ОСВІТА І ПРОЦЕСИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	110
Чепель М.О. ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СИЛАМИ БЕЗПЕКИ ІЗ ПРИПИНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ.....	112
Чередниченко О.Ю. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ПРАВООХОРОННОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	113
Чупрінова Н.Ю. ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ «SOFT SKILLS» У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВИХ ЛІДЕРІВ.....	114
Шевченко В.В. ПРОГРАМА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ НА ЕТАПІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	117

З М І С Т

Шепель Є.В. ФІЗИЧНІ ВПРАВИ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ ВАРТОВОЇ СЛУЖБИ.....	118
Юр'єва Н.В., Кузнєцов М.А. ПСИХОДИНАМІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.....	119

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**“Службово-бойова діяльність
Національної гвардії України:
сучасний стан, проблеми та перспективи”**

Секція 4

Збірник тез доповідей

Відповідальний за випуск: *Р.С. Мельніков*

Комп'ютерне складання і верстання: *О.В. Ніконенко;
Ю.І. Купрієнко;
І.В. Грачова;
О.О. Єсінова*

Формат 60x84¹/₁₆. Ум. друк. арк. 4,25.
Тираж 50 прим. Зам. № 315.

Видавець і виготовлювач Національної академії Національної гвардії України
майдан захисників України, 3, м. Харків-1, 61001.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4794 від 24.11.2014 р.